FLORENTINA LOREDANA DALIAN

***

ACEEAŞI LUNĂ PESTE SAT

Descriea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
DALIAN, FLORENTINA LOREDANA
Aceeaşi lună peste sat, Florentina Loredana Dalian : Editura Remus ; Cluj-Napoca , 2010
ISBN 978-973-9715-16-0

Coperta: FLORIN DĂNILĂ
Foto coperta I: Florentina Loredana Dănilă
Portretul autoarei coperta IV: pictor VASILE AIONESEI
Tehnoredactare: Ioan Negru

© FLORENTINA LOREDANA DALIAN

SC „REMO ARTĂ SPORT" SRL
Director: Remus Pop
Tel./Fax 0264/ 430404
0722/ 244470
EDITURA „REMUS"

Red. şef: Ioan Negru
Str. I.I.C. Brătianu, 30/6
Tel. 0748/177365; Fax.0264/430404
negruioan@gmail.com

FLORENTINA LOREDANA DALIAN

ACEEAŞI LUNĂ PESTE SAT

Cuvânt de însoțire de Adrian Dinu Rachieru

EDITURA

2010

FLORENTINA LOREDANA DALIAN

29 martie 1968, Bucureşti
Inginer chimist
Actualmente locuieşte în Slobozia

A obținut peste 15 premii la diverse festivaluri sau concursuri de poezie, proză, proză scurtă, proză satirică organizate în țară.
Colaborări la revistele: *Helis* (Slobozia), *Cafeneaua politică şi literară* (Drobeta Turnu-Severin), *Cetatea Culturală,* (Cluj-Napoca), *Academia umorului* (Chişinău), *Bucovina Literară* (Suceava), *Plumb* (Bacău), *Ateneu* (Bacău), *Sud* (Bolintin Vale) *Dor de dor* (Dor Mărunt), *Fereastra* (Mizil), *Oglinda literară* (Focşani), *Datina* (Constanța)
Volume: Şi copiii se îndrăgostesc, Editura „Clubul Saeculum", Beclean, 2008
Prezentă în **Antologiile***:*
Scriitoare de haiku din România, Societatea Scriitorilor Români, Bucureşti, 2008
Romanian Kukai (aprilie 2007 – martie 2009), editura Grinta, Cluj-Napoca, 2009
Amintiri din dictatură/ Memorie di una dittatura – volum bilingv, Asociația Culturală Onlus, Torino, Italia, 2009

CUVÂNT DE ÎNSOȚIRE

Sub scutul unui pseudonim, prozatoarea Florentina Loredana Dalian (fostă Dănilă) recidivează. Fără a lua cu asalt revistele, fără a se insinua într-o lume gălăgioasă şi vanitoasă (precum cea scriitoricească), fără a pune în mişcare strategii de autopromovare într-o cultură, vai, publicitară şi fără a „momi" critici care să-i „slavoslovească" textele (fie şi într-un discurs prefațial), autoarea din Slobozia se anunță ca o apariție demnă de tot interesul. Debuta, reamintim, la Clubul Saeculum din Beclean cu volumul Şi copiii se îndrăgostesc (2008) după ce adjudecase, în acelaşi an, un important premiu (prozastic, evident) la Festivalul-concurs Eusebiu Camilar – Magda Isanos de la Udeşti (Suceava). Indiscutabil, are har. Inginer de profesie se ține departe (deoparte) de sofisticatele inginerii textuale şi, bună observatoare, coboară în cotidian, ia pulsul vieții, interesată de gestul mărunt, insignifiant. Cu urechea ciulită vădeşte o remarcabilă stăpânire a limbajelor; oralitatea e punctul forte al acestor instantanee, decupaje epice colorate sentimental, cutreierate de un frison nostalgic şi asortate cu un binevenit pigment ironic (şi chiar autoironic). Probabil că, deocamdată, nu se încumetă să atace genul „tărăgănat" (romanesc); şi bine face, exersându-se dezinvolt pe spații mici, fără a-şi testa suflul epic, revărsându-se prozastic.

*Nu scrie, neapărat, de pe baricadele feminismului. Fără a pleda aici pentru o literatură feminină (expediată valorizator în gheto-ul sexului) nu putem ocoli constatarea că aceasta are, negreşit, un specific. Or, interesată de „cotloanele sufletului", Florentina Loredana Dalian le explorează – inevitabil – din acest unghi. Develope*ază, aşadar, *învălmăşeala de sentimente a femeii îndrăgostite (v. Sens*

unic) prinsă în „plasa iluziilor" dar şi reacţiile bărbatului egoist, colecţionar insaţiabil de trofee; cunoaşte şi dramele lui, acel „prea târziu" dureros inflitrat, conducând la „eliberarea" iubitei (v. Îmbrăţişări pentru Florentina). Se (ne) amuză când, dând gata un poliţist, constată că motivul era treningul pe care-l purta, inscripţionat Dinamo (v. Miss Univers). Privirea rece, lucidă refuză efuziunile, contemplă cu detaşare întâmplările, narează cu naturaleţe. În ciclul Dincolo de timp (Azilul) cugetă la rosturile lumii, printre eroi împovăraţi de singurătate, inşi care trăiesc din amintiri, depănând poveşti: un fals general rătăcit în „lumea Olgăi", un ceasornicar, atâţia figuranţi cu destine frânte, atâtea iubiri irosite (Ana, Mariţa) impunând o tristă concluzie: „nu-i nici o sfârâială s-ajungi bătrân!"

Ghidată, instinctiv, de talent, prozatoarea e permeabilă şi la presiunea intertextualităţii. Nu e cazul să inventariem şi câteva exemple... Sunt examinate „sub lupă" momentele de derută, încercările vieţii, destrămarea fiinţei care, disperată, se agaţă de lume. Aflând că fericirea „e singura cosmeticală care dă rezultate". Porniţi în căutarea fericirii, protagonişţii iau hotărâri eroice (uitate a doua zi), sunt invadaţi de tristeţe (v. Halucinaţii), contemplă cu jale ruina amintirilor (v. Aceeaşi lună peste sat), mângâindu-se cu vorbele despre „odată". Lucidă, ironică (ca antidot) şi sentimentală, Florentina Loredana Dalian merită urmărită, capabilă – credem – de mari surprize (dacă se va lua în serios). Într-o epocă sufocată de hiperintelectualism, prozele ei (curios!) pot fi citite fără caznă. Florentina Loredana Dalian e un nume pe care mizăm dincolo de bursa zvonurilor ori a clasamentelor de cafenea, „de azi pe mâine"...

ADRIAN DINU RACHIERU

ACEEAŞI LUNĂ PESTE SAT

Nu mai e nici moara-n sat, Biserica, având sfinții decolorați de vreme, îşi aşteaptă enoriaşii care-au plecat demult, iar străzile-s prea goale ca să mai poarte nume.

Doar cimitirul însoțeşte singurătatea puținilor bătrâni rămaşi, străjuind măreț de pe deal. Crucile veghează liniştea celor tăcuți, flăcăi şi fete cândva, înlănțuiți în horă. Nici horă, nici lăutari nu mai sunt. Doar porțile se vaită, amintind vioara. În colbul din stradă, copii nu se mai joacă, lunca tânjeşte după chiotele lor. Caii au murit de bătrânețe, câinii de plictiseală.

Fântânile au secat, casele zac într-o rână, cu hornuri schiloade prin care nu mai iese fum.

La şezători, nu mai merge nimeni. Şi nici după oameni, pe ultimul drum. Doar vreun câine mai scheaună trist într-un cortegiu sărac.

Bătrânii ies rar pe la porți - doar vântul le mai deschide - să schimbe aceleaşi vorbe despre „odată". Nu mai aşteaptă pe nimeni. Se uită pierduți, fără țintă, în lungul străzii.

Măcar vreun străin de-ar veni să le spună cum se mai trăieşte pe la oraş!

Veteranul satului, uitat de Dumnezeu, a adormit pe prispă. Îşi visează tinerețea trecută prin gloanțe. Un glonte vine spre el, din ce în ce mai aproape. Eh, bine c-a nimerit piciorul, putea să fie inima, sau ochiul. Ce-ar fi zis fata care-l aşteaptă s-o facă mireasă la toamnă? Care

toamnă, c-au trecut mai multe... Păi, cum era să-l aştepte atâtea toamne?
N-are nimic, o ia pe Maria, ce dacă n-o iubeşte, parcă nu-i spusese lui bunicul…

Luna-şi face loc timid printre doi nori, arătându-se plină. Aceeaşi lună peste sat. Undeva, o bufniță îşi strigă neliniştea. Un câine răguşit urlă a nimic, răspunzând poate chemării unui stăpân imaginar. Un altul îi răspunde din celălalt capăt al satului.

Pomii îşi foşnesc a nepăsare frunzele jumătate îngălbenite, lepădându-le rând pe rând.

Vântul atinge clopotul, smulgându-i un vaiet.

Într-o odaie, la lumina mică a unei lumânări, o bătrână numără toamnele…

PRIMA ZI DE ŞCOALĂ

- Bunico, îți mai aduci aminte prima zi de şcoală?

Are optzeci de ani; nu mă aştept să-şi amintească. Dar tare mult aş vrea.

- Eeei, mamă, cum aş putea s-o uit!?

- A fost aşa frumos?

- Stai să vezi frumusețe! Mă gătise şi pe mine mămica, cu ce-a dat Dumnezeu – că nu prea aveam de niciunele, îmi făcuse trăistuță (acuma-s fel şi fel de ghiozdane; p-atunci, care-avea o traistă de urzicuță – aşa-i zicea la materialu-ăla – era ajuns). Eram mândră foc, ce mai! Mergeam țeapănă, cu mâinile departe de corp, să nu mă şifonez.

În curtea şcolii, printre copii, era şi-o vlăjgancă – una dintr-a patra. Io nu mai văzusem namilă ca ea pân-atunci, am zis că-i vreo învățătoare. Îmi zice aia: „Joițo (nu-ş' de unde mă cunoştea), ce haine frumoase ai! Să le stăpâneşti sănătoasă!". Io m-am bâlbâit toată – nițel de mirare, oleacă de emoție – şi, cum mă-nvățase mămica de-acasă („să spui săru'mâna la toată lumea!"), unde-am văzut-o mare-aşa, numa' ce mă trezesc zicându-i ăleia „săru'mâna". Au râs toți copiii...parcă şi-acu` muşcă râsu-ăla din mine.

Am lăsat, ruşinată, capu-n jos şi-am rupt-o la fugă, înapoi spre casă. M-am oprit drept la mămica-n brațe şi i-am zis că nu-mi mai treb'e şcoală. Chit că atâta mă bucurasem că m-a trimis.

- Cum te-a convins să te întorci?

- Ha! Era ceva de care mi-era mai frică decât de vlăjgancă: vaca. Aş fi făcut orice ca să scap de dusu' ăleia la câmp. Ce i-am mai slugărit p-alde frate-miu! Eram în stare să-i spăl şi pă picioare, numa' să se ducă ei. Aşa că mămica m-a amenințat că mă trimite cu vaca dacă nu mă-ntorc la şcoală. M-am dus, ce era să fac? Nu mă-ntreba cu ce inimă. Ăia,-ntre timp, uitaseră, da' io tot muream de necaz şi-mi ziceam c-o să râză de mine. Numa' vlăjganca a râs. Şi-atunci am făcut-o şi mai de oaie – i-am zis: „Ce-ai, bre, cu mine?". Nu ştiu de ce nu puteam să crez că şi aia-i tot copil, ca şi noi.

Şi pun'te iar ăia pă râs! Da' n-am mai fugit. Dintr-o dată, mi-a venit şi mie să râz cu ei.

Da' n-am uitat, nici acu' n-am uitat...

- Mai deştept tac-tu mare. Ăla nici nu s-a dus în prima zi la şcoală. A plecat de-acasă zicând că se duce, a repezit traista-n nişte tufe de liliac şi dus a fost. La gârlă. Că la şcoală i-a fost ruşine să meargă desculț. Că erau opt frați şi n-aveau decât patru perechi de pantofi. Care să scula primu', ăla să-ncălța. Adică ce zic io pantofi? Gumari. Dacă nu cumva chiar opinci. Şi-uite-aşa, azi la gârlă, mâine la gârlă...pân' l-a prins tac-su şi i-a tras o chelfăneală de zile mari.

Ei, mamă, ce vremuri!

Da', aşa amărâți cum eram, făceam şi carte – bruma-aia care-a fost, râneam şi-n grajd, culegeam şi porumbu'. Şi să vezi parascovenie – mai aveam timp să ne şi jucăm.

Voi ce-nvățați acuma la şcoală?

- De toate.

- Îhmmm. D-aia sunteți aşa deştepți şi lumea merge din rău în mai rău.

Râde, cu ochii la pantofii înşiraţi în hol:

- Da' bine, barem, că ne-am încălţat! Va să zică... s'tem mai încălţaţi ca-nainte...

CIULINI

Se învârt fără rost, ducând cu ei libertatea, aducând pustiul. Şoaptele bunilor îmi foşnesc la urechi, a jale, a tristețe fără leac. Mergând înainte ciulinii ca viața, rar poposesc, preț de-o respirație. Şi iar duşi de vânt, spre cele lumi. Încotro? Încotro ei? Noi încotro?

Ca un ciulin rostogolindu-se-n mine inima, plecam într-o zi de-acasă. „Ai grijă, mamă!“ zicea bunica, suspinându-şi nelinişstea-n poartă. *La ce, la ce să am grijă? E lumea mare şi toată-i a mea.* Copil necopt, ducând bagajul cu mâna stângă, cu dreapta căutându-mi punctul de sprijin... Rămăsese în urmă poarta şi buna cu lacrimile-n batistă.

Ca ciulinii învârtindu-se-n mine gândurile… Începeam să aflu ce-i viața. Ai grijă! *La ce, la ce să am grijă? E viața frumoasă şi-n brațe-i plutesc.*

Ca ciulinii poposind când şi când, preț de-o amintire, ici-colo. Ai grijă! *La ce, la ce să am grijă? E dragostea foc şi-n foc e lumină.* Focul se stinge.

Ba nu! Ai să vezi.

Încotro?

„Ai grijă - îmi zice - eu sunt acum la altă poartă, dar tu să ai grijă!“

HALUCINAȚII

Merg. Dacă m-aş opri, s-ar despica pământul. Trebuie să merg cât mai mult, până cad.

Observ. Trebuie să observ, să aud, să văd în jurul meu, să mă agăț de lumea exterioară, altfel m-aş prăbuşi în mine pentru totdeauna.

Privesc atent, să mă încredințez că lumea nu s-a schimbat. Îmi repet în gând: „Nu s-a schimbat nimic".

Un câine mi se-alătură vreo doi paşi. Îmi vine să-l întreb ca Moromete: „Unde mergem noi, măi Niculae?". Nu ştie. Îşi pierde interesul şi rămâne lângă un coş de gunoi. Astăzi, nici câinii nu mă iubesc.

Un copil îmi zâmbeşte din cărucior. Mă întreb de ce-mi zâmbesc toți copiii. E drăguț, dar nu-i al meu. Nu te uita la mine, copile, azi sunt urâtă! Scot limba la el şi începe să urle.

Într-o maşină staționată, surprind cu coada ochiului un bărbat care se holbează la mine. Ce-o fi văzut? A! Am lacrimi. Aşa e – nu vezi toată ziua oameni care-şi varsă lacrimile pe stradă. Şi eu care credeam că sunt sexy! Mai bine-mi pun ochelarii. Ce dacă-i umbră?

O țigancă mărşăluieşte cu țigara-n mână. Se duce glonț la o florăreasă din altă rasă şi-o înjură: „Făi femeie, eşti nebună? Ți-am zis să-ți iei florile şi să te cari tocma-n capu' ălălalt de stradă! Repede, că altfel ți le-arunc!" Femeia dă să negocieze, cu teamă, n-are succes. Umilită,

îşi strânge florile şi pleacă. Mă revolt. Apoi mă mir că mai am vlagă să mă înduioşez de umilința altora. Îmi dă prin gând să mă-ntorc să-i cumpăr toate florile. N-o fac. Marile decizii le luăm doar în gând.

La o terasă, un bărbat şi o femeie se privesc în ochi. N-au nevoie de cuvinte, se țin de mână. Sunt frumoşi şi pare că se iubesc. Întorc capul. Azi nu suport fericirea nimănui.

Un bătrân mă opreşte să mă-ntrebe cât e ceasul. Îmi vărs năduful pe el şi-i spun că „mi se rupe". Îşi face cruce şi-mi şuieră ceva de străbuni. Las' că nici ție nu ți se rupe de mine! Şi-apoi, la ce-ți foloseşte să ştii cât e ceasul, când mergi fără țintă şi nu ştii încotro te-ndrepți?

Eu am ajuns. Nu voiam s-ajung. Mai fac două ture în jurul hotelului. Mă uit la frunze. Cu câtă resemnare obişnuiesc să cadă şi se lasă călcate-n picioare! Un țigan burtos mă priveşte lasciv şi-mi face cu ochiul. Mi se ridică stomacul în gât. Ăsta-i peşte. Mai bine mă făceam vampă.

Mă decid să intru. Dau bună ziua. Sau seara. Ce mai contează? Recepționerul şi camerista joacă zaruri. Cum mi-or fi zicând între ei? Aiurita de la 205. Lui îi povestisem cu altă ocazie (când îmi spusese că nu mai face inventarul camerei, că are încredere), cum am plecat odată c-un prosop dintr-un hotel, crezând că-i al meu. Evident, l-am înapoiat – gata spălat şi călcat –, cu scuzele de rigoare. De-atunci mi se pare că mă priveşte suspicios. Dobitocule! N-am furat decât o dată-n viață, prin clasa a patra, un mărțişor de la o librărie. Țineam morțiş să i-l

dau mamei şi n-avusesem cui să cer bani. Hm... să nu furi! Dar dacă-ți doreşti să oferi?

Intru în cameră, aprind țigara şi ies jumate pe geam, să nu pierd contactul cu lumea. Zgomotul maşinilor îmi sapă brazde pe creier. Măcar de mi l-ar anihila de tot!

Mă uit în oglindă. Sunt urâtă, cu toate smacurile de pe față. Singura cosmetică care dă rezultate e fericirea. Mă bucur că sunt urâtă. Mă urâțesc şi mai tare, întinzându-mi boielile pe ochi. Aşa! Frumusețea, inteligența, talentul şi toate calitățile omului sunt bune la nimic, câtă vreme nu te ajută să dobândeşti puținul pe care-l ceri de la viață.

Mi-am amintit de copilul căruia i-am întins un bănuț, pentru ca imediat să i-l iau înapoi. Eram studentă, mergeam prin Bucureşti şi un copil al străzii, cu un cățeluş în brațe, mi-a cerut bani. I-am dat. Mai bine nu-i dădeam! Se pare că prima reacție ne defineşte, aceea pe care-o avem îndemnați de suflet. Dar ce te faci cu josnica de minte, care-şi bagă coada? Mi-am adus brusc aminte că erau singurii mei bani şi-mi trebuiau de tramvai. L-am strigat, s-a întors şi i-am cerut banii, scuzându-mă ca o proastă. N-am să-i uit privirea, nici banul acela care m-a atins dureros. Adică ce era dacă făceam blatul? Mă prindea sau nu mă prindea. Sau ce-ar fi fost, dacă mergeam trei stații pe jos? Ei, vezi! Primim cu măsura cu care oferim. Şi mă mai mir când viața îmi flutură câte-o chestie pe la nas, doar ca să aibă ce lua înapoi! Măcar de-

aş dobândi şi eu seninul acelui copil, care mi-a pus cu resemnare banul în palmă!
L-am căutat de-atunci de zeci de ori, să-l umplu de bani. Evident, nu l-am mai găsit. Dar îl visam nopțile. Ar fi trebuit să învăț de atunci lecția: nici şansa de-a oferi nu-ți este permisă la nesfârşit.

Încep să mă dezbrac, cu mişcări lente şi gândul aiurea. La jumătate obosesc, mai aprind o țigară...puțin scrum şi gata cu ciorapii mei cu bandă adezivă. Nu-mi pare rău de ei, chiar dacă mi-i pusesem prima dată. Privesc cu plăcere firul cum se duce până jos. Nu mi se pare suficient. Îi destram definitiv şi-i arunc la coş. Totul se destramă. Iau hotărâri eroice pe care le voi uita a doua zi. Toate cuvintele omenirii s-au adunat într-o frază cu tăiş de lamă ascuțită, care-mi face tâmplele să zvâcnească, pe care mi-o repet de o mie de ori, să o-nvăț pe de rost, să n-o mai uit, ca bază pentru alte hotărâri eroice.

Piuie telefonul. *Să nu fii tristă*. Nu sunt. Când ți se prăbuşeşte o lume, cum să fii tristă?

SENS UNIC

Iubirea femeilor bărbații nu o-nțeleg. De ce-ar face-o? Marile probleme ale omenirii se cer rezolvate de minți ascuțite şi limpezi, slujite de suflete tari, neumbrite de fleacuri.

Astfel gândea Irina, mergând cu vioiciune pe Calea Victoriei, blestemând vântul care-i urca rochia-n cap şi trecătorii care n-avuseseră bunul simț să rămână în ziua aceea acasă. Trecători pe care îi ghicea pariind amuzați pe culoarea chiloților săi, aşteptând confirmarea la fiece pală de vânt mai puternică. *Sunt negri. Şi nu vă mai holbați atâta! Mai bine nu-mi puneam, să vă fi văzut atunci! Hai, circulați!*

În realitate, nimeni n-avea timp de astfel de pariuri matinale, fiecare grăbindu-se – pe jos ori în automobil – spre o destinație sau alta.

Era frumoasă Calea Victoriei astfel, la începutul acela de vară, amestec ciudat între soare şi vânt. Cam la fel cu învălmăşeala de sentimente care o încercau pe Irina, când calde, când vijelioase, în funcție de locul în care imaginația îl situa pe Laurențiu, misteriosul bărbat pe care-l cunoscuse cu vreo două săptămâni în urmă, de care se-ndrăgostise încă din momentul în care l-a zărit prima dată. Fără să ştie cum, de ce, pentru ce, - întrebări pe care chiar refuza să şi le pună, ale căror răspunsuri oricum nu i-ar fi ajutat la nimic. De ce misterios? Tocmai pentru că singura întrebare care-o frământa, punând stăpânire pe mintea ei, refuza să-şi afle dezlegarea: dar el? Îl întrebase – contrar obiceiului de-a pune întrebări,

mai ales când e vorba de sentimente, preferând să le simtă, să le intuiască, să le dezlege din micile sau marile gesturi. Se simțise chiar caraghioasă atunci, dar nu prea pricepea nici ea cum ajunsese la un astfel de subiect, prin ce căi subconştientul o purtase către chestiunea în cauză. Ştia că el ar fi preferat să nu vorbească despre asta, să lămurească lucrurile altfel. Poate o credea suficient de deşteaptă să priceapă fără prea multe vorbe un lucru care nu era tocmai greu de priceput, pe care i-l strecurase, de altfel, cu mici aluzii la viața de care se declara mulțumit. Şi pentru că, în continuare, se încăpățâna să plutească în plasa iluziilor, el a ales – ca orice bărbat onest sau suficient de egoist pentru a nu-şi da singur dureri de cap (aici iar nu prea ştia cum stau lucrurile) – să-i zvârle-n obraz palma adevărului. Îi spusese că, deşi o place şi o doreşte foarte mult, nu crede că ar putea-o iubi aşa cum ea îşi doreşte. Că se simte vinovat şi un pic speriat de intensitatea sentimentelor ei. Punct.

Fizicienii îşi pierd vremea studiind o grămadă de nimicuri, de care omenirea e mândră foc – forța valurilor, intensitatea cutremurelor, distanța față de pământ de la care se face auzit tunetul şi alte asemenea lucruri de care doar orgoliul lor are nevoie. Dar nimeni niciodată n-a studiat forța pe care câteva vorbe adunate-ntr-o frază o exercită asupra unui suflet îndrăgostit. Şi nimeni n-a aşezat vreodată biata entitate pe lamela unui microscop, să-i urmărească zvârcolirea, cutremurul, neputința de-a reface întregul din resturi.

O biată muscă picată în plasa păianjenului e femeia îndrăgostită. Cu cât încearcă să scape, cu-atât se încurcă mai mult în ițele țesute cu iscusință. Nu era sigură dacă citise

asta undeva sau fusese ideea ei. Oricum ar fi fost, aşa se simțea. Şi-atunci ce căuta în moțul Bucureştiului, alergând înfiorată către el? Ce forță de autodistrugere o-mpingea către ceea ce numea fericire pierdută dinainte de-a o avea? Adevărul cu care o ghilotinase ar fi trebuit să aibă tăria necesară de a rupe arcul. Ar fi trebuit s-o aducă la realitate, s-o sperie, s-o determine s-o rupă la fugă. *Nu, nu poți fugi de tine însuți.* Încercase. Încercase zadarnic, c-o seară înainte, să aplice rețeta amicului S. care o dăscălise cu vreun an în urmă când, într-un anume context, vorbeau despre dragoste: „Irina, te poți îndrăgosti de oricine. Dar asta este problema ta. A ta şi numai a ta – subliniase, sadic, individul. Imaginează-ți că te-ai îndrăgostit de un perete. Tu trebuie să fii conştientă că acel perete nu-ți va răspunde în veci! Şi ori de câte ori simți că ai astfel de sentimente cărora, dintr-un motiv sau altul, nu le poți da curs, adu-ți aminte de perete!"

Să-l ia naiba pe S. cu peretele lui cu tot! Un perete nu te priveşte cu ochi verzi atât de fermecători, calzi, cu lumini care vorbesc de iubire, un perete nu-ți anticipează dorințele, nu te atinge tandru şi, mai ales, nu te face să simți că n-ai aer în absența lui. Un perete nu-ți spune că parcă te ştia de mult mai multă vreme dinainte de-a te cunoaşte, nu-ți oferă un piept pe care să plângi, nu aleargă prin traficul infernal dintr-un loc în altul să te găsească, chit că tu i-ai indicat greşit locul de întâlnire, nu râde cu atâta vădită bucurie alături de tine, nu se-ntristează atunci când te simte plângând fără lacrimi.

Aici Irina se încurca mai tare ca oricând. Îşi impusese analogia cu peretele. Dar ceva nu se prea lega. Nu se lega deloc. Şi nici nu voia să accepte că un bărbat, care nu mai e un mic derbedeu, un bărbat aşezat, cu convingeri, cu experiență, poate face toate astea numai

de dragul de a avea o femeie şi-atât. Fără pic de sentiment, fără iubire. Şi iar nenorocita de întrebare, repetându-se halucinant, mereu şi mereu fără răspuns. Speranța îşi iți capul, şoptindu-i viclean: „Poate el se teme să-şi recunoască sieşi sentimentele pe care le nutreşte, poate e mai mult speriat de ce simte". Pe de altă parte, săgeata realității: „Aminteşte-ți ce ți-a spus! Şi nu părea deloc să fi glumit." Tâmpita de speranță iar: „Dar poate te-a mințit, poate n-a vrut decât să te testeze..." Şi iar adevărul: „Nu, e prea direct, prea conştient că trebuie să-ți răspundă cu aceeaşi monedă la sinceritate..."

Chinuită de întrebări, se aşează pe o bancă, lângă obelisc. Soarele cădea oblic pe paginile cărții pe care şi-o luase tovarăş, în aşteptarea lui – „Plecat fără adresă". Ce-ar fi să plece? Ce-ar fi?

Mintea e liberă să-şi pună întrebări oricâte, picioarele sunt mai grele ca plumbul. Cum îi era inima după prima şi a doua lor despărțire. Nu pleacă nicăieri. Aici încremeneşte, de-ar fi să-l aştepte o mie de ani. Căci Dumnezeu a sădit în unii dintre noi necruțătoarea sămânță a iubirii.

Laurențiu îşi privea ceasul un pic iritat, gândind la momentul în care avea s-o întâlnească.

Cum, Doamne, m-am pricopsit cu pacostea asta, năvălită pe nepusă masă pe capul meu? Tocmai acum când credeam că mi-am aflat liniştea! Ce vrea şi femeia asta de la mine? Chiar nu pricepe că am viața mea, care-mi place (i-am şi spus-o), planurile mele de viitor, visurile mele, în care ea n-are loc? De ce n-o fi putând să accepte că-i doar jucăria pe care, după ce i-ai învârtit cheița s-o faci să danseze pentru tine, o pui la loc, să stea cuminte în raft până la următoarea

dată când ai iar chef să te distrezi? Îmi tot vorbeşte de iubire, de absolut şi de alte nimicuri fără rost! Cine are nevoie de iubire? Şi ce caut eu în trafic la ora asta, fugit de la datorie, riscând mai mult decât îşi poate ea imagina, mai mult chiar decât o merită? O gâsculiță ca oricare alta, e drept nițel mai răsărită, dar numai din punct de vedere estetic.

I-am spus ce pot să-i ofer, să priceapă odată pentru totdeauna. Data trecută m-am abținut (cu greu) să fac dragoste cu ea, tocmai ca s-o menajez, gândindu-mă că după, i-ar fi şi mai dificil. Acum vine şi mi se oferă pe tavă, numai ca să aibă apoi motiv de smiorcăială. Dracu' să le mai priceapă pe femei! Ar trebui exterminată specia asta – cu excepția a două categorii: prostituatele - care sunt cinstite în felul lor, cerându-ți doar bani în schimbul a ceea ce oferă, fără să-ți întindă nervii la maximum – şi gospodinele, de care avem nevoie pentru echilibru, pentru liniştea sufletească şi ca să ne crească copiii, dar pentru care nu riscăm nimic, le găsim de fiecare dată aşteptându-ne, după oricâte plecări, urmate de tot atâtea reveniri.

Specimenele astea cu mofturi ar face mai bine să stea acolo unde le este locul – între paginile îngălbenite ale cărților. Ca eroine de roman, nu spun că n-ar avea haz, dar în viața de toate zilele nu fac decât să ne încurce, insinuându-se în viața noastră, agățându-se ca nişte iedere de suflet, făcându-ne să stagnăm în drumul pe care ni l-am propus. Singurul lucru bun pe care ni-l aduc e măgulirea orgoliului căci, orice s-ar spune, doar un tâmpit nu s-ar umfla în pene ştiindu-se iubit de-o astfel de femeie, frumoasă, cuminte şi pasională în acelaşi timp. Am să-i spun asta. Am să-i spun că orgoliul meu – singur – are nevoie de ea. Măcar aşa poate va pricepe ce se înverşunează să nu înțeleagă, deşi i-am spus-o pe şleau.

Frână.

Uite-o! Hai, gâză mică, treci strada, aşază-mi-te alături, apoi supune-te ritualului de secole al tuturor femeilor îndrăgostite de cine nu trebuie! Nu spun că nu mi-eşti dragă! Dar ai face bine să te aşezi singurică în raft, înainte ca eu să mă hotărăsc să-ți fac asta.

Irina traversează în fugă Calea Victoriei prin loc nepermis. Nu mai vede clădiri, maşini, oameni... Nu-i pasă de marile drame ale omenirii, care se petrec chiar în clipa aceea. Cum nu-i pasă nici de marile împliniri.
Aşezată pe locul din dreapta, întoarce uşor capul şi îşi aminteşte: *Dintotdeauna fericirea m-a chemat de departe cu ochii aceştia verzi.*

Calea Victoriei... Sunt drumuri, ca şi acesta, pe care se circulă în sens unic. Odată ce te-ai înscris, nu poți decât să mergi înainte, mereu înainte, chiar de-ar fi să te avertizeze insistent indicatorul „Atenție, cad suflete!"

DOMNIŞOARĂ DE ONOARE

Mărturisesc că, uneori, nunțile mă deprimă.

Nunta e o stare de spirit, ori nu e deloc. În absența stării de „nuntire", nu-i decât o mascaradă demnă de milă, o piesă prost regizată şi jucată şi mai prost. Sunt prea puțini acei miri cu adevărat fericiți, dar îi deosebeşti greu de cei care mimează fericirea. Cât zel depune omul pentru a-nşela aparențele! Dar mai de plâns e zelul pe care-l depune pentru a se înşela pe sine. Şi formula aceea forțată: „Până când moartea ne va despărți"! De ce s-aştepți să te despartă moartea? Moartea nu desparte. Doar absența iubirii desparte. Aşadar formula corectă ar fi: „Până când unul dintre noi va înceta să iubească". Asta presupunând că se pleacă de la o stare inițială, unde există iubire. Şi că n-ai consimțit la unire dintr-unul din sutele de motive stupide care-i împing pe cei mulți să facă pasul. Cum îmi spunea fosta directoare – măcar asta era sinceră!

– Prostii, Claudițo! Pe ce lume trăieşti? Chiar crezi că oamenii se mai cunună din dragoste?

- Mă încăpățânez să cred că da, doamna directoare; cel puțin aşa ar trebui, câtă vreme e un lucru la care consimțim de bună voie şi se presupune că ar trebui să o facem pentru toată viața. Nu pot să admit că nu te sufoci la fiecare două minute lângă omul pe care nu-l iubeşti.

- Eşti dusă, fato! Ai să rămâi nemăritată, tot visând la cai verzi pe pereți! Vrei să ştii de ce m-am

măritat eu cu Nistoreanu? Fiindcă aveam douăzeci şi şase de ani şi mi-era că nu mă mai ia nimeni. Iar el s-a însurat cu mine fiindcă se săturase de mâncarea de la cantină. Na! Unde-i iubirea aia mare? Şi, până la urmă, cui îi trebuie? Uite că mai suntem şi-acum împreună, după mai bine de douăzeci de ani.

Ca să ce? îmi vine s-o-ntreb.

Abia când directoarea îmi făcuse cunoscut motivul căsătoriei sale, am înțeles atitudinea ei mai mult decât revoltată când îi anunțasem divorțul meu.

- Claudița, de ce divorțezi, mamă? Te bate?
- Nu mă bate.
- Te-nşeală?
- Nu mă-nşeală.
- Bea, fumează, n-aduce bani acasă?
- Nimic din toate astea.
- Aoleu! Te pomeneşti c-o fi impotent!
- Nici vorbă.
- A...tunci? Nu-nțeleg...
- Nu-l mai iubesc, doamnă.

Rar am văzut-o pe directoarea noastră în starea de perplexitate totală. De obicei, nimic n-o mira, nimic n-o şoca, făcea față celor mai dramatice situații, părinților cei mai stupizi, veniți să reclame comportamentul vreunui profesor față de neprețuitele odrasle, elevilor cei mai zănatici, celor mai rebeli dintre profesori.

Când i-am spus însă motivul despărțirii mele, a părut lovită de trăsnet, rămânând aşa minute bune. După care a început să răcnească, de răsuna toată cancelaria: „Auziți, lume bună, nu-l mai iubeşte! Auzi motiv de despărțire! A-nnebunit lumea! Să piei din ochii

mei! Pe voi nu v-a bătut nimeni, sau nu v-a bătut de ajuns".

Am lăsat-o bodogănind, mi-am luat catalogul şi am plecat mai devreme la oră.

Ce să-i fi explicat? Că nu mi-am dorit altceva decât să iubesc un bărbat toată viața, să-l respect şi să-l slujesc (iubirea te face să-ți doreşti până şi asta), dar, dacă n-a fost să fie, n-ar fi avut vreun sens să mă mint, apoi să-l mint şi pe cel de lângă mine? N-ar fi-nțeles. Nu ea; care se măritase de teamă că n-o mai ia nimeni, cu unul care se săturase de mâncarea de la cantină.

Întâmplarea a făcut ca, la ora care a urmat isteriei directoarei, să am de predat „Taina cununiei". Am făcut-o mai frumos ca oricând şi n-am uitat să adaug la sfârşit: „Să nu uitați, dragii mei, că această taină trebuie să se regăsească în sufletul vostru. Că adevărata căsătorie în fața lui Dumnezeu se petrece mai întâi în sufletele celor doi care hotărăsc să-şi unească destinele pentru totdeauna. Din păcate, Biserica nu a descoperit încă mijloacele de a-i identifica pe farseuri, oficiind astfel şi căsătorii care nu ar trebui să se petreacă în veci".

Aveam să constat că zvonul despărțirii mele apropiate – pe care doar în ziua aceea îl făcusem public printre colegi – se răspândise mai repede în rândul elevilor, care par să fie totdeauna cu un pas înaintea noastră. Astfel că unul mai îndrăzneț mă „plesnise" cu întrebarea:

- Dacă este atât de frumoasă căsătoria şi-atât de minunată-i taina de care ne-ați vorbit astăzi, atunci dumneavoastră de ce vă despărțiți?

Recunosc că m-a surprins, dar am luat-o ca pe un prilej binevenit de a-mi explica decizia, ca o continuare la lecție, evitând să-i las cu nedumeriri:

- Înseamnă că taina aceea n-a existat în inima mea, înseamnă că şi eu am fost unul dintre farseurii care au păcălit Biserica, dar am decis că este mai bine să pun capăt unei minciuni, decât să trăiesc cu povara ei toată viața.

- Şi nu e păcat? m-a „pocnit" şi ochelaristul din prima bancă, de întrebările căruia m-am temut întotdeauna, încă din prima zi când am intrat în clasă şi m-a atacat frontal: „Am crezut că sunteți doamna de desen. Profesoarele de religie nu se rujează, nici nu-şi fac unghiile şi au decența să meargă cocoşate, în semn de umilință."

I-am răspuns amuzată, zâmbind, conştientă că ei n-au nicio vină de educația care se face de secole – la noi şi pretutindeni – conform căreia oamenii credincioşi, religioşi, sau care au în vreun fel de a face cu religia ar trebui s-arate precum momâile de ceară: „Nu sunt doamna de desen, dar în cinstea ta, data viitoare mă voi strădui să-mi pictez şi-o aluniță pe bărbie."

Asta a părut să-i încânte teribil pe ceilalți – incomodați şi ei de colegul mult prea riguros, inteligent şi studios din prima bancă – astfel că au zornăit geamurile de râsul lor tineresc şi am ştiut atunci că-i câştigasem pentru multă vreme. Chiar şi pe ochelaristul din banca-ntâi, care a zâmbit mulțumit, în colțul gurii.

I-am apreciat îndrăzneala. Întrebarea asta mi-a stat şi mie în suflet şi chiar pe buze de vreo câteva ori, dar n-am avut curajul să-mi întreb profesorii de la *Teologie*, mult prea impunători şi scorțoşi.

- Dacă-i păcat? Este. Dar e mai mare păcatul de-a te preface că iubeşti. Luați-o numai ca pe o părere personală, nu vă mulțumiți cu ce vă spun eu, mai întrebați-i şi pe alții. Şi mai ales evitați să-i judecați pe ceilalți! Amintiți-vă că nici Dumnezeu nu ne judecă până ce nu ne dăm ultima suflare!

Şi, întrucât se-auzise clopoțelul, am adăugat:

- Acum fugiți în pauză, că n-aş vrea să mă-ncarc de păcate şi mai mari!

Că tot îmi plac mie nunțile, azi dimineață, colega de geografie m-a „lovit" în plex cu cea mai indecentă propunere din viața mea: să-i fiu domnişoară de onoare la nuntă. Eu! Domnişoară de onoare. Am dat să cârtesc – stai sa vezi că nu mai sunt domnişoară...cât despre onoare, dacă e să mă iau după accepțiunea majorității, mi-e cam la fel de străină pe cât ți-e ție bunul simț (asta doar în gând). Ea nimic. Enervată de codeala mea, a venit cu argumentul suprem:

- Las' că nu de domnişoare am eu nevoie prin preajmă! Nu-mi trebuie să se holbeze Gigel al meu la ele.

Bietul Gigel!

Încerc, totuşi, un sentiment de milă pentru ființa aceasta, ca pentru toate cele ca ea; trebuie să fie cumplit să-ți otrăveşti sufletul degeaba şi exact în direcția în care nu trebuie. Am cunoscut multe astfel de femei, care consideră că ce-i bun pentru ele e, în mod necesar, de folos şi altora. Uitând că, de fapt, ar trebui mai întâi să facă nişte comparații.

Care va să zică, totuşi, eu nu prezentam un pericol pentru Gigel şi, implicit, nici pentru ea. Asta chiar m-a atacat! Îmi mai dă şi explicații:

- Domnişoarele mele de onoare trebuie să fie aşa ca tine, cu cel puțin zece ani mai bătrâne decât mine.

Hopa! Mai bătrâne, deci. Nici măcar mai în vârstă.

Tocmai când mă pregăteam să-i vărs, ca din întâmplare, cafeaua peste planurile de lecție la care tot lucrează de la începutul semestrului şi nu le mai termină (ca şi când toată ştiința omenirii ar sta în mâzgălelile ei), profesorul de mate (nici cu ăsta nu mi-e ruşine la capitolul delicatețe!) a „salvat" situația, după ce i-a tras un hăhăit:

- Hă, hă! Auzi, măi Mari, asta (asta eram eu), şi dacă-şi pune sacu-n cap, tot e mai frumoasă ca tine, cu toți anii ei! Hă, hă!

Însă remarca matematicianului a părut să nu o fi deranjat prea mult pe Marilena. Noroc că universul ei se reduce la Gigel şi stratul carbonifer! Ce uşor le e unora să fie fericiți!

A ridicat doar puțin ofuscată nasul din hârțoage, amenințându-l cu rigla, pesemne cum face cu elevii:

- Ştiți ce, domn' profesor, vedeți-vă mai bine de *integramele* dumneavoastră! Şi să mai ştiți că pe mine Gigel mă place şi aşa.

Aşa cum? Aşa prostuță, sau aşa insipidă?

- Nu ştiu, Mari, cine te-a trecut pe tine la matematică, da' eu, dacă aud vreun elev zicând „integramă" în loc de „integrală", îl şi las repetent.

- Haideți, domn' profesor, nu fiți rău! La mine integrama şi integrala sunt totuna. Că, dacă-mi plăcea matematica, nu mă duceam la geografie.

- Auzi, da' ce-ai zice dacă m-ai auzi pe mine rostind în loc de „Carpații de curbură", „Carpații de curvură"? Ă? Totuna-i?

Noroc că se făcuse de plecat la oră, altfel cine ştie cât s-ar mai fi ciondănit.

Problema e ce mă fac eu? Aia o ține sus şi tare să mă facă aşa cum mama m-a făcut – domnişoară. Dacă refuz, e-n stare de orice – să-mi taie o şuviță pe la spate, să-mi agațe vreo lozincă... După aia, stă o oră pe capul popii, să-i ia păcatele cu mâna. Am provocat-o odată la o discuție şi-am aflat – de ce nu mă mir? – că şi ea e dintre cei care consideră spovedania un prilej de a-şi şterge cu buretele păcate multe şi grele, pentru ca apoi s-o ia de la capăt. Ce mare lucru? Când simți că s-au adunat prea multe, le ştergi iar. Şi viața îşi continuă drumul şi tu pe-alăturea cu ea, fără să-nveți nimic de la nimeni, nici măcar din propriile greşeli.

Şi totuşi, eu ce mă fac? Dacă mă duc, apare altă problemă: cum să mă-mbrac, ca să nu-l agăț pe Gigel?

MISS UNIVERS

Sunt o persoană disciplinată. Vreau doar să spun că obişnuiesc să respect legea; şi am eu una preferată - *Regulamentul privind circulația pe drumurile publice*, pe care mă străduiesc să nu-l încalc niciodată. Respect viteza legală, dau întotdeauna prioritate, semnalizez regulamentar, îmi fac asigurare la timp, revizie şi tot ce mai trebuie. Doar că, uneori, oricât te-ai strădui, o mai dai şi-n bară.

Ptiu! Bată-te să te bată! Verzitură coclită! Arătare-n dungi! Mă speriaşi. Tocmai după curbă te-ai găsit să mi te iţeşti? Şi n-ai nici păr destul, cât să-mi ajungă şi mie de-un afumat, să-mi treacă de sperietură, cum îmi făcea bunica, demult, când eram copil şi mă speriam de câte-o lighioană. Şi ce tot întinzi mâna aia? Ce, eu nu ştiu că trebuie să trag pe dreapta? Crezi că de tâmpită merg cu avariile în loc de faruri? Aş fi oprit oricum, măcar să te bag în seamă şi să te-ntreb dacă nu te pricepi să repari nişte amărâte de faruri care şi-au găsit tocmai acum să mă lase. Poate măcar ai pumnul mai puternic, că al meu - tras cu nădejde-n capotă - n-a reuşit să obțină vreun rezultat. Doar că, după aia, m-a lăsat şi claxonul. Uf, şi mi-am propus de atâtea ori să învăț reparații auto! De mâine, ba nu, că mâine-i Paştele, de poimâine mă înscriu la cursuri.

Întrebarea e ce mă fac eu cu ăsta acum? Regulamentul scrie clar la capitolul contravenții – „defecțiune la sistemul de iluminat". Poți să zici ceva?

Nu poți. Nu putea să mă pândească nițel mai la vale, acum vreun sfert de oră, când n-apucasem să pun avariile? Ar putea să zică mersi c-am găsit o modalitate de-a mă face vizibilă, altfel vedeam pe unde merg, că nu se înnoptase. Sunt la mâna lui, oricum.

Şi tocmai azi mi-am găsit să mă îmbrac în trening, ceea ce mi se întâmplă de cel mult două-trei ori într-un an. Stați în dulap fustițe scurte, rochițe sexoase şi pantalonaşi eleganți! Aşa-mi trebuie dacă n-am visat azi-noapte c-o să mă oprească un polițist, pentru prima dată în „cariera" mea de şofer neprofesionist categoria B.

Doamne, ăsta m-aşteaptă să cobor! Cum să-i zic să mă lase să-mi refac măcar rujul? Ei, şi-aşa ce mai contează, în treningul ăsta lălâu şi cu adidaşii lui fiu-meu în picioare, c-un număr mai mari?

Să vedem ce se mai poate face în situația dată.

Gene, nu zic, am frumoase, dar nu prea mă pricep să dau din ele. Tot de poimâine trebuie să iau şi câteva lecții din astea.

Şi ochii-mi sunt frumoşi, dar nu prea ştiu s-ascundă ce simt. Fir-ar să fie! Asta n-am să-nvăț niciodată.

Să încerc cu zâmbetul? La asta mă pricep. Dar dacă pare fals? Şi doar n-o să râd ca proasta, când purceaua-i moartă-n coteț (Să vedeți, domnule polițist, ha, ha, ha, ce glumă bună! Ştiți, aseară farurile mergeau beton, chiar mă *fleshuiau* unii că-i orbeam - nu, asta nu se spune - dar adineauri când să le-aprind, n-au mai vrut, hi, hi, hi, aşa-i că-i amuzant?). Nu ține.

Păi, aia nu, ailaltă nu, ce mama mă-sii! Ia să fiu eu aşa cum mă ştiu şi cum mă ştie toată lumea, că doar n-o fi foc. Până la urmă, ce poate să-mi facă? Îmi trânteşte o

amendă (cât o mai fi?), îmi dă nana la funduleț (s-o creadă el!) şi trebuie să mă lase să plec. Că doar nu m-o prezenta acasă la nevastă-sa, îmbrăcată-n iepuraş.

Bun. Cobor! (Păzea, domnu' polițist, că io,-n adidaşii ăştia, mă cam împiedic, şi n-aş vrea să provoc vreun accident!)

- Bună ziua! zic bățoasă (vai de bățoşenia mea! Să nu mă întrebați de ce, începuseră să-mi cam tremure mâinile. Mor de ciudă când mi se întâmplă asta.)

- Bună seara! (Cu alte cuvinte – ce, ai crezut că mă păcăleşti? Eu nu văd că-i seară, că, oricum, e momentul s-aprinzi măcar pozițiile, dacă nu farurile?) Actele dumneavoastră!

Uitasem de acte. Doamne, să vezi acum! Nu că n-ar fi în regulă, nu că nu le-aş avea, mereu le port la mine, chiar şi până la piață. Dar când oi începe să-mi deşert geanta pe capotă...

- Imediat. Numai o clipă, sau poate două. Ştiți cum e cu femeile. Eu, când îmi caut rujul, dau de pix, când îmi trebuie cheile, găsesc oglinda, când scotocesc după ochelarii de soare, pun mâna pe pachetul de țigări. A, gata, cred c-am găsit. Poftiți! Nuuu! Mă scuzați, uitasem că mi-am pus şi-un tampon, ştiți, să fie...

Dobitoaco! Ce-o să creadă ăsta, că-ți bați joc de el. Apăreți, apăreți odată!

- Vă aştept peste drum, la maşină.

Aşa, vezi! Păi e frumos să stai lângă o doamnă când îşi caută în geantă?

Altă promisiune - cum ajung acasă, fac ordine în ea. Da' ce, n-am mai făcut şi altă dată?

În sfârşit, conform legilor lui Murphy (cum v-am spus, eu respect legile), ultimele chestii pe care-am pus

mâna au fost multaşteptatele acte. Trec strada, neregulamentar, că trecerea era mai încolo şi doar n-o să-l fac pe domnul polițist s-aştepte, şi i le întind radioasă. Le ia cu sfială, de teamă parcă să nu-i pun vreo broască-n mână şi, dacă tot nu se putea lega de ele, mi-o trânteşte:

- De ce vă tremură mâna?

Se putea să-ți scape? N-ai găsit altceva mai frumos la care să te uiți? Ia uite ce poză artistică am acolo-n permis!

- De bătrânețe, zic.

Ce să fac şi eu, încercam să mai destind atmosfera. Că doar nu era să-i spun că nu-mi pot controla emoțiile, să se umfle-n pene.

Holbează ochii la mine şi ce grăieşte?

- Ați băut?

- Pardon?!

- Am întrebat dac-ați consumat băuturi alcoolice.

Ei, asta-i prea de tot! Stai c-acum eşti tu la mâna mea! Şi eu care salivasem toată ziua lângă sticla ălora de vin şi nici măcar n-am mirosit-o. Răspund înțepată:

- Nu, desigur. Puneți-mi fiola!

- ?!?!

- V-am rugat să-mi puneți fiola.

- Lăsați...

D-ăsta-mi eşti, Hagi Tudose, nu te-nduri să strici o fiolă pe d-alde mine. Şi ce dacă sunt îmbrăcată-n trening, n-am şi eu drepturi ca toată lumea? Dacă n-am doar un guleraş pe mine, nu pot să-mi dovedesc nevinovăția?

- Bun, atunci ce vreți să fac? Şpagatul? N-aş risca fără încălzire, dar cred că măcar roata îmi reuşeşte. Pe care dintre borduri vreți?

- Nu, doamnă, nu-i nevoie, da' v-am văzut că vă tremură mâna şi...

- Şi ce dacă-mi tremură? Ce, dumneavoastră nu vă tremură niciodată nimic?

- Ba da. Adică... Uitați care-i problema…

Acum îmi explica precum învățătorul, copiilor tâmpiți - şi pe bună dreptate, cam sărisem calul şi chiar mă întrebam cum de nu l-am scos din sărite. Ori oi fi dat din gene fără să ştiu?

- Deci nu vă dau amendă, e cinci sute de mii.

(Adică, la halu-n care arăt, nici o chitanță nu strici pe mine!)

- Vă rețin talonul, vă dau dovadă pentru cin'şpe zile, dumneavoastră reparați farurile la un service care vă pune ştampila, apoi mergeți la Poliție şi vă luați actul înapoi.

O! Mi-e şi drag să umblu pe la Poliție! E drept că la service tot trebuie să mă duc.

- Ei, ce ziceți, facem aşa?

- Păi, facem, domnule polițist, cum ştiți dumneavoastră.

- Ce variantă alegeți?

- Ă...î... (Parcă nu eram la 6 din 49). Contează alegerea mea?

- Bineînțeles!

Hm... Ăsta ori e tâmpit, ori extraterestru, ori e de la camera ascunsă. Oricum ar fi, hai să-i intru în joc. Poate face vreun studiu psihologic, am mai auzit eu de-alde ăştia care ies pe stradă şi-ntreabă oamenii.

- N-am înțeles prea bine, între care variante pot s-aleg? Între talon şi amendă?

- Între talon şi să vă las în pace.

Hait! Nu-i tâmpit deloc. Dimpotrivă, mă crede pe mine plecată cu sorcova (cred totuşi că i-am dat motive suficiente) şi, cum îşi închipuie că n-am toată țigla pe casă, crede c-am să prefer să-mi rețină talonul. Na, că te-am păcălit! S-o crezi tu că sunt dusă cu vaca, doar mă fac.

- Păi, ştiu şi eu... (adică, vezi Doamne, mă mai gândesc) cred că...să mă lăsați în pace. Chiar mă lăsați?

- Bineînțeles. Poftiți actele, dar îmi promiteți că remediați defecțiunea şi, dacă ne mai întâlnim, nu vă mai iert.

Ăsta chiar vorbeşte serios.

- Mulțumesc! Ce mă costă?

- Nimic, vedeți-vă, doamnă, de treabă!

- Mă scuzați, n-am vrut să vă jignesc. Ştiți, eu doar ştiu că totul costă...

- Doar să faceți reparația.

- Da, sigur, mâine, adică nu, că mâine-i Paştele, poimâine. Am atâtea de făcut poimâine. Mulțumesc! A, asta era, mâine-i Paştele, ziua iertării, aşa-i? (na, că tot eu ți-am dat ideea!)

- Da, da ! (nici prin cap nu-i trecuse. Şi ce dacă-i Paştele, omul trebuie să-şi facă mereu datoria).

Totuşi, ce-a fost cu el?

Şi când te gândeşti că nici măcar fustă scurtă n-am avut! Vă dați seama ce tipă bine trebuie să fiu, dacă l-am dat gata până şi-n trening? Te pomeneşti că, dacă eram pusă la patru ace, îmi repara şi farurile!

Ce mai încolo şi-ncoace! Eram tare mândră de mine. Cred că atunci când am traversat strada înapoi, tot neregulamentar, mai crescusem vreo doi centimetri în înălțime şi vreo trei-patru în bust. Aveam şi de ce să mă

mândresc. Cum de nu-mi venise ideea până acum să particip la „Miss Univers"?

În sfârşit, îi urez toate cele bune, îi mai trimit o bezea de vedetă înainte să mă urc în maşină, arunc actele-n spate, pun centura, semnalul pe stânga (să vadă că ştiu şi că am, mai ales) şi demarez mândră tare. „Are mama o fetiță frumuşică foc". Ei, vezi, mi-au mai spus mie şi alții, dar nu când înotam în trening şi mă-mpiedicam în adidaşi, cu şireturile târâş.

Am parcurs înfoiată cei câtiva kilometri rămaşi, tot cu avariile puse. Numai de nu s-ar ivi alt echipaj! Măcar de data asta poate găsesc actele mai repede. Şi-n orice caz, să am grijă ce-i pun ăluia-n mână.

Ce tot „trageți" faruri? Voi ştiți cine sunt eu? Duceți-vă şi întrebați-l pe polițistul din curbă!

Ajung acasă, promițându-mi că data viitoare când mă mai îmbrac în trening să-mi pun măcar o pereche de pantaloni scurți pe dedesubt.

Când intru în hol, Îi mulțumesc lui Dumnezeu c-am ajuns cu bine (mereu Îi mulțumesc pentru câte ceva). Mai fac o cruce mare şi-i mulțumesc, tot Lui, că m-a făcut mama frumoasă. N-apuc să termin crucea, că mă izbeşte oglinda.

Oglindă, oglinjoară...sparge-te-aş! Aşa, care va să zică. Nu de frumoasă l-am dat gata pe domnul polițist. În fața mea nu stătea vreo poză, numai bună de pus în revista „Playboy". Îmi pare rău că vă dezamăgesc, dar n-o să candidez nici anul acesta la „Miss Univers". Altul fusese motivul pentru care mă iertase domnul polițist şi-mi înghițise toate măgăriile. Pe treningul meu scria DINAMO.

Şi iar i-am mulțumit lui Dumnezeu, deşi puțin dezumflată, că farurile mi se stricaseră într-una din cele două-trei zile din an când, sătulă de tocuri şi haine incomode, mă hotărâsem să pun treningul pe mine. Şi că, atunci când l-am cumpărat, nu găsisem altul în tot oraşul care să mi se potrivească, în afară de cel roşu cu puțin alb pe care scria, pe ambele părți, cu litere de-o şchioapă „Dinamo“.

Mare echipă!

LACRIMILE GARDIANULUI

Ca de fiecare dată când venea momentul, se lupta cu sine să pară stăpân pe situație, imperturbabil, cum îi stătea bine unui gardian care deschide pentru ultima oară uşa condamnatului la moarte şi cum prevedea regulamentul. Ca să-i reuşească trucul, îşi imagina că omul din fața lui îi omorâse părinții, îi violase fiica sau îl scuipase între ochi. Uneori îi reuşea.

Alteori...

Alteori se prefăcea răcit, tot suflându-şi nasul într-o batistă mare, albă, sau se ştergea la ochi ca şi când tot praful Bărăganului îi pătrunsese-n ei. Sau privea fix lanțurile condamnatului, de parcă descoperise-n ele a opta minune a lumii. O singură dată îi trecuse prin gând - ce-ar fi să le desfacă. A alungat repede rătăcirea, ferindu-se doar să nu-l mai privească în ochi. În ochii care parcă sfidau moartea.

Nu, lacrimile n-aveau voie să curgă, doar mai târziu, după ce ajungea acasă târându-se ca-ntr-o mie de lanțuri, după ce se spăla o oră, amăgindu-şi bietul suflet să se molipsească de la curățenia trupului şi sărmana-i minte să se curețe de sutele de ochi care-l urmăreau.

Îi vedea ziua, îi visa noaptea…

Albaştri, căprui, negri sau verzi, cei mai mulți semănau între ei în clipele acelea. Când le citea licărirea de groază, ar fi vrut să fie el cel care apasă pe trăgaci.

Unii erau umili, imploratori, alții- mai puțini- c-o ultimă sclipire de speranță, alții goi, care nu mai exprimau nimic, ori poate așa fuseseră toată viața.

N-avea multă carte, dar poseda o ştiință extraordinară - după privirea aceea ultimă putea să spună ce fel de om fusese purtătorul ei. Mai mult, încerca să-şi imagineze ce fel de viață a dus; şi concluzia la care ajunsese în pragul pensionării era tristă - cei mai mulți trăiseră pentru a mânca.

O singură dată o pereche de ochi a ieşit din tipare şi i-au luat mințile, gata să comită nebunia. N-a îndrăznit, fiind prea tânăr şi ducând o familie în spate.

Acum, bătrân şi obosit, de două ori mai bătrân şi mai obosit decât cei de vârsta lui, ar fi vrut să dea timpul înapoi. Acum ar putea s-o facă, nu se mai are decât pe sine, şi-așa sătul de viața lui.

N-a mai întâlnit niciodată privirea aceea, deşi a căutat-o peste tot. L-a atras ca un magnet căruia nu i te poți opune şi, în ciuda obiceiului de-o viață, privise execuția fără să caute spre şireturi. Şi-n clipa în care glonțul lovise, ochii parcă râdeau şi mai tare.

În noaptea aceea n-a dormit, s-a imaginat de sute de ori făcând gestul care ar fi putut schimba un destin.

A doua zi, frământat, a vrut să afle ce fel de criminal fusese. Şi-a aflat.

Nu omorâse pe nimeni, trăise curat, dar de o crimă tot se făcea vinovat - avusese curajul să spună „nu“ când toți ceilalți zbieraseră „da“ în cor.

Şi iată-l azi, în ultima zi de slujbă (în sfârşit, pensionarea! Câte zile o mai avea de trăit să poată măcar uita...), pregătindu-se pentru ultima oară să joace rolul durului şi intransigentului gardian. Puțin emoționat la

gândul lepădării de această povară, nu se hotărâse încă ce truc să aplice pentru a-şi ascunde lacrimile când a pus mâna pe clanța uşii.

NU!

Ba da... privirea pe care o căutase de-atunci ani de zile, trecea prin el, sfidând toate lanțurile.

Dumnezeu a vrut să mai aibă o şansă.

La noapte va putea dormi şi poate toate nopțile câte-or mai fi rămas...

Ce ghinion că schimbul îi venise mai devreme! Că, hipnotizat de privirea aceea, n-apucase să-l vadă apropiindu-se…

Acum stă el de partea cealaltă a uşii. Şi-aşteaptă să-i citească cineva în ochi.

ÎMBRĂȚIȘĂRI PENTRU FLORENTINA

Colonelul Traian Olaru deschise ochii încet, încercând să identifice locul în care se afla. Era, fără doar şi poate, o rezervă de spital, dar – oricât se străduia – nu reuşea să-şi amintească nici cum, nici de ce ajunsese acolo. Nu exista decât o modalitate de-a găsi răspunsul.

Încercarea de-a se mişca fu ratată din start. Constată că nu-şi mai simțea mâna stângă şi nici piciorul stâng, iar în mâna dreaptă avea înfiptă o branulă, legată la un furtun.

„Bună treabă! Doar p-asta n-o pățisem. Sper ca măcar voce să mai am.”

Mai avea. După vreo cinci minute de când începuse să strige, slab la început, apoi din ce în ce mai tare, intră val-vârtej o asistentă care-şi țuguie buzele a mirare.

- Fiți bună, domnişoară...sau doamnă, mi-ați putea spune unde sunt şi de ce mă aflu aici?

- Bine-ați revenit printre noi, domnule caporal! Vă aflați de trei zile în Spitalul Militar, unde ați fost transportat de urgență ca urmare a unui atac cerebral, în urma căruia ați intrat în comă şi ați paralizat pe partea stângă, anunță sec asistenta, preocupată de şlefuirea unei unghii.

Colonelul zâmbi uşor, nu că era de râs, nici pentru că i-ar fi fost dragă asistenta-manichiuristă, ci pentru drăgălăşenia pe care-o rostise, fără să-şi dea

seama. „Domnule caporal”. Nici nu mai ştia cât să fi trecut...

- Vă mulțumesc. Cum aş putea să-mi anunț familia?

- Familia dumneavoastră ştie. Soția a spus c-o să mai sune ea.

„E clar. Să trecem la lucruri mai practice.”

- Aş putea vedea un medic?

- Acum nu. Vizita doctorului s-a încheiat. Dar în mod sigur, o să vină mâine. Până atunci, încercați să vă odihniți.

- S-ar părea că mă odihnesc de trei zile...

- Trei zile ați fost jumătate mort. Oboseşte omul după viață, d-apăi...

„Ia te uită ce filozoafă!”

- Dacă nu vă mai sunt de folos, eu mai am şi altă treabă.

- Mulțumesc, mi-ați fost de mare ajutor.

Şi „filozoafa” ieşi la fel de vijelios precum intrase.

Rămas singur, cu gândurile învălmăşite, încercă să uite de invaliditatea lui, concentrându-se mai degrabă asupra durerii surde din suflet, a cărei cauză nu şi-o amintea. Dar o simțea acolo stăpână, cerându-şi toate drepturile, crescând în intensitate, amenințând să se reverse. Nu era ca acea durere cronicizată, cu care se obişnuise să trăiască, fiindu-i nelipsită în ultimii treizeci de ani de viață. De data aceasta era altceva, de o altă natură, mult mai adâncă şi mai acută, cu atât mai parşivă cu cât nu o putea privi în față, să-şi poată alege armele de luptă împotriva ei.

Schimbă macazul, amintindu-şi că-n momente critice trebuie să te concentrezi pe lucruri pozitive,

plăcute şi frumoase. Porni motorul de căutare în memorie, scotocind după acele perle neprețuite – clipele în care fusese fericit. Căutare zadarnică. Nu-şi putea aminti măcar una. Însă nu renunță, reproşându-şi aproape: „Nu se poate s-ajungi la cincizeci şi nouă de ani fără să-i fi furat vagaboantei de viață măcar o clipă de fericire."

Ia să vedem, de cine şi-ar fi putut lega fericirea (căci omul nu poate fi fericit de unul singur decât dacă-i fie nebun, fie înțelept – ori el nu fusese nici una nici alta). De Ioana, desigur. Măcar atunci, la început, când a luat-o, să nu fi fost nici măcar atunci în al nouălea cer? Nu-şi amintea. Şi dac-o fi fost vreo bucurie, aceea i-a fost umbrită de lipsa solidarității celor din jur, mai ales a celor dragi. Surorile tăceau, poate din respect pentru el, întotdeauna îl consideraseră autoritatea din casă. Dar era o tăcere grăitoare. Ca şi tăcerea tatălui, de altfel. Maică-sa încercase firav o urmă de revoltă:

- Trăienuş, mamă, te-am crescut ca pe-o floare, numai io ştiu cu ce chin te-am ținut la şcoli...eşti sufletul meu (n-au decât să se supere fetele-astea), mi-eşti mai drag ca lumina ochilor...n-ai mai găsit, mamă, până la o telefonistă?

Atât se pricepuse să zică, chit că sufletu-i de mamă ar fi avut mai multe de zis. Căci nu există detector mai sensibil decât un suflet de mamă care iubeşte.

O fulgerase cu privirea, mormăindu-i sentința pe un ton grav:

- Mamă, eu p-asta o iau! Ai face bine să te obişnuieşti cu ideea. Ori dacă nu...pe mine n-ai să mă mai vezi. Priceeepi? Şi-aproape ridicase glasul, strângând din pumni.

Sărmana maică-sa se grăbi s-o dreagă, speriată:

-Bine, mamă, dacă ție-ți place...Pân' la urmă, nu trăim noi cu ea. Să fiți sănătoşi! Şi mie să nu-mi mai spui că n-am să te mai văz, decât dacă vrei să mă omori. Că nu ți-am spus-o cu răutate, da' te-am tot văzut amărât, parcă nu ți-s toți boii-acasă. Şi-atâta ştiu şi io – că nu-ți treb'e carte ca să ştii asta – când omu-i bucuros, i se citeşte pe față, şi-n firele de păr se cunoaşte. Da'...cine ştie? M-oi înşela eu.

Asta fusese.

Singur, nea Petrea – fratele lui taică-său – c-o țuică la bord, avusese curajul să-i zvârle adevărul în față:

-Bă, Trăienele, băăă! Nu-ş' cu cin' te-o fi făcut pă tine mă-ta, da' noi n-am fost proşti din neam, aşa să ştii. Ce eşti tu, mă, bărbat sau muiere cu coaie? Tu nu vezi, mă, cu cin' te-nsori? Cască bine ochii şi-ascultă-mă pă mine, că-s vulpoi bătrân, uns cu toate alifiile. Câte d-astea nu mi-a trecut mie pân mână – ca să nu zic vorba-aia – n-ai tu fire de păr în cap şi nici pă picioare. Dacă mă luam după toate mironosițele care-a-ncercat să mă-mbrobodească, eram mâncat de viermi pân-acuma. Ce mă f... pă mine la cap, că te-ai culcat cu ea şi tre' s-o iei? Tu nu ştii că bărbatu', după ce-şi face treaba, zice săru'mâna – dacă zice! – şi-apoi îşi ia căciula şi pleacă? N-oi fi ştiind, că n-oi mai fi fost la muieri, c-ai stat cu cărțile-alea-n brațe de te-a tâmpit şi-ai rămas flăcău la douăj'nouă de ani. Şi tare-mi e că cărțile-alea nu te-nvață d-astea...

Plecase fără să-i adreseze vreo vorbă, sătul să-i audă vulgaritățile. Cu ăsta nici măcar nu şi-a bătut capul. Ce ştie Petrea? Un bețivan.

De-ar fi putut să nu şi-l fi amintit toată viața! Din păcate, până şi aşteptările lui nea Petrea fuseseră depăşite, şi nu o dată i-a venit să-l strângă de gât, dar nu ştia nici el bine de ce – că-i cobise sau că nu pusese mâna pe par să-i bage minţile-n cap.

Prima dată i-a confirmat bănuielile Gheorghe, prietenul lui de-o viață.

- Mă Traiane, îi spusese, zic că nu te-oi supăra, dacă ți-oi spune. Da' pân' la urmă, şi dacă te superi, tot mi se rupe.

Aşa era Gheorghe, i se „rupea" de toată lumea. Iar Traian nu şi-a putut explica niciodată cum un om atât de diferit de el l-a putut „înrobi" într-o prietenie fără cusur atâția ani. Singurul punct de tangență între ei doi era sinceritatea, altfel nimic nu părea să-i apropie. Dar până şi sinceritatea asta şi-o exprimau diferit. Gheorghe nu umbla cu finețuri, cu menajamente, ți-o trântea exact aşa cum îi venea la gură; ca şi de data aceea:

-Măi omule, nevasta asta a ta... mai auzisem şi eu, dar nu m-am băgat, că nu era treaba mea. Dar trebuie să ştii că până şi la mine s-a dat; da' nu aşa, cu aluzii; direct, ca o iapă-n călduri, gata să se urce pe mine. Şi-ți jur pe diploma mea de inginer că-i singura femeie pe care-am refuzat-o. Nu că nu mi-ar fi plăcut, chit că mi-a cam făcut scârbă, dar n-aş fi putut să nu-ți spun, şi ştiu ce-ar fi-nsemnat asta pentru tine. Nu-mi mulțumi! Am făcut-o pentru mine, să mă pun bine cu şefu'. Şi râse tare de gluma lui.

Toți ştiau că Gheorghe n-avea şef. Era inginer de aeronave şi conducea departamentul de întreținere din Unitatea Militară la care Traian era comandant adjunct.

El nu cunoştea şefi, n-auzise de ierarhii sau de subordonare. Şi nimeni nu putea să-i facă nimic, pentru că era as în meseria lui şi şi-o exercita cu pasiune. O singură dată încercaseră, într-o şedinţă, să-l tragă la răspundere şi să-i aplice o sancţiune pentru o defecţiune care, nu că nu fusese depistată la timp, nu că nu fusese remediată, dar nu fusese înregistrată. Atât i-a trebuit lui Gheorghe ca să ia foc şi să le zvârle-n ochi ce-avea pe suflet. Ţâşnise-n picioare, întrerupându-l pe comandant fără drept de apel. Ce „tovarăşe comandant"? Ce „permiteţi să raportez"? Direct:

-Bă guguştiucilor, n-aş avea parte de epoleţii voştri, cine vă credeţi, fraţilor, să mă judecaţi pe mine? Mă, voi n-aţi înţeles pân-acuma că voi sunteţi la mâna mea şi nu invers? Ce sunteţi voi, mă? Nişte hârţogari aroganţi, care vă trageţi aroganţa din banii grei pe care-i câştigaţi născocind planuri pe care vi le dejucaţi singuri a doua zi. N-aţi înţeles că, pentru ca voi să vă lăfăiţi şi să vă jucaţi de-a războiul, cineva mai trebuie să şi muncească-n ţara-asta? I se rupe avionului în coadă de hârţoagele voastre, dacă eu nu-i fac ce-i trebuie. Şi te pomeneşti că stă-n loc de nişte mâzgăleli, când i-o veni să pice! N-am scris nenorocita-aia de hârtie, n-oi fi avut timp. Şi ce-o să-mi faceţi? Mă daţi afară din ţară? Mi se fâlfâie. N-am să mor de foame. Construiesc avioane de jucărie pentru copii şi le vând ca pe pâinea caldă. Da' voi ce-o să faceţi, mă, dac-o să fiţi daţi afară? O să vă-ntindă câinii; că nu te plăteşte nimeni, în afară de Statu-ăsta tâmpit, pentru frecat ridichea la alţii.

Şi tot aşa o ţinuse, până-i adusese-n stare să îi ceară scuze, eventual şi să-i mai dea o primă, numai să tacă.

La auzul celor spuse de Gheorghe, Traian simți reculul celei mai fățarnice dintre arme, pe care, din păcate, nu o studiase şi căreia nu ştia cum să-i facă față – durerea de-a te fi aruncat singur într-o viață pe care n-ai fi dorit-o nici inamicului.

Era obişnuit să-şi trăiască durerile în sine, fără vreo urmă de semne exterioare, poate şi datorită instruirii de care avusese parte şi care, cu timpul, îi devenise o a doua natură.

După primele fraze, nu-l mai urmări pe prietenul său, urmându-şi mai degrabă firul propriilor gânduri. Fără să-i pese că Gheorghe încă mai vorbea, îl întrerupse la mijlocul frazei, adresându-i-se cu calmul din care nu-şi ieşea aproape niciodată:

-Ştii, nu te supăra, dar nu mai pot rămâne cu tine. Trebuie să fac un drum la Tribunal.

-Ce treabă ai cu Tribunalul?

-Ce-ar putea să facă unul ca mine la Tribunal, decât să bage divorț?

Gheorghe îl privi interzis câteva secunde, după care, revenindu-şi, îi făcu semn cu mâna la cap:

Se vede treaba nu doar că eşti încornorat, dar mai eşti şi tâmpit pe deasupra! Ce dracu', mă Traiane, cât tre' să mai gândesc eu în locul tău? Tu nu-ți dai seama în ce rahat te-ai băga?

-Un rahat mai mare decât cel în care sunt nu există.

-Mă, tu ai băut cucută! Ce ți-au pus ăia azi la popotă-n farfurie? Lasă-mă, barem, să-ți explic, că bag de seamă că la tine gândirea a-nceput să doară. Care va să zică, dacă tu bagi divorț, dosarul tău va fi făcut varză. Mă, varză,-nțelegi?!

-Puțin îmi pasă de dosar! Pricepe un lucru, Gheorghe, sunt fiu de țărani; am trăit printre lanuri de porumb, pe care nu le pictam, le săpam şi le culegeam apoi; ani de zile mă trezeam dimineața la cinci, să duc vaca la izlaz. La şase mă-ntorceam, îmi luam bocceaua şi străbăteam trei kilometri pe jos, până la şcoală, printr-o vale în care fluierau vânturile Bărăganului. Crezi că, dacă ai mei nu mă dădeau la şcoală, mă mai sinchiseam acuma de dosar? Nu mă vezi în stare să fac şi altceva? Am să cultiv pepeni pe care-apoi am să-i vând. Sau poate mă-nveți şi pe mine să fac avioane de jucărie, zise uşor ironic.

-Te-nvăț pe mă-ta! Mă, tu te-ai țăcănit de tot? Cred c-ai rămas dus cu vaca, de când o tot plimbai la câmp. Vorbeşti de parcă eu aş lucra şi la Contra-informații, nu tu. Uiți, pesemne, că nu poți pleca oricum şi când vrea muşchiu' tău. A, dacă eram eu, era altceva! V-am pupat pe portofel, salutare şi-un praz verde. Da' tu? Dă-mi voie să-ți amintesc că eşti mai însurat cu meseria ta decât cu Ioana.

Avea dreptate Gheorghe. Traian fusese atât de tulburat, încât uitase că libertatea lui e doar o iluzie, iar cultivatul pepenilor, în cel mai fericit caz, un vis pentru pensie. Dar nu se dădu bătut:

-Şi-apoi, de unde ştii că divorțul meu are s-atârne atât de greu? Oricine ar putea înțelege...

-Te-a făcut mă-ta poet, nu-ş' ce-i fi căutând în Armată. Hai să ți-o explic şi p-asta, da' s-a terminat oferta, dai o bere. Mai întâi, la cum o cunosc pe Ioana, n-o să fie-n veci de acord cu divorțul. Ei îi trebuie un prost care să care şi să fie mai mult plecat. De restul are ea

grijă. Cum n-o să fie de acord, o să-ncerce să te scoată pe tine vinovat, rămânând ea basma curată.

-Asta-i culmea! Cum ar putea să mă scoată vinovat? Ştii şi tu ce om sunt şi mă ştie toată lumea...

-Hai că eşti dobitoc! Închide dracului gura-aia şi lasă-mă să vorbesc! Te ştie toată lumea! Parcă pe tine te judecă lumea. Te judecă o mână de cretini cu coaie. Oi fi atât de naiv încât să crezi că Ioana s-a oprit la portarul Unității şi la şoferul tău? Cu ăia s-a jucat, doar aşa, să te umilească. Acum pricepi? N-am vrut să fiu atât de direct, da' tu ai cerut-o.

Şi-apoi, ar fi în stare să-ți ia copiii şi să nu te lase să-i mai vezi. Nu-mi spune ce tată exemplar eşti, că ştiu. Şi ştie toată lumea, cum zici tu. Dar mai ştiu că un întreg barou nu se poate lupta cu p... unei muieri ordinare. Şi-acum, spune-mi dacă-i ceva ce n-ai înțeles.

Cu asta ar fi trebuit să-nceapă Gheorghe – cu copiii. Pe care Traian nu doar că-i iubea, dar erau singura lui bucurie în viață. Chit că cel mare, Alexandru, nu era al lui, dar când îi spunea „tăticule" i se rupea inima. Pe aceşti copii nu doar că nu putea risca să nu-i mai vadă, dar, nici măcar pentru onoarea lui terfelită, nu i-ar fi expus ruşinii de-a afla ce mamă au. Pentru nimic în lume.

Rămas fără argumente, Traian se cufundă într-o tăcere adâncă. Gheorghe savură victoria, dar pentru scurtă vreme; căci, pentru prima oară în relația lui cu Traian, fu cuprins de un gust amar. I se făcuse milă de el şi ura să-i fie milă. Astfel, identifică rapid portița de ieşire, sfătuindu-l fără rezerve:

- Ai să te obişnuieşti cu asta. Şi-apoi, nimeni nu te-mpiedică să cauți alte femei care să-ți ofere ceea ce Ioana presupun că nu-ți mai oferă demult. Eşti un bărbat atrăgător, ştiu vreo câteva leşinate după tine; nu-ți rămâne decât să te uiți spre ele altfel decât te uiți la soldați. Chiar mă enervezi cu succesul pe care-l ai. Eu trebuie să le amețesc cu o mie de trucuri, pe când tu n-ai avea nevoie decât de-un semn. Vrei să-l fac tot eu şi p-ăsta în locul tău?

Discursul lui Gheorghe avu un efect năucitor asupra sa. Îi aruncă o privire de sus, capabilă să-l sfărâme sub intensitatea ei. Apoi rosti apăsat şi rar, ca şi când ar fi vrut să se asigure că e înțeles:

- Mă vezi pe mine în stare să mă folosesc de-o femeie – oricare-ar fi ea – ca să-mi satisfac o plăcere, fără să mă gândesc la ce aş putea să-i ofer, fără să mă gândesc la consecințe, lipsindu-mă apoi de ea după ce mi-am atins scopul? Mă vezi pe mine înşelându-mi nevasta – aşa nenorocită cum e – aliniindu-mă turmei de care mi-e silă? Spune, mă veeezi?

Gheorghe nu sperase să aibă prea mare succes; subiectul ăsta fusese închis între ei în urmă cu ani buni, când, după mai multe controverse, ajunseseră la concluzia că prietenia lor nu putea continua decât dacă nu vor mai pomeni o vorbă – nici unul nici celălalt – asupra principiilor total contradictorii pe care le aveau privind subiectul în cauză şi dacă îşi vor tolera reciproc comportamentul. Traian fusese ferm şi pusese capăt discuțiilor pe această temă: „Nu mă interesează viața ta amoroasă, te priveşte ce faci. Dar te previn că, dacă o singură dată te aud pomenind numele vreuneia dintre

ele sau lăudându-te ca porcul, din clipa aceea poți să uiți că m-ai cunoscut."

Nu fusese greu pentru Gheorghe să respecte regula, oricum nu era genul care să se laude.

Iar acum, văzându-l pe Traian atât de intrigat, aproape strigându-i: „Mă veeezi?", încercase s-o dea pe glumă:

- Vezi, ăsta-i defectul tău, gândeşti prea mult.

Traian însă nu părea dispus să-i guste glumele. La el, până şi lucrurile mărunte erau tratate cu aceeaşi seriozitate ca şi marile probleme ale omenirii; iar de la principiile sale de viață nu se putea abate nici măcar în gând, nici măcar în glumă.

Cu aceeaşi intensitate a frumoşilor săi ochi negri, îşi privi prietenul, vrând parcă să-i transmită din priviri ceea ce nu reuşea de o viață prin vorbe:

- Ce-i atât de greu de-nțeles, Gheorghe? De ce nici măcar tu nu mă poți înțelege? Un singur lucru mi-a lipsit în viața asta, şi după el am să tânjesc până mor: iubirea unei femei care să mă merite. Sentimentul acela de întregire pe care-l ai față de omul fără de care simți că nu poți trăi. Unde altundeva să fi căutat eu minunea asta, dacă nu în casa mea? Am iubit-o pe Ioana, am aşteptat cu răbdare să-mi răspundă la fel, crezând prosteşte că e de ajuns ca unul să iubească pentru doi. Aici am greşit, recunosc. Am înțeles apoi că ea nu-i capabilă de iubire, nici măcar pentru rochiile şi pantofii pe care şi le cumpără săptămânal. Le ia şi le-aruncă sau le dă la surori, ori pur şi simplu le uită prin dulapuri. Se bucură de ele o zi, cât să-şi uimească colegele telefoniste, care nu-şi permit aşa ceva, apoi vrea altele, mereu altele. Nimic n-o mulțumeşte, nimic nu pare să-i ajungă. Tu

înțelegi că este un om bolnav, un infirm? Când am realizat, mi s-a făcut milă de ea şi, din păcate, mi-a fost mai milă decât de mine. Asta m-a ținut...

- Hm...când ți-e milă de-un om, îi dai o dată de pomană şi gata. Dar nu poți să-ți dai viața de pomană, sperând s-o ai pe lumea ailaltă.

- Ştiu. Dar am lăsat timpul să mi-o ia înainte. Nu ştiu când a trecut... Şi-apoi, sunt copiii. Adineauri, când ți-am vorbit de divorț, credeam sincer că mai există o şansă pentru mine. S-o iau de la capăt şi măcar să sper c-am să aflu ce caut. Orbit de iluzie, uitasem de copii. Încă sunt mici şi au nevoie de mine. Şi-apoi, uitasem că sunt bătrân. Cincizeci de ani nu mai e o vârstă la care să mai aştepți ceva.

Deodată se opri, ca şi când şi-ar fi dat seama de inutilitatea efortului. Îşi rosti gândul cu voce tare:

- Ce-ți vorbesc eu ție de lucruri sfinte? Tu eşti o Ioană în variantă masculină şi nu poți înțelege...

- Asta n-ai tu de unde s-o ştii! i-o reteză Gheorghe cu enervare în glas. Află de la mine, visătorule, iubirea nu se aşteaptă, se caută. Tolomacul care n-a priceput eşti tu: tânjim amândoi după acelaşi lucru, doar metodele sunt diferite. În timp ce tu ai aşteptat stupid douăzeci de ani să-ți vină de la o „infirmă", eu am căutat-o printre femei sănătoase – multe, nu le mai ştiu numărul – da-n orice caz, singurele care ar fi putut să-mi ofere o şansă. Că n-am găsit-o, asta-i altceva. Dar cel puțin nu m-am lăsat sufocat de o iederă care, în afară de bârfe, cumpărături şi f... cu Armata Română, de la soldat la general, nu mai ştie altceva.

Asta-i pusese capăt lui Traian. S-ar fi aşteptat la orice de la Gheorghe, numai la năzuința lui către dragoste nu. După un timp, rosti mai mult pentru sine:

- De ce...nu mi-ai spus?

- Ce să-ți fi spus, dobitocule? Lucruri pe care un suflet apropiat ar trebui să le simtă? Şi ce altceva ai mai vrea să-ți spun? Că te iubesc? Aşteaptă tu asta de la mine! Dar nu te duce mintea să te-ntrebi ce caut acum lângă tine, în loc să fac lucruri mai plăcute mie şi p... mele? Nu te duce. Eşti unul dintre cei mai deştepți oameni pe care-i cunosc, oameni lângă care simți cum devii şi tu mai deştept numai fiindcă le stai în preajmă; ai fi putut fi orice, de la matematician strălucit la cel mai abil conducător de oşti. Dar şi tu eşti unul din marii infirmi ai omenirii. Fac ceva-n creierul tău, dacă nu te-ajută să dibuieşti ascunzişurile unui suflet omenesc. Bag mâna-n foc că nici pe fata aia n-ai simțit-o cât e de topită după tine, cum şi-ar pune fără ezitare viața-n mâinile tale, în timp ce pe atâția alții care roiesc în jurul ei nici nu-i vede. Mai uită-te şi la oameni, nu doar prin ei!

Traian încasa lovitură după lovitură şi se lăsase pus la zid, fără să se mai împotrivească. Nu mai avea decât un singur gând – Dumnezeule, care fată?! Cum Dumnezeu nu părea dispus să-i răspundă, se adresă lui Gheorghe care, pe lângă faptul că era mai la-ndemână, avea şi darul de a le şti pe toate:

- Care fată, măi omule? Ce tot îndrugi?

În glasul lui răzbătea un amestec de uimire, neîncredere şi uşor amuzament. Era convins că Gheorghe, din dorința de a epata, inventase. Asta dacă nu cumva o luase razna. Ar trebui dus la controlul psihologic mai des. I-o spuse, aşa, ca să-l şicaneze.

- Îhm, mormăi Gheorghe, ridicând o sprânceană. M-aş duce, nu-i nevoie să mă trimiți tu, m-aş duce în fiecare zi. Doar că nu pe mine m-aşteaptă. Ce-ar fi să te duci tu să-mi faci programarea? Dar, înainte să te-adresezi psiholoagei, adu-ți aminte că Dumnezeu a făcut-o mai întâi femeie. Uită-te o dată-n ochii ei, că nu te-o deochea, şi după aia mai vorbim.
Şi-acum, gata! Am obosit să-ți fac psihoterapie. La o adică, are cine, şi-o face mult mai bine decât mine, mai zise râzând şi se depărtă brusc, lăsându-l perplex.

În camera de spital, Traian Olaru îşi aminti cum, a doua zi după discuția cu prietenul său, se frământase toată dimineața.

Îi devenise clar faptul că Gheorghe făcuse aluzie la Florentina – psihologul Unității, dar asta i se părea la fel de puțin credibil precum faptul ca o femeie să fie „topită" după el. Şi totuşi, fusese învățat că orice informație, oricât de fantezistă la prima vedere, se cerea verificată. Dacă exista şi numai o fărâmă de adevăr în asta, nu se putea preface că nu-i nimic şi nu putea lăsa lucrurile astfel. Se va duce la Florentina şi nu va mai privi prin ea, cum bine zisese Gheorghe, poate va reuşi să prindă vreun indiciu. Şi dacă nu, o va-ntreba, pur şi simplu. Apoi o va readuce la realitate. Era atât de tânără – să fi avut treizeci de ani – atât de frumoasă, fără obligații... Ce să-i fi oferit unul ca el, trecut de prima tinerețe, însurat pe deasupra, ce altceva decât suferință şi-un mare nimic înşelător? Ştia ce urma să-i spună, îşi pregătise bine lecția. Îi va spune să caşte bine ochii în jur la bărbații mai tineri şi singuri, care au ceva de oferit,

care o merită... Trebuia să-l asculte, iar, la nevoie, îi va ordona.

Ca şi cum ai putea ordona sufletului! Dar în dimineața aceea, Traian încă mai credea asta, susținut în convingerea lui de nenumăratele ocazii în care ordonase propriului suflet – să uite, să nu doară, să nu dorească şi chiar să nu iubească. Iar el, sufletul, îl ascultase – prețul nu mai conta.

Desigur, era pregătit şi pentru situația în care ar fi aflat contrariul sau dacă ea ar fi negat. Şi-ar fi cerut simplu scuze, ar fi bombănit puțin la adresa celor care au vedenii, ar fi râs poate de complezență, şi-ar mai fi cerut scuze de două ori şi, în mod sigur, ar fi răsuflat uşurat.

De-aceea, pe la vremea prânzului, încremenit cu mâna pe clanța uşii cabinetului, repetându-şi discursul în gând, ca pe-un Ordin de luptă, şi-ar fi dorit să i se-ntâmple orice catastrofă, orice, numai să nu afle că îl iubeşte Florentina.

În timp ce îşi făcea curaj să intre, tocmai trecea Gheorghe pe-acolo. Când îl văzu, se opri, mai grav ca niciodată. De obicei, îl saluta cu „*Bonjour – au revoir*! Ce mai faci, bătrâne?". Iar Traian îi răspundea, de regulă, zvârlind în el cu câte-o sarcină. Ba că avionul cutare, ba că nu-ştiu-ce misiune ratată pe motiv de întârzierea verificărilor tehnice, mama lor de ingineri, cu cine i-a-nvățat să despice firul în patru! Ba vezi că aştept raportul ăla de-o săptămână.

Odată, îi răspunsese: „Mulțumesc lui Dumnezeu c-am apucat şi ziua de azi!", la care Gheorghe îl taxase ironic imediat:

- Cine-i tipu-ăsta? N-am auzit de el.

Apoi, mai în glumă, mai în serios:

- Vezi că, dacă te află bibanii că pronunți numele Atotputernicului, ai belit cariciu'. Lustragiu te văd, dincolo de poarta Unității. Nu se spune „Mulțumesc lui Dumnezeu", ci „Mulțumesc din inimă Partidului".

- Lasă, mă, că nu pronunț eu în fața oricui.

- Hopaaa! De unde ştii că n-aş fi chiar eu turnătorul tău? Ce, scrie pe mine?

La care Traian îi răspunsese doar în gând: „Habar n-ai de câte ori te-am verificat!".

Cum Gheorghe însă avea darul de a citi gânduri, îi răspunse firesc, ca o continuare a conversației:

- Şi de unde ştii că nu-s mai deştept decât tine şi nu te-am păcălit?

Chiar aşa, de unde ştia?

Au râs amândoi. Sunt lucruri care nu se ştiu, se simt.

Din ziua aceea, mai mult pentru amuzament decât ca o măsură de precauție în prezența altora, între ei cuvântul „Dumnezeu" fusese înlocuit cu „Comandantul Suprem". Astfel, puteai auzi la un pahar de bere cu băieții: „Hai noroc şi să ne dea Comandantul Suprem sănătate!". Sau când Traian pleca în vreo misiune mai riscantă, Gheorghe îi ura: „Ai grijă ce faci! Să rupi pisica-n două şi să-ți ajute Comandantul Suprem să te-ntorci sănătos!".

Gheorghe arbora totdeauna un ton glumeț sau ironic, de-aceea nu părea niciodată c-ar lua lucrurile în serios. Dar în ziua în care îl văzuse pe Traian lângă uşa Florentinei, n-a articulat niciun sunet, doar l-a fixat cu privirea, mult prea preocupat pentru el, cel de toată ziua, ca şi când ar fi presimțit vreun necaz. Apoi s-a-ndepărtat în linişte, cu o greutate a paşilor pe care Traian o simțea

apăsându-i pe suflet şi, până să intre, mai avu timp să-i audă un oftat.

Tocmai voia să-şi facă intrarea cu o frază de genul: „Ce-o fi cu Gheorghe astăzi? Nu l-am văzut niciodată aşa." Să lege apoi conversația astfel încât, pornind de la Gheorghe, din aproape în aproape, să ajungă unde-şi propusese.

Dar când dădu cu ochii de Florentina, uită tot. Uitase discursul pregătit cu atâta minuțiozitate, el, care putea reține şi un roman pe de rost; uitase numele prietenului său, al tuturor colegilor şi-al tuturor Sfinților; uitase chiar şi de ce a venit.

Ea ridicase capul din hârtii, schițase un zâmbet şi, într-o secundă, îl învăluise cu o căldură pe care Traian era sigur că n-o mai simțise niciodată, de care nici n-ar fi crezut că există. Se bâlbâise, se fâstâcise tot, se înroşise, apoi se jenase de toate la un loc, încercă să găsească ceva prin buzunarele hainei; făcuse chiar un pas înapoi, gata de fugă, apoi se ruşinase iar. „Nici măcar n-ai salutat, dobitocule!"

Florentina, puțin uimită, poate pentru că nu-l mai văzuse niciodată astfel, se ridicase şi salutase ea:

- Bună ziua, domnule comandant!

Nu-i spunea niciodată „tovarăşe", deşi regulile aşa cereau. Iar el nu-i făcuse niciodată observație, spre deosebire de alții care nu rataseră ocazia s-o pună la punct, dacă tot nu-i puteau face altceva.

- Florentina, eu venisem să vă rog...

Atât i-a ținut inspirația. Avea figura unui actor înțepenit în mijlocul scenei, îngrozit că şi-a uitat replica şi care tocmai constată că n-are sufleur. Iar Florentina nu avea să afle vreodată ce anume venise s-o roage. Aşteptând

câteva clipe ca el să continue, decise, în cele din urmă că, probabil, voia să vadă raportul pe care i-l ceruse şi-l rugă să-şi arunce o privire, înainte ca ea să-i dea forma finală.

Se duse la birou după ea şi încercă să-i citească peste umăr hârtiile pe care i le-arăta, dar al căror înțeles rămânea nedesluşit pentru Traian. Era prima dată când citea un document fără să aibă habar ce citeşte. Şi pentru prima dată când nici nu-l prea interesa.

Fără să-şi dea seama ce face, îi puse o mână pe spate, într-o atingere abia simțită şi începu s-o mângâie uşor şi tandru, eliberând prin acea mângâiere toate energiile ferecate o viață, abandonându-se acelei mari bucurii de a oferi cea mai de preț parte din tine cu sentimentul că ceea ce oferi e prețuit şi întâmpinat ca o binecuvântare.

În timpul acesta, Florentina vorbea, vorbea întruna, fără să se facă auzită. În urechile lui Traian răsuna o muzică nouă, al cărei compozitor părea să fie însuşi Creatorul.

De teamă că l-ar putea întreba ceva sau că i-ar cere vreo sugestie la care, evident, n-ar fi ştiut ce să răspundă, invocă faptul că şi-a încurcat ochelarii şi nu i-a luat pe cei de citit, drept pentru care o rugă să-i aducă mai târziu situația s-o studieze.

Nici n-apucă bine să se scuze că şi demară către biroul lui, în care se încuie şi, pentru prima dată, vărsă lacrimi adevărate, cu care plânse fiecare secundă din viață în care nu simțise minunea de mai devreme.

Şi mai ales plânse tragedia acelui „prea târziu", care se-arată prea devreme, să ne otrăvească viața.

Traian îşi amintea acum totul cu claritate. Îşi aminti de Florentina, de cei nouă ani în care voința lui fusese paralizată, ca în acea primă zi, când se dusese hotărât să-i dea o lecție de viață, pentru ca imediat ce-o văzuse să-şi uite vorbele. Nouă ani în care nu făcuse nimic, în ciuda promisiunilor de fiecare zi că se va rupe de ea, lăsând-o să-şi afle drumul. Nu fusese în stare. Nici ea nu-l ajutase cu nimic, pentru că nici ea nu dorea această ruptură. Îl iubea. Iar el se simțea mai împlinit ca niciodată, deşi – tot ca niciodată – o povară stranie îi apăsa pe suflet: pe de o parte abdicarea de la pricipiile lui de viață, pe de alta – conştientizarea faptului că o ținea încurcată, chiar dacă niciodată nu-i ceruse să se lege de el ori să nu aibă altă viață. Însă era clar că numai el ar fi putut să facă ceva, iar *ceva*-ul acela îl tot amâna, fără să-şi dea seama de goana turbată a timpului.

Împlinise de curând cincizeci şi nouă de ani, dar îşi amintea ca ieri acea discuție cu Gheorghe – de n-ar fi fost! Sau poate mai bine că fusese. Nu era sigur. Pierduse noțiunea timpului, îşi pierduse mare parte din respectul de sine, câştigase însă ceva mai de preț – multaşteptata, dar atât de târzia iubire.

Singurul căruia i se destăinuise fusese Gheorghe, care-i răspunse frust, fără a mai avea însă chef de glume:

- Aş fi preferat să te ştiu încurcat cu o sută de femei, decât s-o porți în suflet pe Florentina.

Ştia el ce spune. Gheorghe presimțise totul încă din ziua în care îl văzuse la uşa ei, făcându-şi curaj să intre. Ştia sigur ce va urma, cu acel dar al celor cunoscători ai sufletului omenesc, cu toate cotloanele lui cele mai ascunse. Prevăzuse suferința la care urma să se expună Traian, ştiindu-l atât de bine, cunoscând faptul

că nu era omul fără scrupule, fiind chiar de o corectitudine exagerată cu sine şi cu ceilalți. De-aceea îl privise gânditor, fără să spună nimic, de-aceea oftase. Gândise atunci pe coridor: „Eşti prins în capcană, Traiane. Dracu' m-a pus să-ți pomenesc de Florentina! Văzusem eu de mult ceea ce numai mie nu-mi scapă, dar am păstrat tăcerea tocmai fiindcă mă temeam de importanța pe care ai s-o dai tu acestui fapt. Ieri, parcă mi-a luat Dumnezeu mințile. Da' prea mă enervaseşi. Deh! Pesemne aşa a fost să fie. Poate nu trebuie să pleci din viața asta fără să afli ce-i dragostea sau rămânând cu impresia că ce-ai simțit tu pentru Ioana ar fi vreo scofală. Ioana n-a fost decât transpunerea falsă în realitate a marii tale dorințe de a iubi. Ți-a căşunat pe ea ca unui prost şi ai rămas o vreme agățat de ideea asta. Apoi, întrucât o identificaseşi greşit cu iubirea însăşi, după ce te-ai săturat de a spera, ai preferat să-ți spui că nu există, ți-ai pus mâinile-n sân şi-ai ridicat din umeri – „Asta e! Cu atât m-am ales eu din viață.". Dar ca să-ți dai seama de diferență, aveai nevoie de comparație. Na! Ți-am oferit-o. Acum poart-o sănătos!"

Gheorghe se dovedise, şi în această împrejurare, un adevărat prieten. Încercase, cu optimismul său incurabil, să-l ajute pe Traian să scape de sentimentul de vinovăție. Încercare zadarnică. Văzând că nu-i reuşeşte, îl luase tare, sperând să-l trezească:

- Până la urmă, tu ce papucii statului vrei? Îm? Te-ai gândit?

- Nu ştiu, Gheorghe...nu mai ştiu ce vreau.

- Să încercăm să aflăm. O vrei pe Florentina?

- O vreau.

- Atunci care-i problema? Te desparți de Ioana şi-o iei pe Florentina. Treaba-i cincizeci la sută aranjată, mai rămâne să vrea şi ea.

- Cum, tu, care ai dus o adevărată muncă de lămurire cu mine să nu divorțez, îmi spui acum s-o fac?

- Păi sigur că-ți spun, doar e pentru o cauză nobilă. Şi-apoi, când îți spuneam să n-o faci, Florentina nu era în viața ta. Divorțează!

- Nu!

- Poate-mi spui şi de ce nu, catârule.

- E simplu. Dacă aveam cu douăzeci de ani mai puțin, era altceva. Dar aşa? După ce i-am dăruit tinerețea mea Ioanei, care s-a şters cu ea la fund, ce-ai vrea? S-o „fericesc" pe Florentina cu bătrânețile mele, să-i ofer şansa de-a fi soră de caritate în loc de iubită, soție şi mamă a copiilor mei? În niciun caz!

- Bun. Atunci desparte-te de ea! Dă-i drumul!

- Nu!

- Iar nu. Atunci stai şi frământă-te ca un dobitoc! Dar mie să nu mi te mai vaiți! Înțeleg să fiu mama răniților, da' nu a răniților bătuți în dovleac şi care nu sunt în stare să ia o hotărâre, oricare-ar fi ea. Eu ştiu un lucru: dacă eşti într-un rahat – şi presupunând că nu-ți place rahatul ăla – trebuie să faci tot posibilul să ieşi din el, de-ar fi să trebuiască să-l mănânci. Şi tu ştii asta foarte bine. În profesia ta, eşti cel mai bun, şi nu o singură dată nu doar ai ieşit din rahat, ba i-ai mai scos şi pe alții. Din păcate, nu eşti la fel de bun şi când e vorba de viața ta. Te gândeşti mai mult la a altora.

Gheorghe făcea aluzie şi la accidentul aviatic ce avusese loc cu nişte ani în urmă şi pentru care se făcuse mare vâlvă. El nu-şi pusese semnătura pe ordinul de

zbor, întrucât avionul nu corespundea condițiilor tehnice („un jaf bun de dat la rațe” în expresia lui) şi-l sfătuise şi pe Traian ca nu cumva s-o facă. Şi n-o făcuse, dar asta nu ajutase la nimic, căci semnase însuşi comandantul plin – care era omul Partidului şi primise ordin „de sus”. Traian deținea toate informațiile şi cunoştea faptul că accidentul fusese comandat. Tot de sus. Adică de foarte sus. Trebuia ca nişte inşi incomozi să dispară şi se alesese această modalitate. Bineînțeles, tot el fusese chemat la ministru, ținut zece ore în poziție de drepți şi beştelit ca la carte. Trebuia făcută o înscenare din care nu se ştie cine ar fi trebuit să priceapă nu se ştie ce. Astfel că, deşi cunoştea adevărul, Traian a trebuit doar să asculte şi să răspundă cu „Am înțeles, tovarăşe ministru!”, „Să trăiți, tovarăşe ministru” la amenințări dintre cele mai severe, ca „Te bag în puşcărie, nenorocitule!” până la altele mai blânde şi de-a dreptul rezonabile, cum ar fi „Te bag în p... mă-tii!”. Evident, nimeni n-avea de gând să-i facă nimic; se ştia că el ştie; iar el ştia că ei ştiu că ştie şi că nu se vor complica, de-aceea nu se temuse.

Mai dureros fusese faptul că, pe lângă victimele programate, a trebuit să moară şi pilotul.

Fuseseră toți impresionați de rugămintea unuia mai tânăr, adresată lui Traian, de a-l lăsa pe el să zboare. Se oferise în locul celui care fusese nominalizat pentru misiune. Inițial, văzându-l atât de tânăr, Traian nici n-a vrut să audă. Dar el venise cu argumente la care nimeni n-ar fi fost în stare să contra-argumenteze. Nici măcar Traian, care luni de zile n-a mai fost om. Îl numise pe unul dintre cei mai buni piloți, în speranța că experiența şi îndemânarea îl vor fi ajutat să se salveze. Băiatul însă nu s-a lăsat:

- Tovarăşe comandant, nenorocitu-ăla de avion n-are nevoie de pilot cu experiență, îi trebuie doar un prost ca să moară. Ăla o să cadă oricum, că de mult trebuia casat. Şi dacă tot tre' să crape unu', lăsați-mă pe mine să mă duc în locul lui nea' Fane. Vă rog mult. Are doi copii, eu nu las pe nimeni în urmă, cu mine sau fără mine, lumea o să trăiască la fel. Nici măcar n-are cine vărsa o lacrimă. Şi-apoi, ce mi-e că trăieşti două'şcinci de ani, ce mi-e o sută? Tot acolo ajungem. Dar copilaşii ăia nu tre' să crească fără tată, cum am crescut eu. Vă rog, tovarăşe comandant, vă rog!

Şi nu plecase de pe capul lui până ce nu l-a înduplecat.

Cel mai afectat dintre toți a fost „nea Fane", care nu-i fusese doar instructor de zbor, învățându-l meserie, ci un adevărat tată, ce-i drept de-mprumut. Care, mai presus de orice, îl învățase să fie om. Acum îi era greu să accepte că dramul de omenie pe care i-l picurase constant fie la lecțiile de zbor, fie la o bere, după orele de program, s-a întors împotriva lui. Mai sperase că, printr-o minune, va reuşi să se salveze, dar şansele fuseseră prea mici, chiar şi pentru un pilot experimentat. Tânărul încercase să glumească la plecare, consolându-l : „Lasă, nea Fane, mai ții minte ce-mi spuneai? *Mă băiete, decât un prost care să trăiască o sută de ani, mai bine un deştept treizeci*. Stai liniştit, io-s prea prost ca să mor. Dumnezeu nu-i ia pe proşti la el, că n-are ce face cu ei. D-aia s-a umplut pământul. Hai să ne vedem sănătoşi!"

Traian se gândise mult la băiatul acela, îl admirase şi suferise pentru el. „Sunt oameni al căror sacrificiu pare de neînțeles; dar cine ştie cu ce misiune ne naştem pe lumea aceasta."

Din ziua în care fusese chemat la ministru, mai avea o amintire. După toată încărcarea emoțională pe care i-o dăduse întâmplarea în sine cu toate consecințele ei, după oboseala zilei respective, se întorsese acasă seara, târziu, adresându-i Ioanei o rugăminte, după ce ieşise de la duş:

- Ionela, sunt frânt. Fii bună, te rog, şi fă-mi un masaj la tălpi.

Ioana îl privise cu ochi răi, care măcar acum exprimau ceva. În mod normal, în privirea ei uşor mioapă te rătăceai într-o imensă goliciune. Strânse buzele şi-aşa subțiri ale gurii ceva cam lungi, parcă tăiată cu sapa, şi-i împroşcă printre dinți:

- Hm! Să-ți facă masaj aia de la care vii!

Nu făcea aluzie la nimic, ştia că Traian n-o înşeală, dar îi făcea o imensă plăcere să-l coboare la nivelul ei, să-l tragă-n mocirlă, dacă tot nu se putea înălța ea, cu acea plăcere a oamenilor vulgari şi submediocri care nu te suportă altfel decât ei şi încearcă prin toate mijloacele să te convingă că nici nu eşti.

- Încetează, Ionela! Am fost la ministru, am stat toată ziua în picioare. Mi-ajunge o săpuneală pe ziua de azi.

- Atunci să te maseze ministrul!

Şi ieşise din dormitor, rotindu-şi pe călcâie silueta costelivă, ducându-se în sufragerie să fumeze şi să vorbească la telefon.

Traian o auzise bârfindu-l, probabil cu o telefonistă de-a ei, nu mai conta:

- Auzi, dragă, ce pretenții la nătângu-ăsta al meu! Vroia masaj la tălpi. Ai mai pomenit, tu, aşa ceva? Cică a stat toată ziua-n picioare şi l-a regulat ministru'. Bine i-a

făcut! Tre' să-l reguleze şi pe el cineva, că şi-aşa nu mai e demult. Hi, hi, hi...

Traian îi mai auzi o vreme râsul vulgar, pe lângă care nişte rafale de tun îi păreau muzică celestă, apoi închise ochii şi lunecă în somnul salvator, pe care ani buni îl folosise ca refugiu din fața realității. Asta ca să nu apeleze la cel al marii majorități – băutura, mai ales că nu doar o dată fusese tentat. Dar îi pusese capăt la timp.

La toate le pusese capăt la timp. Numai iubirea pentru Florentina scăpase de sub control. Trebuia făcut ceva şi cu asta.

Căci nu e lucru pe care omul să vrea să-l distrugă şi să nu-i reuşească.

Se lăsase înserarea, umbrind şi geamul spitalului, spre care Traian privea de multă vreme, de când se trezise şi începuse să se gândească. O umbră fără contur căzuse şi peste sufletul lui, apăsătoare, grea şi difuză; dar acum, cel puțin, se lămurise cu durerea aceea surdă, căreia, la început, nu reuşise să-i afle rădăcinile. O identificase de cum îşi amintise de Florentina, de simțămintele pentru ea şi mai ales...mai ales de îmbrățişările lor, când calme, când pătimaşe, uneori încărcate de bucurie, alteori...alteori dureroase, aproape disperate.

Era decis. Ştia ce trebuie să facă. Mai rămânea să afle cum.

Dintotdeauna, tactica îl plictisise („treabă migăloasă, pentru tocilari"), îi plăceau ideile în ansamblu şi alerga nerăbdător spre realizarea lor. Tehnica paşilor mărunți îl enerva, el n-avea timp să meargă cu paşi mici, îi plăcea să alerge în salturi. Dar învățase, din experiență,

că cel mai greu lucru, şi care atârna hotărâtor, totodată, în realizarea unui obiectiv, era decizia. Odată ce te-ai decis, când ai viziunea, restul ți se arată de la sine – şi strategia şi tactica – atâta vreme cât ştii încotro te îndrepți. Trebuie numai puțină răbdare.

Nici n-apucă bine să-şi sfârşească gândul, că auzi uşa deschizându-se cu grijă. Aproape nu-i veni să creadă văzând „arătarea" ce i se-nfățişa privirii, menită parcă anume a mângâia, a calma şi a aduce vindecarea – o tânără în halat alb (aşadar, se schimbase tura), blondă, cu ochi albaştri, senini, de-o frumusețe suavă, pe care nu te-ai fi săturat s-o admiri. Mai presus de orice, întreaga-i făptură gingaşă exprima bunătate. Îi venise s-o-ntrebe: „Tu de unde picaşi, tată, printre atâtea acrituri?". Apoi gândi: „Da' bine mi te-a scos cine mi te-o fi scos în cale! Simt de pe-acum că de la tine o să-mi vină salvarea."

- Bună seara, domnule... Olariu (isteață, întinsese gâtul spre fişa de la capătul patului. E drept că n-o nimerise sută la sută, dar era, oricum, mai pe-aproape decât maimuța de mai-nainte, cu „domnule caporal"). Eu sunt Angela, asistenta din schimbul de noapte. Am venit să văd cum vă simțiți şi dacă aveți nevoie de ceva.

- Mulțumesc, mă simt bine; şi, da, aş avea nevoie de... nişte informații.

- Sigur...

Traian o privea cum aştepta nerăbdătoare, cu buzele uşor întredeschise, cu privirea scânteind, ca o şcolăriță silitoare, gata să-şi expună pe nerăsuflate cunoştințele. Gândi cu amărăciune: „Pesemne eşti proaspăt absolventă, n-ai apucat încă să te aspreşti, timpul a fost prea scurt ca să permită sistemului să te-acapareze, să te transforme în monstru insensibil la

suferințele omeneşti. Mâine-poimâine am să te văd şi pe tine cu pila-n mână, râcâind de zor la o unghie şi aruncând unuia ca mine, din vârful buzelor, că mai ai şi altele de făcut. Păcat! Asta-ți va altera şi frumusețea. Căci ce e omul fără latura lui de sensibilitate, decât o poză jalnică dintr-un ziar."

- Aş vrea să ştiu, bunăoară, la ce folosesc toate mațele-astea care-mi atârnă prin preajmă.

Angela zâmbi condescendent:

- „Mațele" acelea, domnule Olăroiu (nu-i nimic, e bine şi Olăroiu) sunt tuburile pentru perfuzii.

- Care la ce folosesc?

- Cum la ce? De ele depinde viața dumneavoastră. Uitați, aici scrie că sunteți şi diabetic (atinse fişa cu unghia fină şi frumos lăcuită, apoi verifică debitul perfuziei, să se asigure că totul e în regulă).

- Şi n-am putea să le scoatem? După cum vedeți, trăiesc. Mai bine zis, am înviat.

Angela râse, dezvelind un şir de dinți albi, aproape perfecți. Apoi deveni brusc serioasă:

- În niciun caz! Nu, cel puțin până mâine, la vizita doctorului, care va decide dacă vă vom administra în continuare substanțele.

- Fără de care...

- Fără de care nici nu vrem să ştim ce s-ar întâmpla.

- Şi dacă vrem?

- Ba nu vrem! Mă rog... ar fi grav, foarte grav, ați putea chiar să...

- Să mor.

- Da.

- Ha, ha! Nici vorbă! Mi-am propus să trăiesc cel puțin o sută de ani. Arăt de parcă i-aş fi împlinit deja?

- În cazul acesta, vă rog să aveți mare grijă, să nu le scoateți, din greşeală.

- Se-nțelege...

„Sfântă naivitate, ce bine că exişti!"

- Acum vă las, o să merg şi la ceilalți pacienți, după care am să mai revin.

- A, nu, vă rog să nu vă deranjați!

- Nu e niciun deranj, îmi fac meseria.

- Desigur, dar pentru mine este. Aş vrea să mă odihnesc, îmi e foarte somn. Şi am somnul uşor, aud şi cel mai mic zgomot...iar dacă mă trezesc, mă chinui apoi teribil s-adorm la loc. De-aceea, dacă s-ar putea...

- Sigur, sigur. Doar dacă aveți nevoie, mă chemați.

- Mulțumesc. Şi...

- Şi?

- Ă... nimic. Mi-am uitat gândul. Aşa-i la bătrânețe. Pesemne nu era nimic important.

- Atunci vă doresc noapte bună!

„Da, va fi, probabil, cea mai bună noapte. Şi cea mai lungă."

Adineauri, când se prefăcuse a-şi fi uitat gândul, era să facă imprudența s-o roage să-l ierte. Încă de-acum, cât mai avea ocazia. Dar nu era cazul să rişte a-i stârni vreo bănuială.

Îi părea rău de ea. Ar fi dat orice să nu se fi-ntâmplat asta pe tura ei. Dar nu mai avea timp s-aştepte. Aşteptase destul nouă ani. Acum i se ivise ocazia. Era momentul să-i ofere Florentinei eliberarea pe care el o dorea, în ciuda împotrivirii ei. Oricum n-ar mai fi fost om

dacă nu-şi revenea din paralizie (şi ştia el cam câți îşi reveneau din astfel de cazuri) şi dacă n-ar mai fi putut s-o îmbrățişeze pe Florentina. S-ar fi zis că singura lui rațiune de a fi în aceşti ultimi nouă ani fuseseră acele îmbrățişări, pentru care, la început, căuta diferite pretexte – chipurile colegiale – cărora, cu timpul, le dăduse o altă conotație, aceea reală, izvorâtă din adâncul inimii lui.

Acum se gândea cu părere de rău la Angela: „Îmi pare rău, păpuşică, să fiu tocmai eu unul (dacă nu cumva primul) dintre nemernicii care te vor conduce pe odiosul drum al neîncrederii în oameni. Nu-i nimic. Poate-ai să-nveți din asta ceva. Poate-ai să reuşeşti să-nțelegi şi zicala care spune că drumul spre iad e pavat cu intenții bune. Mie, acest înțeles, mi s-a arătat în toată deplinătatea lui de-a lungul întregii vieți. Şi poate, într-un fel sau altul, vei reuşi să-ți păstrezi şi frumusețea şi bunătatea – o combinație atât de rară. Numai să ai grijă pe mâna cui dai aceste minunate daruri! În majoritatea cazurilor, le primesc tot cei care nu le merită. În sfârşit... se zice că ce nu te doboară, te-ntăreşte. Şi la ce-ți foloseşte?

Cu mare atenție, întinse mâna sănătoasă, apucând cu ea fişa de observație şi pixul de-alături. O-ntoarse pe dos şi scrise, aşa cum putu, o notă pe care-o semnă, prin care s-o disculpe pe Angela de eventuale acuzații şi s-o scutească de o posibilă hărțuire. O aşeză apoi la vedere, cu pixul alături, apoi duse lent, dar hotărât, mâna la gură, apucă branula cu dinții şi smuci o dată zdravăn, după care o scuipă şi-i făcu vânt de lângă pat, să fie sigur că nu va fi tentat s-o apuce.

După care, se puse pe aşteptat. „Sunt aşteptări mai grele ca plumbul”, îi spusese Florentina, cândva.

Îşi făcu o cruce mare: „Să mă ierți, Doamne, ori, dacă nu, să faci cu mine ce-oi şti. Ai putea, bunăoară, să mă pui să frec toate closetele iadului. Am frecat destule-n armată, mi-oi mai aduce aminte".

Imediat, apoi, reveni la Angela: „Îngeriță mică, sper c-ai avut zece la şcoală. Ori de nu, şi de-oi scăpa nevătămat din asta, e vai de perişorul tău ăla blond şi ondulat. Nici nu vrem să ştim ce se va-ntâmpla cu el, nu-i aşa?"

În sfârşit, întoarse din nou privirea către fereastra prin care noaptea se vedea smolită, neagră („Nu vrei, Doamne, s-aprinzi măcar o stea pentr-un păcătos ca mine?") şi începu din nou să se gândească.

Primul gând îi zbură către sărmana-i mamă, singura de care i se rupea cu adevărat sufletul. Pesemne, dacă şi-ar fi amintit-o în momentul deciziei, n-ar mai fi putut s-o facă. Da, ea era singura care l-ar fi putut întoarce din hotărârea luată. „De ce, măicuță dragă, nu te-ai dus înaintea mea? Aş fi avut şi eu acum inima mai uşoară şi-ar fi avut cine să m-aştepte dincolo."

Şi-o imagină, îndurerată şi demnă lângă mormântul lui, privind cu ochi goi şi secați de lacrimi, la înfiorătoarea coborâre a sicriului în groapă. Duritatea acestei imagini, de la care voise repede să-şi schimbe gândul, îl conduse – printr-o asociație de idei – către dragostea, în general, a unei mame pentru fiul ei. Întâlnise multe feluri de iubire între oameni, dar, oricât de mari şi înălțătoare iubiri ar fi fost, niciuna nu i se părea atât de puternică precum cea de la mamă la fiu.

Asta s-ar fi putut datora şi faptului că simțise, pe parcursul întregii vieți, venind dinspre maică-sa adevărul rostit de ea cu atâta simplitate: „mi-eşti mai

drag ca lumina ochilor". Şi totuşi, nu şi-o imagina bocind, smulgându-şi părul (întotdeauna plânsese în linişte şi cât mai departe de alții), ci doar vrând cu orice preț să moară.

Îşi aminti pasajul din Mihail Sebastian: „Invidiez demna, stăpânita răceală țărănească: o sărutare de mâini şi plecarea în lume. Iar moartea, când vine, vine şi ea ca o rudă."

Copiii... copiii erau mari de-acum. Le dăduse undița, n-aveau decât să pescuiască. Se vor descurca şi fără el. Vor suferi, ce-i drept, dar momentul acesta în viața lor ar fi adus tot atâta suferință, oricând ar fi venit. Le va trece, şi-şi vor vedea de cărările lor.

Între timp, glicemia i-o luase razna, căzuse într-un fel de somnolență, care nu era somn, bântuit de-o viziune, care nu era vis.

Se vedea în cimitir, înconjurat de cei câțiva cărora le păsase de el.

Andrei, băiatul orfan, puțin retardat, pe care-l aciuase din milă pe lângă unitate, ca om bun la toate, şi care-l iubise cu devotamentul unui câine, îşi smulgea părul şi se-agățase de gropar: „Nu mai pune, mă, pământ, că te zvârlu-n groapă! Ce-ai, mă, cu el, ce ți-a făcut, de vrei să-l îngropi? Ieşi, bre, nea Traiane, afară, că nenorocitu-ăsta pune pământ pă matale! Ce-ai căutat, bre, colo, jos, că matale ți-a plăcut să zbori? Aoleeeeu, mămițica mea pă care nu te-am cunoscut, că m-ai dat de suflet şi-ai plecat nebună-n lume, mai bine te duceai tu, decât nea Traian! Că tare om bun a mai fost! Mai ştii, bre, nea Traianeee, ce de lucruri îmi cumpărai? Acuma cine-o

să-mi mai ia mie de toate? Hai, ieşi afară, vino-ncoace! Hai că-ți mai dau o sticlă de vin, ca atunci când ți-am mai dat una, furată de la tov. comandant din frigider, că p-ăla nu putea să-l ia Dumnezeu!"

Hai, măi, Andreica, nu mai spune din casă!... Aaaa, asta ai făcut, ticălosule? Ai furat de la comandant, ca să-mi dai mie? Şi mie mi-ai spus că o căpătaseşi la Biserică. E drept că m-am mirat că era cam de soi vinul ăla. Da' mi-am zis că cine ştie ce bogătan te-o fi milostivit. Din când în când, mai scapă şi ei pe la Biserică. Uitasem că ăia, şi când dau, împart între ei. Da' văd că ţinuseşi minte că ți-am zis că, dacă te prind furând, îți tai mâinile. Orb am fost, Andreica, şi să mă ierți. Acum mi-aduc aminte că-mi ceruseşi o dată bani. „Ce-ți lipseşte?", te-am întrebat. Evitam să-ți las bani pe mână, că oricum nu-i cunoşteai, şi nu voiam să te fraierească şmecherii sau s-o-ncasezi pentru asta. Aveam însă grijă să nu-ți lipsească nimic. „Nimic", aşa mi-ai răspuns. „Nimic nu-mi lipseşte". „Atunci la ce-ți trebuie bani?" Ai lăsat capul în jos şi te-ai înroşit: „Am de toate, nea Traiane, chiar mai multe decât îmi treb'e. Un singur lucru n-am, un ban al meu, să pot şi eu să-ți mai dau matale câte-o chestie, nu numa' să-ți iau". În prostia mea, ți-am spus că nu-mi trebuie nimic de la tine. Dar n-am înțeles că aceeaşi nevoie pe care o aveam eu să ofer pusese stăpânire şi pe tine, ca suflet mare ce te afli. Da' tot nu te-ai lăsat, ai găsit soluția, şi-ai început să furi. Uite-aşa, eu te-am împins către asta. Şi ce-ai mai furat? Te pomeneşti... păi, da! Portocalele alea de Moş Crăciun, când mă văitam că n-am să le pun la copii sub brad, că dădeai cu tunul şi nu găseai una. Aoleu! Şi p-alea tot de la comandant le-ai furat? Barem s-apuc să mor, până nu mă degradează. Şi florile alea pentru Ioana, de-un 8 Martie, când nu mai apucasem, că se stătea la nişte cozi... P-

alea de unde le-oi fi găsit? M-a bombănit o juma' de an că i-am adus flori din coroană; că, ce-i drept, aveau cozile cam scurte. Dumnezeule! Cum de nu mi-a picat fisa? Chiar din coroană le-ai luat, ai fost în cimitir şi-ai pândit un biet răposat, să-i iei florile. Ha, ha, ha! Bravo, Andreica! Pentru asta te iert; auzi, să-i duc Ioanei flori de la mort! M-ai îmbrobodit c-o poveste, cum că te rugaseşi de-o florăresă şi-ai ajutat-o să care nu ştiu ce. Dar, pe drumul către unitate, îţi rupseseră unii cozile, să-şi bată joc de tine. Mi-ai scăpat, ticălosule, ai fost mai deştept decât mine. Iată la ce-i bună pentru unii şcoala! Mare ofiţer şi comandant adjunct! Trebuia să-mi scot şapca în faţa ta şi să-ţi zic „Să trăiţi!". Hai, dă-te din cârca groparului şi lasă-l s-astupe groapa, să nu te mai văd! Mi-e milă de tine, c-ai s-ajungi iar pe stradă; dar ai să te descurci tu, că doar ţi-ai făcut mâna.

Îl văzu pe Gheorghe, zvârlindu-i cu năduf bolovanul din palmă, gata să spargă capacul sicriului – „Hai că eşti dobitoc!" Apoi ştergându-şi pe furiş o lacrimă.

Gheorghe, mă băiatule, tu ştii să plângi??? Ei, hai, nu te ruşina, c-am glumit. Mi s-o fi părut mie. Pesemne ţi-a intrat nişte pământ în ochi.

„Te găsişi să mori, cretinule! N-ai mai găsit altă distracţie din atâtea lucruri demne de făcut în viaţa-asta!" Apoi vărsându-şi năduful pe cruce, lovind-o cu piciorul, şi pe preot, zgâlţâindu-l de sutană: „De ce mor oamenii buuuuuni? Zi!" Popa ridicând din umeri, luat prin surprindere. „Ce mama zmeilor vă-nvaţă la şcoala-aia? Nimic. Pe mine m-a-nvăţat să repar avioane. Pe voi? Să-ngropaţi oameni! Atâta ştiţi. Asta-i treabă de gropar. Ptiu!"

Popa ferindu-se-n lături şi făcându-şi cruce: „Iartă-l, Doamne! că mult mai suferă..."

Eh, o-ncurcaşi, părinte. Nu-s mulți nebuni ca ăsta printre creştini. Dar ce nebun frumos!

Lăsați-mă să plec odată!

Florentina îi vorbise cu amărăciune despre plecări: „Nu-mi plac plecările. De niciun fel. De mic copil, simțeam cum mă sfârşesc ori de câte ori plecam de undeva – fie şi dintr-o tabără – ori de câte ori oameni cu care interacționam cumva, atingându-mi sufletul, plecau din viața mea, fie şi temporar. Cât despre cei pe care i-am iubit, fiecare dintre ei poartă în sine un colț din inima-mi zdrențuită, pe care n-am mai putut să-l iau înapoi. Cu toată psihologia mea, n-am reuşit să-mi vindec această rană, care sapă adânc, tot mai adânc..."

Lasă, Florentina, mai ştii ce mi-ai scris?

De ziua lui, îi scrisese pe o carte poştală un citat: „[...] Şi iată pentru ce zidurile închisorii nu pot să-l închidă pe cel ce iubeşte, căci el aparține unui imperiu ce nu este al lucrurilor, ci al înțelesului lucrurilor şi îşi bate joc de ziduri. Iar dacă ființa iubită există undeva, chiar dacă în acest moment ea este cufundată într-un somn asemănător morții, iar lui nu-i foloseşte la nimic, şi chiar dacă înalți ziduri de fortăreață între ea şi el, sufletul lui va fi totuşi hrănit de prezența ei şi nu vei reuşi să-i desparți." [1)]

Începuse să-şi piardă şirul gândurilor, care nici nu mai erau gânduri, ci o învălmăşeală de senzații, amestecate cu imagini, trecute şi viitoare, un amalgam în

[1)] *Saint-Exupery – „Citadela"*

al cărui hățiş se încurcase şi din care simțea că nu va mai ieşi.

Mai avu timp pentru o ultimă îmbrățişare cu Florentina şi-un ultim gând, adresat tot ei:
„Nu, moartea nu vine ca o rudă. Când ai trăit frumos şi curat, vine la fel, ca o îmbrățişare”.

GARĂ PREA MICĂ

Făcut covrig, pe un peron între două linii de cale ferată, copilul visează.

În visul lui, mama era frumoasă, precum acele femei pe care le văzuse în filme, avea mâinile îngrijite şi purta rochii sclipitoare. Tata nu murise în război, fraților mai mici nu le era foame, iar el purta haine noi şi mergea la şcoală.

Învățător era stăpânul cârciumei la care lucra, îi zâmbea de dincolo de catedră şi nu-l mustra că a spart paharele.

Fata care slujea la băcănia din colț îi era colegă de bancă şi îl privea pe sub genele-i lungi. După ore, mergeau împreună să vadă trenurile...

Monstrul albastru de fier şuieră prelung, anunțându-şi intrarea în gară...

Cu bărbia în palmă, în trenul care-l purta zilnic înspre muncă, bărbatul gândeşte.

În gândul său, pâinea copiilor avea s-o câştige într-o zi fără să-şi mai vândă sufletul. Şi va fi de ajuns. Trebuia doar să mai scrâşnească din dinți o vreme...

Odată citise pe o foaie purtată de vânt: „Toți trecem dintr-o gară dezolantă în alta” [1)]...

Adus de spate, lângă aceeaşi linie de cale ferată, bătrânul îşi aminteşte...

[1)] *Şerban Codrin – „Marea Tăcere”*

DINCOLO DE TIMP

Azilul (1)

Un soare blând, de început de toamnă, îşi face loc îndrăzneț printre crengile pomilor înşiraţi ici-colo de-a lungul aleilor parcului. E o linişte odihnitoare, întreruptă numai de zgomotul în surdină al paşilor leneşi ai bătrânilor ce-şi poartă după ei tristeţile ori poate chiar bucuriile trecutului. Dincolo de garduri lumea se grăbeşte, chiar dacă nu ştie unde, temându-se că nu-i va mai ajunge timpul. Aici lucrurile stau altfel. Aici nu mai există timp. Aşadar, nimeni nu se grăbeşte. Toţi îşi repetă poveştile, nici ei nu mai ştiu a câta oară, conjugând verbele doar la perfectul compus.

Mă aşezasem pe o bancă mai retrasă, ascunsă zecilor de ochi, nedorind să tulbur în vreun fel ritualul zilnic al celor care au fost şi ei cândva agăţaţi de vise, pe care acum le-au închis între aceste garduri, sau poate şi le-au cadorisit unii altora, dându-le la schimb, ca-ntr-un ilogic joc de copii.

Din lipsă de preocupare, încerc să mă gândesc la rosturile lumii. Statuia lui Eminescu îmi aruncă săgeţi otrăvite: „Nu spera şi nu ai teamă...", „Nu credeam să-nvăţ a muri vreodată...", „Poţi zidi o lume-ntreagă..."

N-am decât jumătate din media vârstei ocupanţilor acestui azil, care, cel puţin, par să nu mai caute nimic. Neavând întrebări, pesemne obosiţi de-atâta căutare, nu mai aşteaptă nici răspunsuri. Ăsta să fie secretul seninului pe care îl citesc în privirile lor?

Când amica mea, care conduce azilul, mă rugase s-o ajut în realizarea unui proiect, am sărit indignată, de parcă-nghițisem un ciulin:

- Bravos, națiune! Eu văd cum trece viața pe lângă mine şi tu-mi ceri să mă ocup de-ale altora! Spuneai că-mi eşti prietenă?

Zâmbetul ei dezamăgit-ironic m-a readus cu picioarele pe pământ. Mă auzise de-atâtea ori bombănind revoltată la adresa celor care spun doar vorbe, fără s-ajute, măcar cu puținul pe care-l pot, pe aceşti pe jumătate duşi din lume, dar care se-agață firav de-un fir de existență. Şi iată-mă pe mine, indignata, îngroşând rândurile frumos-vorbitorilor nimic-făcători. În fond, ce-mi ceruse? În niciun caz bani, ci doar o parte din timpul şi o fărâmă din sufletul meu.

- O să le spun că eşti de la ziar şi c-o să le publici poveştile. Nu trebuie decât să-i asculți.

- Şi să mint, nu-i aşa?

- Da. Mai exact să consimți la o minciună, ca aerul de necesară pentru ei.

- Bine, dar dacă-mi vor cere publicațiile?

- N-or să ți le ceară. N-au nevoie de ele. Tot ce le trebuie este credința în iluzia că nu sunt duşi de tot pentru această lume, că cineva mai află despre ei, că, într-un anume fel, sunt în centrul atenției. În cercul strâmt în care-şi duc existența nu mai au cui să-şi spună poveştile – mai mult sau mai puțin adevărate, dar ce contează? – s-au săturat unii de alții, ba chiar se ceartă uneori: „Asta mi-ai spus-o altfel data trecută!" sau „Eşti un mare mincinos! Când ai fost tu bogat? Ce cauți atunci printre noi?" Înțelegi? Oamenii aceştia nu mai au unde

să evadeze, singura lor scăpare ar fi să dea drumul istoriilor dincolo de ziduri, ca unor porumbei călători, chiar şi fără destinație cunoscută.

- De ce n-ai încerca să faci asta chiar cu un ziarist? Vreau să spun unul adevărat, care să le şi publice?

- Ha, ha! Pe ce lume eşti? Cine-ar cumpăra un ziar doar ca să afle despre viața unora scoşi înafara societății? Şi-apoi, ziarişti şi reporteri au mai fost. Vin la mine să-mi ia interviu, fotografiază cantina, grupurile sociale, îl mai întreabă pe vreunul cum îl cheamă şi câți ani are, eventual cât are de gând să mai trăiască (cu alte cuvinte cât se va mai hrăni din bugetul nostru, al tuturor) şi cam atât. N-are nimeni timp de poveşti.

Adina avea dreptate, n-am găsit argumente s-o contrazic. Şi iată-mă pregătită să intru pentru prima oară în jocul de-a mă da drept cine nu sunt, în fața unor necunoscuți.

- Ai ştiut din capul locului c-o să accept, nu-i aşa?

Zâmbeşte.

- Da. Ți-am spus c-am studiat şi puțină psihologie, apoi...te cunosc. Nu-ți va părea rău, te asigur. Sunt oameni interesanți, îți trebuie doar puțină răbdare cu ei.

M-am înarmat cu răbdare şi am venit cu temele făcute, nu fără un tremur interior, sufletesc, prefăcându-mă a fi omul potrivit pentru a face porumbeii să zboare. Peste ziduri, peste granițe, dincolo de meschinării, de prejudecăți şi chiar...dincolo de timp.

Eu însămi, aşezată leneş în bătaia soarelui de august, am ieşit în afara timpului, uitând că „afară”

lumea se grăbeşte şi eu odată cu ea, fără măcar să ştiu încotro...

GENERALUL

(Azilul 2)

Nu ştiu cât să fi trecut de când mă aşezasem pe bancă, trândăvind la soare în compania propriilor mele rătăciri, însoțite discret de târşâitul paşilor pe aleile încrucişate din parcul azilului. Un ceas, două? Sau poate doar minute? Ce mai contează? Am învățat să nu mă mai grăbesc, să uit de ceas, precum aceşti oameni pentru care timpul nu se mai măsoară. Am renunțat la răspuns, distrasă de rezonanța unor paşi din ce în ce mai apropiați. Cineva se îndrepta spre mine, hotărât să-mi răpească din farmecul contemplării.

- Cam tare arde soarele în astă dimineață, noroc că mi-am pus pălăria. Tu de ce nu porți?

- Bună ziua! zic, în pană de inspirație.

- O fi bună pentru tine! La mine-i altfel, da' nu-i treaba nimănui. Nici măcar a ta. Ştii, în fiecare zi mă scol mistuit de-un gând care-mi tot dă ghes de la o vreme-ncoace. Anume că, dac-aş lua gâtul unuia în fiecare zi, viața mea s-ar mai prelungi cu câte un an de fiecare cap. He, he, he!

Şi bătrânul, care între timp se aşezase lângă mine, mă priveşte fix pe deasupra ochelarilor, devenind brusc de-o seriozitate alarmantă.

Probabil că expresia mea era atât de amuzantă, încât bătrânul izbucni într-un râs hăhăitor, revenind la o normalitate deranjantă. După ce râse cu poftă, lăsându-

mă perplexă a doua oară, mi se-adresă, ştergându-şi lacrimile:

- Te-am speriat?!? Ce-ai crezut, că ăsta-i azil de nebuni? Hă, hă, hă! De ce n-or fi putând tinerii să creadă că bătrânii sunt şi ei oameni? Ne priviți ca pe nişte ființe ciudate, sau chiar ciumate, aş zice, şi vă gândiți cum să fugiți mai repede de noi. Hai, lasă, şi eu gândeam la fel...

Aha! Care va să zică se amuzase pe seama mea. Afişez un zâmbet stingher, dar îmi notez în gând să i-o plătesc la momentul potrivit. Şi neapărat Adinei trebuie să-i rup măcar un deget.

Cum între noi se lăsase o tăcere stânjenitoare, mă forțez s-o alung:

- Sunt...

- Ştiu cine eşti, ne-a spus doamna doctor. Da' nu prea mă interesează. „Sunt cutare!"... „Sunt cutărică!"...Eşti pe dracu'! Nu eşti nimic, ai înțeles?

- Îhî! măresc ochii la el înțeleaptă.

- Vorbesc în general, desigur. Acum s-ar putea să ți se pară că eşti cineva, că ceea ce eşti contează. Dar uită-te la mine! Eu nu mai pot să spun decât „am fost". Vrei să ştii ce-am fost?

- Daaa!

- Nimic. Ai înțeles? Nimic! A, sigur că şi eu credeam că sunt cineva. N-ai idee ce mândru mă prezentam: „Sunt generalul cutare". Fâs! Crezi că interesează pe adunătura asta de idioți (mi-i arată cu degetul) câte stele-am purtat pe umăr? Sau că bucătăreasa-mi pune vreo lingură de ciorbă-n plus? Nişte nerecunoscători! De parc-am făcut doar pentru mine războiul! Ştii ce-i ăla război?

- Da.

- Ştii pe dracu'!

- Vreau să spun...am citit.

- Bravo! Şi eu am citit cum se nasc copiii. Crezi că asta mă-ndreptăţeşte să mă numesc mamă?

- Dar eu n-am spus că sunt general!

- Da' nici mult nu mai aveai. Las' că vă ştiu eu p-ăştia tineri – vi se pare că le ştiţi pe toate, iar viaţa o ţineţi la degetul mic, n-are secrete pentru voi. O ţineţi pe dracu'!

Bineee. Ia să nu te mai bag eu în seamă. Mă prefac interesată de un grup mai îndepărtat, alcătuit din două femei şi un bărbat, ce par a se contrazice pe o temă anume. Aha! Au găsit un pui de vrabie şi, probabil, nu se pun de acord asupra soartei sale. Cum mai depindem de alţii!

- Ce taci? Ţi se pare că eşti mai deşteaptă?

Nu-i bine nicicum. OK. Mă hotărăsc să iau taurul de coarne:

- Uitaţi ce este: dacă prezenţa mea vă deranjează, atunci plec.

- Nu pleca! Nu m-am mai distrat de mult aşa bine.

Cred şi eu.

Deodată, mă priveşte cu alţi ochi. Pare că abia acum mă vede.

- Olga!

- Nu mă cheamă Olga.

- Taci! Şi nu-mi mai spune cum nu te cheamă!

Tac, ce Dumnezeu să fac? Ăsta mă confundă cu ordonanţa.

Se uită prin mine, mă vede şi parcă nu, prilej să-l pot studia mai atent. Semnele nemiloase ale vârstei nu

pot ascunde totuşi urmele a ceea ce trebuie să fi fost o frumusețe de bărbat. Ținuta e încă dreaptă, militărească, iar mâinile făcute parcă să mângâie, nu să țină arma.

- Olga, Olguța, nu te-ai supărat, nu-i aşa?

Bine. Fie şi Olga.

Cu mâna tremurată scoate din buzunarul de la piept o fotografie îngălbenită, pe care mi-o întinde. Mă izbeşte asemănarea cu mine, deşi, e drept, femeia care zâmbeşte dincolo de timp e şi mai tânără şi mai frumoasă. La o privire mai atentă, constat că zâmbetul îl poartă doar pe buze, în timp ce ochii îi sunt trişti. Mă tem să ating fotografia, o superstiție absurdă mă îndeamnă să cred că, dacă aş atinge-o, am face schimb de locuri. Mă zbârlesc. Nu cred că mi-ar plăcea în buzunarul de la piept al generalului. Nu ştiu ce să zic. Mă salvează el:

- Am iubit-o. Ştii ce-i aia iubire?

Acu' i-acu'! Dacă răspund afirmativ, îmi zice „ştii pe dracu'!", dacă zic „nu" – „ți-am spus eu că voi, ăştia tineri, n-aveți habar de nimic!", dacă tac, cică fac pe deşteapta. Îmi vine să scot limba la el. Noroc că nu mai aşteaptă răspunsul.

- Doamne, cât am iubit-o! Vrei să ştii de ce?

- De ce?

- Ştiam eu că nu te pricepi! Păi, poți spune vreodată de ce iubeşti un om???

Apoi, după o pauză:

- Şi ea m-a iubit. Dar nu ne-a folosit la nimic. Vrei să ştii de ce?

- Nu.

- Atunci îți spun. Războiul a fost de vină.

- Nu există război, cum nu există nimic altceva care să despartă doi oameni care se iubesc! îi arunc răutăcioasă.

- I-auzi! P-asta unde-ai citit-o, în „Arici-Pogonici”? Ascultă, mai bine!

Olga era rusoaică, fiica unui şef de Stat Major pe care l-am întâlnit...mă rog, împrejurările nu mai contează. Era frumoasă, cultă, talentată, cânta la pian (dumnezeieşte cânta), dansa pe muzică de balet, scria poezii...Hotărâserăm să ne căsătorim când se va fi terminat războiul.

- S-a terminat cam de mult, pun sare pe rană.

- Mda. Din păcate s-a terminat şi prost. Iar pentru mine a fost un dezastru. Nu-mi mai rămăsese nimic din ce-aveam (nu mare lucru, de altfel). N-aveam unde să stau, din ce să trăiesc...Cum să mă fi prezentat în faţa unei femei atât de minunate, cu tupeul de-a o pofti în mizeria mea? Am fost întotdeauna un tip responsabil. Apoi, am sperat o vreme c-am să-mi revin. A fost să fie abia peste vreo cinci ani, când n-am mai avut curajul să-i tulbur viaţa.

- Bine c-aţi avut curajul să mergeţi la război! Nu dau doi bani pe eroismul care se manifestă distructiv, cum nu dau o ceapă degerată pe scuzele nobile ce servesc laşităţii de a nu trăi. V-aţi gândit că poate în toţi anii aceia v-a aşteptat?

- Cred că nu e zi să nu mă gândesc.

- Şi la ce vă foloseşte?

Ridică din umeri, abătut.

Eram pornită să-i ţin o teorie de zile mari şi aruncam flăcări pe nări, de parc-ar fi fost suficient că

privisem fotografia ca să schimb locul cu cealaltă. Dar a continuat cu glas din ce în ce mai stins:

- N-am mai aflat nimic despre ea. Doar o dată, întâmplător, am văzut o poezie într-un ziar, semnată Olga nu mai ştiu cum - pseudonim sau nume de căsătorie, n-am vrut să mă gândesc – dar am fost sigur că e ea. Titlul era „Căpitanul meu" – aşa-mi spunea, pe atunci eram doar căpitan – iar ultima strofă mi s-a înfipt în inimă: „Atât a rămas dintr-o viaţă furată/ Rubinul iubirii în noapte arzând[1)]/ Tresar şi mă rog să găsesc aşteptând/ Inelul ce nu mi l-ai dat niciodată".

Îşi şterge o lacrimă inutilă. Nu-l întreb nimic, mi-a ajuns. Responsabil! De unde până unde a fi responsabil înseamnă numai a dărui case, blănuri sau Dumnezeu

[1)] *Lucian Mănăilescu*

mai ştie ce nimicuri trecătoare? Responsabil? Ca şi când sufletul n-ar avea nevoie de nimic, faţă de el n-avem... responsabilităţi.

Se-apleacă şi rupe un fir de iarbă pe care-l meştereşte în formă de cerc. Mă-ntreb stupid câte ore pe zi doarme Dumnezeu. Apoi Îl rog să mă ierte, apoi nu mai ştiu...

Îmi ia mâna stângă şi-mi aşează cercul de iarbă pe inelar, rătăcindu-se iar în lumea Olgăi:

- Olguţa, aşa-i că mă iei de bărbat şi cu inelul acesta? Rubinele s-au demodat, ştii...

Între timp şi iubirea s-a demodat, îmi vine să-i spun. *Şi când o găseşti*...

Poate că undeva, într-un alt parc, pe o altă bancă, sub lumina aceluiaşi soare nepăsător, o bătrână încă-şi mai aşteaptă inelul...Atâtea zadarnice aşteptări ne umbresc scurtul drum prin această lume!

Mă ridic. Nu mai pot să-l privesc. Acum plânge de-a dreptul.

- Olga! Olguța! Nu pleca! Te rooog!

De la Adina am aflat că, de fapt, n-ajunsese niciodată general. Fusese trecut în rezervă cu gradul de căpitan, se pare c-a refuzat avansările fără să dea vreo explicație (Aha! „Căpitanul meu"). Nu s-a căsătorit, n-are copii. Tot ce-a agonisit a lăsat unui nepot de frate, care-l mai vizitează din când în când. A ales să vină la azil din dorința de a nu fi singur. Aşadar tot mai bună „adunătura asta de idioți" decât nimic.

E târziu, sunt obosită şi-aş vrea să strig. Privesc firul de iarbă de pe deget şi mă gândesc la rosturile lumii. Am adormit şi visez că mă cheamă Olga, sunt rusoaică...războiul tocmai s-a terminat...sunt îmbrăcată-n rochie de mireasă, în inelarul stâng am un inel cu rubin, iar la brațul drept pe Căpitanul meu.

FIGURANTUL

Azilul (3)

În azil era mare fierbere. Toți ocupanții, cu excepția personalului, se adunaseră într-o sală unde avea loc repetiția programului pe care-l pregătiseră pentru Crăciun. Era cadoul surpriză pe care urmau să-l ofere celor care aveau zi de zi grijă de ei, de la bucătărese până la directoare – de altfel şi singurul lor public. Dar asta avea mai puțină importanță, cu mult mai însemnată era bucuria acestor oameni, aproape decăzuți din drepturi, de a face loc în viețile lor unui eveniment care să-i scoată din rutină. Fusesem acceptată înăuntru cu condiția să nu dezvălui nimic.

Din mulțime se distingea un bătrân scund, numai piele şi os, semănând cu o virgulă, care făcea pe regizorul. Se agita în colo şi-ncoace, dădea din mâini, făcea observații, cu o vioiciune surprinzătoare pentru anii pe care-i afişa, punând multă patimă în fiecare vorbă, în fiecare gest. Deodată, îl văd zburând din celălalt capăt şi m-am trezit cu el în față, speriată că avea de gând să-mi dea şi mie vreo indicație regizorală.

- Bine-ați venit la noi! Sunt Yorick, şi mă străduiesc să-i organizez cât de cât pe derbedeii-ăştia care n-au habar de scenă. De ce nu luați loc?

Neştiind dacă să râd sau să plâng la auzul numelui, m-am bâlbâit total neprofesionist, încercând să-mi amintesc cum mă cheamă. Pricepând de unde mi se

trage buimăceala, râse scurt – ca omul care nu pierde vremea cu fleacuri – şi începu să mă dumirească:

- Iertați-mă! Când mă prezint, nu-mi mai dau seama cum sună. Numele, de fapt porecla, mi se trage de pe vremea când lucram ca figurant la un teatru din capitală. Nepricopsiții ăştia mă numesc „actorul", dar eu țin la numele meu, pentru că e singura legătură cu lumea pe care am iubit-o, cu toate că mi-a fost potrivnică. Odată, când se repeta „Hamlet" (unde-am făcut şi eu figurație de peste o sută de ori), un recuziter care încurca lumea pe-acolo, făcu să răsune teatrul de vocea-i de măgar răguşit:

- Ia uitați-vă la Radu-al nostru! (Adică la mine). Gropare, când ți-o subtiliza vreunul craniul, care va să zică *obectu'* muncii tale, poți să-i foloseşti cu nădejde țeasta ăstuia. Seamănă ca două picături de apă. Hă, hă, hă!

Şi de-atunci aşa am rămas – Yorick. Cu toate că n-am fost niciodată măscărici. Dar aşa-i soarta nedreaptă cu unii! Nici măcar nu mă puteam supăra, ar fi-nsemnat să neg că am oglindă. Şi să vă mai spun un secret: întâmplarea asta, aparent banală, a constituit cea mai fericită întorsătură din viața mea. Aşteptați o clipă, să le zic ăstora când reluăm repetiția, apoi vă spun!

Ia te uită! O caricatură de om îmi vorbeşte de fericire!

- Aşa, ziceam de Yorick, reluă după o scurtă absență. E o poveste mai lungă. Să ne-aşezăm!

De mic copil, mi-am dorit să mă fac actor. N-aş şti să spun de unde mi-a venit ideea. Sau dacă ceva anume m-a determinat, acel ceva a rămas bine ascuns în pâcla memoriei. N-a fost nimeni în jurul meu să mi-o insufle, am crescut la Casa de copii, iar acolo singurul lucru pe care-l auzeam zilnic era: „O s-ajungeți în stradă, să dați

altora-n cap!" Şi, pornind de la acest raționament de netăgăduit, ne aplicau pedepse anticipate, spre a răzbuna toate viitoarele capete sparte, ridicate la pătrat.

Când am terminat şcoala, am fost nevoiți să ne descurcăm care cum am putut. Pe mine, şi dacă aş fi avut de gând să dau în cap cuiva, nu mă ajuta fizicul, ajungeam eventual numai sub centură. Aşadar, odată şcoala terminată – o amărâtă de şcoală, dar eu studiasem mult de unul singur – traista-n băț şi p-aci ți-e drumul! Nu m-am întrebat nicio clipă unde-am să merg. M-am dus întins la cel mai mare Teatru din oraş, am reuşit să dau buzna peste director şi i-am spus că *vreau* să lucrez acolo. Câtă impertinență! Spun asta acum, dar atunci îmi părea cât se poate de firesc să-mi impun voința în fața unui om a cărui funcție nu mă impresiona mai mult decât cea a bucătăresei de la Casa de Copii căreia, pe acelaşi ton, îi spusesem de multe ori "Mai *vreau* o porție!" Culmea e că o şi căpătam! Asta în cazul în care nu era prost dispusă, moment în care mă alegeam doar cu două palme după ceafă. Dar având experiența refuzurilor, învățasem de mic o lecție a naibii de necesară: un şut în fund, tras de altul, se uită şi se iartă mai uşor decât piedicile pe care ți le pui singur, neîncercând să-ți exprimi voința.

Revin la director. M-a studiat fără nicio expresie timp de câteva secunde, care mi s-au părut lungi precum aşteptarea unui vapor în Sahara, apoi m-a întrebat plictisit ce ştiu să fac. Îmi aruncase colacul de salvare, căruia eram decis să nu-i mai dau drumul. În inconştiența pe care ți-o dă disperarea, sau poate doar tinerețea, am dat răspunsul cel mai idiot posibil: „de toate". Dându-mi seama pe loc ce-mi scăpase, am

încercat să repar tâmpenia cu una şi mai mare – am început să declam roluri întregi, de-a valma, din tot ce citisem şi ingurgitasem rând cu rând. Mă mir şi-acum de răbdarea acestui om. Dac-aş fi avut ochi să-l privesc, aş fi văzut, de bună seamă, figura unui biolog care studiază la microscop o gânganie oarecare, doar pentru că în ziua aceea nu avea altceva mai bun de făcut. Când în cele din urmă am făcut o pauză (O, nu ca să mă opresc! Eram doar nehotărât asupra rolului pe care urma să-l atac), mi-a aruncat întrebarea: „Aşadar eşti hotărât să prestezi orice fel de muncă?". Am dat prosteşte din cap de sus în jos, uitând că „orice fel de muncă" poate însemna şi să speli scările de la intrare.

Sfântă înfumurare! Eu pricepusem că acest „orice fel" presupunea întreaga paletă de roluri, de la cele mai cutremurător tragice până la cele mai zgomotos comice. Auzisem că actorii cu adevărat buni interpretează cu succes atât rolurile de tragedie cât şi pe cele de comedie.

Atunci şi-a chemat adjunctul şi l-a întrebat, sugerând răspunsul printr-o întrebare de genul „nu-i aşa că?", dacă mai este liber vreun loc de figurant .

Cât de jignit m-am simțit! Ce cutremur a provocat această ofensă pe care mi-o adresase (să nu râdeți! Şi azi îmi mai simt picioarele muindu-se şi orizontul întunecându-se brusc). Atunci am făcut una din crizele de epilepsie de care, în ignoranța mea, crezusem că m-am vindecat, doar pentru că nu mai avusesem una de vreun an de zile. Când mi-am revenit, am semnat un contract din care reieşea că de a doua zi lucram ca figurant la Teatrul cu pricina, pe o perioadă nedeterminată. N-am aflat niciodată ce l-a motivat pe director să mă angajeze – mila, admirația față de efortul

depus, sau Dumnezeu mai ştie ce. Fapt e c-am realizat curând situaţia nouă în care mă aflam şi, din instinct de conservare, am încercat să îmblânzesc realitatea în proprii mei ochi: aveam o slujbă, un venit (care-mi permitea şi-o amărâtă de chirie la o mansardă) şi trăiam în lumea care mă fascina.

Aşa se-ntâmplă când ceri prea mult de la viaţă dintr-o dată, fără să fii pregătit: porneşti cu visuri grandioase, sclipitoare, apoi încet-încet mai laşi din pretenţii pentru ca, în final, tot din instinct de supravieţuire, să ţi le înăbuşi de tot, ba chiar să te convingi că nu le-ai avut niciodată. Cortina se lasă grea peste visuri şi amăgirile toate. Culmea ironiei – constaţi că nici măcar nu-i cine să aplaude! Doar tu, singur spectator la zbuciumul de zile şi nopţi, tu – prea obosit ca să mai poţi aplauda.

În ce mă priveşte, n-am uitat niciodată (cum aş fi putut?), dar m-am consolat cu traiul în mediocritate. Până acolo însă a fost cale lungă. Douăzeci de ani, atât mi-a luat, timp în care am sperat nebuneşte că într-o bună zi voi *juca* într-o piesă. Douăzeci de ani, era sau nu nevoie de mine, asistam la repetiţii, la reprezentaţii, învăţam piese pe de rost...speram ca un actor să se îmbolnăvească subit iar pe dublura lui să-l lovească, paradoxal, damblaua în acelaşi timp. Că lumea, îngrozită, va întreba ce-i de făcut, pe cine să pună în loc, întrucât reprezentaţia nu se poate amâna, biletele sunt vândute, ar ieşi un scandal, etc., etc. Şi-atunci aş fi apărut eu, salvatorul, din conul meu de umbră, interpretând dumnezeieşte rolul lui Hamlet, sau măcar pe cel al lui Laertes, sau...sau....Ca să fiu sigur că nu ratez ocazia, le învăţasem pe toate – şi n-au fost puţine şi nici uşoare.

Dar ce conta? Oricum altă viață n-am avut afară de teatru. Şi nici n-aş fi ştiut ce altceva să fac cu timpul meu. Douăzeci de ani! După care...după care a venit întâmplarea cu „Yorick". Acum înțelegeți de ce am spus că a fost cea mai fericită întorsătură din viața mea. Remarca privitoare la fizicul meu m-a izbit pentru prima dată de-o realitate pe care am fost dispus s-o accept. Am înțeles că nici ceilalți nu mă priveau altfel, că bunăvoința de care dăduseră dovadă cu toții nu putea fi, în niciun caz, confundată cu admirația. Cine eram eu, de fapt? Un amărât de figurant care tropăia sau umplea scena cu urlete sau doar cu simpla-i înfățişare hidoasă, după cum i se cerea. În afară de mine, cine mai credea în şansa mea de-a ajunge actor? Nici măcar nu-mi trecuse prin cap să-mi continui studiile la Teatru (ce nevoie aveam? Eram prea convins, în înfumurarea mea, că puteam învăța totul de unul singur şi asta ar fi fost de ajuns). Pentru prima dată am realizat că viața imaginară pe care mi-o făurisem în minte n-avea mai nimic în comun cu lumea reală în care trăiam. Şi-atunci abia, părăsit de vârtejul obositor al iluziilor, am început să trăiesc. Dar ce viață! Dacă o pot numi aşa...Ce durere, ce agonie, ce mare nimic! Să nu te mai culci cu gândul la ceea ce vei face, să nu te mai trezeşti asaltat de bucuria viitoarelor împliniri! Dar măcar viața asta era reală. Nu-mi mai doream nimic, nu mai luptam pentru nimic, mâncam, dormeam şi-mi făceam necesitățile, ca orice dobitoc de pe fața Pământului. Şi-a doua zi, o luam de la capăt. Aşa au mai trecut douăzeci de ani, pe care i-am petrecut tot în teatru, de data asta conştient că nu eram cu nimic mai presus de machiozele, sufleurii, cabinierele, recuziterii şi alți mişunători din lumea teatrului. Cumplită lecție a

modestiei! Dar măcar am învățat să prețuiesc fiecare meserie, fără de care, mai ales în lumea noastră, a teatrului, alte profesii n-ar fi posibile.

M-am pensionat şi am venit aici. Aşa au mai trecut zece ani, ascultând pe unul şi pe altul, care cu laudele, care cu neîmplinirile sale. Şi ştiți ce-am observat? Până la urmă, oricare dintre noi, indiferent în ce situație, a fost măcar o dată-n viață figurantul ce s-a crezut actor.

E plină, e plină lumea de figuranți, doamnă! Aproape mi-e ciudă câteodată – ăştia toți mi-au furat meseria! La mine a durat douăzeci de ani ca să aflu ce sunt. Dar ştiți ceva? Unora s-ar putea să le ia mai mult, poate chiar o viață!

Trist, doamnă, trist...

CEASORNICARUL

Azilul (4)

Omul era potrivit de statură, cu umerii uşor aduşi în faţă şi păşea încet, cu grijă, parcă numărându-şi paşii, atent la un ritm doar de el ştiut.

Pe holul azilului, la o ţigară, gândeam la cum trebuie să fie viaţa când nu mai aştepţi nimic. Paşii ritmici ai bătrânului dădeau viaţă unei muzici menită a mă contrazice, sugerându-mi – nu ştiu cum – că, pesemne, aştepţi ceva până în ultima clipă. Nu contează ce. *Ceva*. Ceva ce poate n-ai aşteptat niciodată sau, dimpotrivă, ai aşteptat toată viaţa, ori nici măcar nu ai idee ce ar putea fi. Însă, de bună seamă că aşteptarea aceasta nu se sfârşeşte niciodată, altfel cum ai găsi resurse să-ţi plimbi bunăoară paşii pe holul întunecos al unui azil? Să te opreşti când şi când şi să-ţi arunci ochii pe fereastră, nădăjduind să primeşti de acolo răspunsul. Apoi s-o iei de la capăt. Să mai zăboveşti clipe fără rost, după care să te întorci la aceeaşi fereastră, care se încăpăţânează să rămână ceea ce este– un geam într-o ramă.

S-a apropiat cu sfială de mine să-mi ceară, cu voce stinsă, un foc. I-am întins bricheta cu mâna stângă. Dar, brusc, parcă se râzgândise, fixând atent un punct de pe mâna mea. Şi nu mică mi-a fost surprinderea să-l aud punând o întrebare, de data asta cu glasul înviorat de descoperirea făcută:

- Cum, n-aveţi ceas?!?

Buimacă, îi mai arăt o dată bricheta, crezând că

a-ncurcat cuvintele.

- Nu, nu. Despre ceas era vorba. Oamenii obişnuiesc să poarte ceasuri şi credeam...

- Urăsc ceasurile, îi spun, revenindu-mi. Când voi ieşi la pensie, primul lucru pe care-l voi face va fi să le arunc pe toate din casă.

- Ah! Nu spuneți asta! Mă doare sufletul.

Şi chiar şi-a dus mâna la inimă, cu un gest ce nu părea deloc teatral, ci izvorât dintr-o mare durere.

- Nu, nu spuneți asta. Eu le iubesc. Atât de mult, încât am preferat să rămân sărac o viață decât să m-ajung de pe urma lor. Aşteptați aici! Vreau să v-arăt ceva.

Apare curând, târând o lădiță cafenie, roasă de vreme şi încuiată cu lacăt. O pune jos cu infinită grijă, o descuie cu o mişcare sigură şi, ridicându-i capacul, mă-ndeamnă să privesc. Privirii mele se-arată mulțime de ceasuri rânduite frumos, mici, mari, de mână sau de buzunar. O adevărată colecție despre care mi-a spus c-a adunat-o în timp din diferite surse, în general de la oameni care, dintr-un motiv sau altul, doreau a se descotorosi de ele şi, cunoscându-i pasiunea, veneau să i le ofere. Unora dintre aceste ceasuri le mergeau limbile şi indicau, toate, aceeaşi oră, semn că nu doar le păstra, ci le avea şi grija. Când am ridicat, întrebător, privirea, omul cu ceasurile şi-a început destăinuirea:

- De meserie, sunt ceasornicar. Asta am făcut toată viața şi niciodată nu mi-a părut rău. Unii cred că-i o meserie prea migăloasă şi plictisitoare, dar mie mi-a plăcut tare mult. Asta pentru că niciodată n-am privit ceasul doar ca pe un obiect de care te slujeşti ca să măsori timpul. Pentru mine, ceasul se află în strânsă legătură cu cel care l-a purtat şi astfel fiecare dintre ele are o poveste.

Eu am ştiut să le-ascult poveştile, iar acolo unde nu mi-au spus-o, am încercat să le-o inventez, pornind de la câteva date pe care le aveam. Acesta - mi-arată, atingându-l uşor, un ceas fin al cărei purtătoare fusese, de bună seamă, o femeie - e din aur. Valorează destul şi chiar merge, după cum vedeți. M-am străduit să-l țin în viață. L-am cumpărat cu gândul de a-l revinde dar, după ce i-am aflat povestea, m-am răzgândit. Nu se făcea s-ajungă pe mâna vreunei inse care l-ar fi apreciat doar ca pe o bijuterie. Căci ce sunt bijuteriile lipsite de povestea lor, decât inutile sclipiri fără viață? Doamna care mi l-a adus era sora nefericitei posesoare de o zi a ceasului cu pricina. Îl păstrase zece ani, nici ea nu ştia de ce. Dar, în cele din urmă, a vrut să scape de odiosul obiect care a provocat moartea surorii ei, pe nume Natalia – din câte am înțeles o doamnă din înalta societate, de o deosebită frumusețe şi o sensibilitate rară, ceea ce i-a fost fatal. Ceasul poartă o inscripție: „Iubitei mele, Carina". Natalia primise ceasul de ziua ei, de la bărbatul pe care-l iubea şi cu care urma să se căsătorească. Se pare că şi acesta a iubit-o nespus. Dar cineva zicea că marile iubiri ar fi sortite pieirii, chiar şi atunci când te aştepți mai puțin, chiar dacă nu există motiv real pentru asta. Dispar şi se duc, de parcă iubirea ar fi păcatul capital al omenirii, pentru care omul trebuie negreşit să plătească.

Cum spuneam, Natalia primise ceasul de la viitorul soț. A doua zi au găsit-o înecată în lacul din spatele casei. Lăsase şi un bilet: „N-aş fi putut trăi cu ruşinea de-a fi iubit omul care m-a trădat. Şi nici n-aş fi putut trăi fără să-l iubesc." Toți au fost nedumeriți, cel mai tare nefericitul iubit, care nu putea înțelege nicicum. Misterul s-a lămurit abia când cineva a observat

inscripția de pe ceas. Cum era normal, „vinovatul" a început cercetările. Aşa s-a aflat că cel care făcuse inscripționarea încurcase numele, având comandate în acelaşi timp, de către persoane diferite, două dedicații pentru ceasuri: „iubitei mele, Carina" şi „iubitei mele, Natalia". Omul şi-a cerut mii de scuze, dar asta n-a ajutat-o defel pe biata Natalia, care murise crezând că iubitul ei mai are pe cineva, şi nici pe sărmanul om, care nu fusese suficient de vigilent când a ridicat ceasul, verificând dacă a fost inscripționat corect. Am întrebat-o pe sora Nataliei de ce crede că aceasta n-a încercat să lămurească problema înainte de-a fi luat o decizie atât de definitivă. Mi-a răspuns cam aşa: „ O cunosc bine pe Nati, suntem gemene. Eu am fost singura care i-a înțeles gestul şi ştiu că ar fi preferat să moară decât să ceară socoteală omului pe care-l iubea. Şi, probabil, ideea care i-a venit prima dată în minte – aceea că el ar fi trădat-o – i-a întunecat gândirea, făcând-o să excludă posibilitatea de a lua în calcul o banală greşeală".

M-a tulburat atât de tare povestea asta, încât mi-am pus de atunci o mie de întrebări. Fără niciun răspuns. Murim degeaba. Şi tot d-aia trăim şi iubim. Eu nu mai ştiu care-i rostul...

După o pauză în care a mângâiat cu privirea „comoara" adunată în lada veche, a hotărât să-şi aprindă, în cele din urmă, țigara, continuând:

- Mda. Fiecare ceas poartă cu el o poveste. Şi-al meu, ăsta pe care-l port, are una. E lungă, prea tristă şi încă nu m-am hotărât s-o spun nimănui. L-am dobândit în nişte împrejurări care mi-au dovedit că sunt şi voi rămâne om, până şi-n cel mai negru moment al vieții. Şi-l port mereu tocmai ca să nu uit asta.

M-am despărțit târziu de omul pe care unii îl numesc ceasornicar, alții nebunul cu ceasuri şi căruia eu îi spun colecționarul de suflete. Căci, ascultându-i poveştile, răspândite prin fum de țigară, am înțeles că în lădița lui nu adunase obiecte ci oameni, cu durerile, bucuriile şi neîmplinirile lor.

ANA

Azilul (5)

Nu mai trecusem demult pe la azil.

Mă trezisem într-o sâmbătă la fel ca oricare alta, cu gândul acolo. Nu că m-aş fi simțit prea legată de promisiunea făcută Adinei, pur şi simplu mi se făcuse dor de oamenii aceia, de existențele lor, mai mult sau mai puțin mărunte. Sătulă de compania pereților, care pesemne şi ei se săturaseră de mine, am hotărât să fac un drum până acolo.

Parcul era la fel cum îl lăsasem, poate un pic mai înviorat de prezența oamenilor, aflați în număr mai mare ca de obicei.

De departe, îmi atrăsese atenția silueta Generalului şi am decis să trec să-l salut, cu riscul de-a mai primi o „binecuvântare", în stilul cu care aproape mă obişnuisem.

Ultima dată, îl lăsasem cu lacrimi în ochi, strigând-o pe Olga.

Abia când m-am apropiat, am observat că avea companie. Mai exact, se îndrepta, cu o floare în mână – pe care tocmai o culesese – către o femeie cam de aceeaşi vârstă cu el. Aceasta mi-a atras atenția printr-o izbitoare distincție, prin grația şi eleganța gesturilor şi chiar frumusețe – atât cât poate fi de frumoasă o femeie trecută de şaptezeci de ani. Apoi, părea a-i privi de sus pe ceilalți, în ciuda faptului că era destul de scundă. Numai

pe General îl privea de jos în sus, într-un cu totul alt fel, de parcă ar fi vrut să-l cuprindă în toată ființa ei.

- Vezi, Ana, îi spunea, până şi floarea aceasta a nimănui are o soartă! Dumnezeu ştie prin ce minune o sămânță de floarea-soarelui a trecut de zidul ăsta, a prins rădăcini şi-a-nflorit. Destinul ei a fost să ajungă în mâinile tale. Asta pentru că tot te plângeai că ți-e dor să-ți odihneşti ochii pe un lan de floarea-soarelui. Eh! Uneori, în loc de un lan întreg, trebuie să te mulțumeşti cu un exemplar. Aşa cum, în loc de un regiment de iubiți, vei fi nevoită să te mulțumeşti doar cu mine. Şi râse. Ei, ce zici?

Femeia plecă ochii şi surâse trist, în timp ce strângea floarea la piept:

- Nu mi-am dorit niciodată un regiment de iubiți. Unul dintre personajele lui Camil spunea: „Dacă tot nu poți trece marea înot, ce importanță mai are câte mile ai înotat?" Pentru mine, dacă aş fi întâlnit omul potrivit, la momentul şi locul potrivit, ar fi însemnat că am trecut nu marea, ci oceanul înot. Şi m-aş fi mulțumit cu el pentru o viață.

- Perfect! Atunci treaba-i aranjată. Iată-mă! Şi îşi umflă pieptul cu un gest teatral.

Mi s-a părut că este momentul să-mi fac simțită prezența, printr-un „bună ziua", spus aproape milităreşte. În loc de răspuns din partea lui, l-am auzit vorbind către un auditoriu imaginar:

- Unii au darul de-a pica în cele mai neinspirate momente pe capul oamenilor!

Apoi către mine:

- Tocmai mă pregăteam s-o cer în căsătorie pe această distinsă doamnă. Nici n-am apucat să-i cad la

picioare, c-ai venit tu să-mi trânteşti mucoasa nazală-n fasole.

Femeia a roşit uşor, nu ştiu dacă din jenă față de mine sau de încântare, la gândul cererii încă nerostite.

Iaca! Şi eu care credeam c-am salvat-o de la dezastru!

Simțindu-mă în plus, dau să mă retrag. Dar Generalul, ca orice general care se respectă, îmi ordonă:

- Dacă tot te pricepi să strici cheful oamenilor, fă-o măcar temeinic! Nu suport treaba făcută pe jumătate. Rămâi! Vreau să ți-o prezint pe prietena mea. E singura cu care am ce discuta din toată adunătura asta.

Femeia a făcut un început de gest de a-mi întinde mâna, dar buna cuviință a îndemnat-o să aştepte ca Generalul să mă prezinte şi pe mine cumva. Cum acesta, însă, nu dădea semne c-ar avea de gând s-o facă, ne-am încrucişat numai privirile pentru o clipă, suficientă pentru mine să-i citesc tristețea calmă din suflet şi să am sentimentul acela ciudat pe care-l încercăm uneori când întâlnim anumiți oameni pentru prima dată, că o cunosc de o viață.

Am vrut să ripostez la bădărănia Generalului, să mă prezint singură cu numele de Olga. Totuşi, de teamă că aş putea-o răni pe femeia de-alături, m-am mulțumit numai să-l privesc, arcuindu-mi ironic sprâncenele, gata să-i arunc în față povestea cu Olga, la prima mişcare greşită. Dar, mai deştept decât mine şi parcă citindu-mi gândul, mi-a luat-o înainte, lăsându-mă fără replică:

- Să nu-mi zici de Olga! Ana ştie. Mai multe chiar decât tine. Şi nu te obosi să-mi spui cât de schimbător e sufletul omului! N-ai înțeles nimic. Olga trăieşte în mine. Atât am purtat-o cu mine peste tot, atâția ani, că, oricât

aş vrea, nu mai pot s-o separ. De altfel şi Ana găzduieşte o umbră – pe Igor, marea ei iubire neîmplinită – un dobitoc, în opinia mea, dac-a putut să rateze o asemenea femeie, pe care-o avea la picioare, doar fiindcă s-a cramponat de nişte principii idioate. Dar vezi, bătrâneţea are un singur avantaj – acela că, pe măsură ce simţi că meschina clepsidră nu mai are răbdare, ajungi la concluzia că nu poţi trăi printre umbre, că nu mai ai timp de aşteptat pentru a te oferi întreg, cu tot ce ai mai bun, cuiva care poate n-o să vină niciodată. Târziu! Mult prea târziu ne dezmeticim, de regulă atunci când nu mai rămâne nimic de făcut, nimic de sperat, nimic de aşteptat...

Mi-am aruncat ochii spre Ana care, fără să-şi dea seama, exteriorizându-şi tensiunea ce părea s-o stăpânească, rupsese toate petalele florii, încercând acum zadarnic şi copilăreşte s-o refacă din bucăţi.

Generalul i-a atins umărul cu o tandreţe pe care nu i-aş fi bănuit-o, a mângâiat-o uşor pe spate, apoi i-a luat resturile din mână şi le-a aruncat peste cap.

- Las-o, Ana! Nu-i de niciun folos. Aşa facem şi cu viaţa noastră – o fărâmiţăm în bucăţi mărunte şi-apoi jelim întregul. Ne risipim prosteşte în nimicuri, ne împărţim acţiunile în cuvenite şi necuvenite, permise şi nepermise, uitând că, de fapt, singurul lucru care se cuvine este să ne urmăm sufletul. Tu trebuie să ştii că ce-am stricat o dată aşa rămâne în veci, oricât ne-am căi şi am căuta cale de întoarcere.

Asistam ca la un spectacol şi nu mă puteam urni, aşa cum, după ce ai văzut o piesă care te-a zguduit, nu te poţi dezlipi de scaun nici după ce cortina a căzut.

Ana începuse să plângă. Poate plângea floarea pe care tocmai o omorâse, poate plângea după Igor sau poate-şi plângea întreaga viață irosită. Generalul a strâns-o la piept şi şi-a continuat discursul cu ochii în gol:

-Plângi, Ana! De ce să nu plângi? Ne meritǎm soarta. Când pierzi în iubire, înseamnă că n-ai iubit de ajuns, că n-ai oferit totul sau că ai dat, drămuit, la schimb.

Cum îți spuneam, eu mi-am dorit să fiu aviator. Iar tu balerină. Asta pentru că amândoi iubim zborul. Dar n-am înțeles la timp. Zborul nu e pe scenă, nici deasupra norilor, Ana, zborul nu poate fi decât în noi. Şi nu depinde decât de noi. De aceea eu mă visez uneori pilotând, iar tu dansând pe marile scene. Pentru că n-am avut curajul să zburăm atunci când a trebuit, pentru că nu ne-am rupt lanțurile, că ne-am obişnuit cu ele, călcându-ne sufletul în picioare. Deopotrivă pe-al nostru dar şi pe al altora. Am trăit în lanțuri şi acum ne încurcăm în ele. Când ar fi fost atât de uşor! Florii pe care-ai rupt-o nu-i pasă, Ana, de lacrimile tale. I-ar fi păsat dacă i-ai fi putut oferi o şansă, păstrând-o întreagă alături de tine. Dar vezi, se pare că, până la urmă, soarta ei a fost tot de-a sfârşi sufocată printre buruieni. Tot astfel, pe-acei ce i-am iubit nu-i încălzesc lacrimile noastre tardive, nici părerile de rău. Avem în noi pornirea de a distruge ceea ce iubim. Asta numai Dumnezeu ştie de ce! Dacă imbecilul ăla te-o fi iubit, de ce nu şi-a lăsat lumea pentru tine? De ce? I-o fi plângând şi lui acum sufletul pe undeva, prin lumea asta mare. Şi tu, tu de ce n-ai luptat? Eu de ce nu m-am dus după Olga? Ea de ce nu m-a căutat niciodată? Întrebări fără niciun răspuns. Lasă! Îți promit, îți promit că la anul am

să cultiv pentru tine un lan întreg de floarea-soarelui şi, dacă vrei, o să zburăm de mână deasupra lui.

M-am depărtat uşor, lăsându-i îmbrățişați, întrebându-mă – a câta oară? – cum e posibil să fim mereu în contratimp cu viața noastră...

MARIȚA

(Azilul 6)

Consecventă, mă străduiesc să mă țin de promisiunea făcută Adinei, aceea de a veni zilnic, pentru a aduce un dram de lumină (zicea ea) celor bântuiți de singurătate şi plictiseală. Ca să profit cât mai mult de ultimele zile însorite ale anului, îmi îndrept paşii tot către parcul azilului. Deoarece niciuna dintre bănci nu era liberă, mă orientez către cea pe care stătea o femeie singură, adusă de spate, fixând, cu ochii strânşi a miopie, un punct din asfalt. Dau bună ziua şi cer voie să iau loc, hotărâtă să n-o deranjez din cine ştie ce cugetări ori aduceri aminte. Dar ți-ai găsit! Femeia avea chef de vorbă, mai mult decât aş fi vrut eu, mai ales la acel ceas al dimineții, când mi-aş fi dorit să rămân cu propriile-mi gânduri. Mă priveşte cu ochii miopi, făcând mâna streaşină deasupra lor:

- Hai, maică, oi fi venit la careva dintre noi?

- Nu, nu. Eu...sunt prietenă cu doamna doctor.

- E-n cabinet. Mă duc s-o anunț.

- Nu e nevoie. O voi vedea mai târziu. Acum vreau doar să mă odihnesc puțin.

Ce mi-o fi venit să pronunț cuvântul ăla?

-S'te hodineşti? Oi fi fost la smuls fasolea cu noaptea-n cap! Da' nu prea arăți ca când ai veni de la câmp.

- Nici nu vin. De fapt, nu sunt obosită, vreau doar să mă bucur de soare.

- S'te bucuri!?! Arză-l-ar să-l arză! Acuma nu zic, că şi io mă bucur să-mi încălzesc niţel oasele-astea bătrâne, da' l-am cam duşmănit o viaţă-ntreagă, mai ales când eram copil şi mă duceam cu-alde tăticu' la câmp. Că ce de pământ mai avea! Nu se mai sătura de el! Cu ce scotea într-un an, mai cumpăra o bucată. Şi noi tot desculţe şi ne-mbrăcate eram. „Ia-mi, tăticule, şi mie o rochiţă!" ne smiorcăiam şi io şi sor'mea, Rodica, aşa mai pe la vremea culesului, da' el doar că nu ne plesnea: „Rochiţe, hai? Să vă ia bărbaţii când v-oţi mărita! Că io tre' să hrănesc vaca şi oile şi porcii. Că voi nu mâncaţi rochiţe,'tu-vă muma-n cur!" Aşa. Şi cu ce s-a ales? Că i-a luat ăia tot pământu' când a fost cu colectivizarea. Mă mir că n-a murit pe loc de inimă rea. Da' nici bine nu i-a fost, că s-a luat de băutură şi-a mai dus-o aşa vreo zece ani, pân-a ajuns unde-i fusese lui mai drag – în mijlocu' pământului. Da' cred că s-a-ntors în mormânt când a venit *revoluţia*-aia, sau cum îi zice. M-am dus şi eu cu sor'mea la *ceapeu* să vedem ce ni se cuvine, că băgase tăticu' şi boi şi căruţă şi cal, ce mai cal...o frumuseţe! Când, ce să vezi? Rodica s-a ales cu nişte foi de tablă, că tot le zburase vântu' după clădirea *ceapeului*. „Şi ţie, Mariţo – îmi zice unu' – uite colea!" „Ce să văz, bre, ce să văz?" „Uite scândurile-astea, ia-le şi nu mai face pe chioara cu mine! Şi hai mai repede, că n-avem timp cu d-alde voi!" „Ce scânduri, bre, alea-s scânduri?" Erau vreo patru beţe mai mari aşa, puse-n formă de ramă, cine ştie de la ce-o fi fost. „Ştii ce – zice ăla – dacă nu le vrei, nu le lua! S-o găsi vr'unu' să se bucure de ele." Le-am luat, ce era să fac? Parcă nu prea-mi venea mie să cred că doar cu-atât m-am ales. Zic las' că să mai liniştesc treburile şi-o veni mai târziu careva să-mi aducă ce mi se cuvine. Că

doar l-am văzut la televizor pe preşedinte când a zis, cu mâna pe inimă, c-o să se dea tot înapoi. D-apăi cum să nu-l crezi? Că d-aia l-am şi votat. Aşa că m-am dus cu beţele-acasă, mă uitam la ele şi vorbeam singură prin curte: „Vezi, bre tăticule, ce s-a ales de munca matale? D-aia ți-ai rupt oasele o viață, ca să mă pricopsesc io cu trei beţe, nici coşciug nu pot să fac din ele. Le-oi pune pe foc, aşa de ciudă, da' nici la foc nu-s bune, că nu-i cine ştie ce lemn."

Eh, Dumnezeu să-l hodinească! Ce, parcă el a ştiut? El ştia una şi bună – muncă, muncă şi iar muncă. Biata mămica se cocoşase de tot, de mergea-ndoită, da' el tot n-o ierta. Norocu' meu că m-am măritat de tânără. Că dacă mai stăteam mult, nu mai eram bună nici de măritiş.

Da' am avut noroc, draga maichii, cum îți spui, că io cred în vorba-aia: „prost să fii, noroc să ai". Când aveam şaişpe ani, m-a cerut Ilarie, notaru' satului, el era cu vreo opt ani mai mare ca mine. Şi tăticu' m-a dat imediat, i-a convenit că ăla n-a cerut nimic de la el, c-avea şi case noi, din cărămidă (cine mai avea pe vremea-aia?) şi pământ destul, 'cea că nu-i lipseşte nimic, decât nevastă. Da' io nu m-aş fi măritat cu el, am avut şi io o dambla-n viață – mi-a fost drag omu' frumos – şi ăsta era vai de mama lui. Că doar nu putea să le aibă şi el pe toate. Nici să joace nu ştia, juca-l-ar ielele, că mie tare mi-a fost drag şi n-am avut cu cine. Da' tăticu', când m-a văzut cum dam din colț în colț, să mă bată şi mai multe nu:

„'Tu-ți grijania mă-tii! Să nu te-aud! După ce că te-a făcut mă-ta urâtă, după ce că te vaiți de muncă toată ziua, după ce că omu-ăsta – nu orş'cine, notaru', vorb-aia – te ia fără să ceară zestre, mai faci şi nazuri acuma. Iete, mă, îți trebe om frumos! Ce să faci cu el? Să-i faci o poză

s-o pui în ramă, s'te uiți la ea pân' s-o-ndura să vie de la altele! Să mai hie şi vr'un sărăntoc, să-mi ia şi chelea de pă mine, ha? Ieşi, să nu te-aud!"

Şi uite-aşa, mai de gura lu' tăticu', mai ca să le fac în ciudă la bleandele-alea care 'cea că, dacă le-a făcut măsa frumoase, musai să le fi dat şi noroc, m-am măritat. Ilarie, Dumnezeu să-l odihnească, a fost un om bun să-l pui la rană. Nici la treabă nu m-a pus. E, mai făceam şi io, ca orice femeie, p-acolo pân casă, mai o mâncare ceva... da' n-am ştiut ce-i aia sapă. Cât a trăit el. Că după ce l-a luat Dumnezeu, n-am avut încotro. Cu timpu', îmi mai trecuse şi de frumusețe, parcă nici nu-l mai vedeam chiar aşa de urât. Da' tot mă-njunghia în inimă când vedeam câte-o mândrețe de bărbat şi deh! Îmi mai aruncam şi io ochii. Da-mi trecea repede, că aflam ba că-i curvar, ba că-i băutor, ba că-şi bate nevasta, ori că n-aduce bani acasă la copii...

Doar de unu' singur n-am aflat nimic din toate astea, un neamț ce stătuse cu alți vreo doi la noi în gazdă, pe vremea războiului. Frumooos neamțu', frumos! Da' numa' ce i-a căşunat într-o zi că cică să ne duşmănim. O rupea cât de cât pe româneşte, chit că n-aveam nevoie de prea multe vorbe să ne-nțelegem.

Io n-am prea priceput, maică, ce-i cu războiu-ăsta. La mine, bărbații e de două feluri: eşti frumos, bine, al meu eşti! Eşti urât, du-te-n pălăria mea la nevastă-ta! Şi cu asta basta. Ce nevoie am să mă duşmănesc? Da' p-ăsta nuş' ce l-o fi apucat într-o dimineață, că numa' ce-l aud: „Ei, Maritza, eu acuma duşman la tine, pricipit?" şi una-două scoate pistolu' şi mi-l arată, de era să mor de spaimă, nu alta. „Ce-ai, bre- zic – ai mâncat ciuperci otrăvite? Azi-noapte, când Ilarie sforăia de să tai lemne

pe el, nu s-ar fi zis deloc că mă duşmăneşti. Ba din contra. Şi-acuma scoți pistolu' la mine? Nu ți-e oarecare? Au poate l-oi fi-ncurcat cu...bre, Frițe, bre, astâmpăr'te n-auzi!" Da' el nu şi nu, îi tot trăgea cu duşmanu', de zici că alt cuvânt nu mai ştia. Îl ciupesc, şugubeață, s-o dau în glumă, el nimic. „Maritza, eu trebuie omor tu, aşa zice regulument. Voi a vrut!" şi râdea. „S-o omori pă mă-ta de tâmpit! Ce-am vrut io, mă, ce-am vrut? După ce c-am fost femeie cumsecade şi v-am dat de toate...Ia, hai, roiu din casa mea! S-a-nțeles? Cărați-vă!" „Cărat, cărat..." şi-mi arată trăiştile gata făcute cu toate hangaralele-alea de le târa după ei. Da' ce să zic? Pân' la urmă a fost un domn – tot ce consuma, plătea. Că eu am pus picioru-n prag de la-nceput: „Auzi, coane Frițule (nuş' cum îl chema, da' eu le ziceam Friț la toți), să ştii o vorbă de la mine şi să n-o mai uiți: una şi cu una fac două. În viață totu' se plăteşte. Şi să mai ştii că nici mama nu i-a dat lu' tata degeaba. 'Țeles?" Nu ştiu ce-a priceput el, da' n-am avut probleme, plătea regulat, ba mai dădea şi pe deasupra. Numai că nici acu' nu-s eu prea lămurită, de ce-o fi plecat aşa tam-nesam pe nepusă masă. Te pomeneşti că i s-o fi făcut şi lui de femeie frumoasă! Ducă-se! Cu regulamentu' lui cu tot. Mi-a bălmăjit Ilarie ceva cum că, vezi Doamne, ne-am dat cu ruşii şi-ăştia, nemții, nu mai erau de nasul nostru. Ete na! Şi dacă ne-am dat cu ruşii, ce? Unde merge rusu' merge şi neamțu'. Nu zic bine? Auzi, da' tu pe cine ziceai că vrei să vezi?

- Eu, pe nimeni. Sunt...

- A! Da, uitasem, bată-te norocu' s-te bată! Că m-am luat cu-ale mele din tinerețe... Aaaaaa... te pomeneşti c-oi fi ziarista-aia de care ne-a zis doamna Adi.

Dau din cap, neconvinsă, în semn că da, minciuna făcându-mă să mă simt nelalocul meu.

- Aşa zi! Şi-ai să scrii şi de mine ce ți-am zis?

- Păi...nu vreți?

- Ba da. Da', auzi, vezi chestia-aia cu Frițu n-o spune, rămâne-ntre noi, da? Că ce era să fac şi eu, femeie tânără...bărbatu' stătea la Sfat toată ziua, de ziceai că sănsurase cu Sfatu'... şi când venea acasă adormea buştean. Şi când nu dormea, era urât...şi nu mă trăgea inima deloc... şi neamțu' băiat fin... eh! De nu l-ar fi apucat nebuneala-aia... Da' măcar m-am distrat. Ce mai chefuri am tras! Da' tu asta să n-o scrii! Să scrii aşa (ții minte?): „Mariția lu' Ilarie Lungu a fost o femeie tare de treabă, care şi-a iubit bărbatu' şi l-a respectat...cum a putut şi ea. N-a fost nici frumoasă, nici deşteaptă, da' a ştiut ce să ia de la viață." Şi mi-a dat, nu pot să mă plâng. Da' haină cum e, mi-a luat exact ce-aveam mai de preț, da-o-aş de pomană s-o dau! Mi-a luat singurul copil pe care-l aveam şi pe care-l făcusem la şaptişpe ani. S-a prăpădit acu' câțiva ani, de-abia împlinise şaizeci. Io, de-atuncea, om nu mai sunt. Până să se ducă el, nu m-a durut nimic în viața mea, nu tu cap, nu tu măsea, nu tu picioare. Da' după moartea lui, au tăbărât pe mine toate deodată. D-aia m-am şi cocoşat, d-aia nu mai văz nici pe unde merg... Ce să zic? Numa' c-un lucru nu mă pot împăca: de ce mi-a lăsat mie Dumnezeu zilele? Că nu mai am, zău, ce să fac cu ele. Am trăit destul. Acuma am vândut casa, i-am dat banii lu' nor'mea şi m-a-ncântat să mă duc la ea (le luasem casă mare-n Ploieşti şi maşină, de când trăia Ilarie). Am stat io vreo săptămână, nu-mi găseam locu'. Ce caut aici, dacă băiatu' nu mai e? Aşa că mi-am luat pensia şi-am venit încoa'. N-am spus unde plec, să

mă caute dacă le-o fi dor, ea şi cu nepotă-miu, Ionel. A trecut luna şi n-a venit niciunu'. Să fie sănătoşi! Nu că m-aş fi-ntors acolo, da' vroiam măcar să văd că le pasă...Ehei, draga maichii, nu-i nici o sfârâială s-ajungi bătrân!

Hai că io mă dau mai la umbră, a-nceput să ardă tare rânjitu-ăsta şi ți-am spus că nu mai pot să-l sufăr de când ne târa tăticu' la câmp ca pă boi.

DOAR O ALTĂ TOAMNĂ

Venise toamna. Venise la fel ca altădată – cu umezeală şi dureri de oase, cu pomi care-şi plâng de milă cu frunze uscate. Ei şi ce! Parcă nu mai fusese?

Dar oricât încerca să se liniştească, un sentiment straniu muşca nemilos din liniştea-i de altădată. Un „nu ştiu ce" plutea în aer, stând parcă gata să-l comprime.

Îşi luă *Psalmii* şi se duse în curte, pe o buturugă, în bătaia soarelui cu dinți. Mai zise o dată rugăciunea de dimineață, tot fără niciun folos. Parcă în loc să se-apropie de Dumnezeu, se îndepărta mai tare. Deschise cartea la întâmplare, cu speranța în puterea tămăduitoare a rândurilor. Altădată, era de ajuns s-o atingă, că o liniște desăvârşită îl învăluia pentru multă vreme. Acum, ochii-i fugeau peste rânduri de parc-ar fi fost în căutarea unui „ce" pierdut, iar în minte îşi făceau de cap, amestecându-se printre versete, sumedenie de gânduri fără niciun rost, de care îi era ruşine şi pe care se străduia din răsputeri să le alunge.

Nici nu-l auzise pe Dumitru când deschisese poarta. Îi simțise răsuflarea în ceafă şi, întorcându-se, dădu cu ochii de ditai muntele de om, stând în picioare şi citindu-i peste umăr.

„Doamne păzeşte! Am ajuns să mă sperii de un om!" Parcă şi Dumitru avea azi ceva ciudat în înfățişare, chit că n-ar fi putut spune ce. Iar să se sperie de el nici atât nu era cazul, toată lumea ştia că-i cel mai paşnic om

din sat, numai să nu-l calci pe coadă, şi muncitor cât zece la un loc.

„Da' ce-o fi căutând la mine aşa de dimineață? I-o fi murit poate cineva."

- Săru'mâna, părinte! Am venit.

- Să trăieşti, Dumitre! De ce-ai venit?

Acesta bulbucă ochii cât cepele şi-ncepu a se bâlbâi, cum făcea de câte ori ceva sau cineva îl lua prin surprindere:

- Ppp...ăi, cccum de ce, pppărinte? Nnn-ați zis dddumneavoastră sssă viu? Ammm venit, ia!

Cum uitase? Acum îşi aducea aminte că-l rugase să vină să-l ajute să bage porumbul. Tocmai azi îşi găsise! N-avea niciun chef de el, dar nu se cuvenea să-l trimită pe bietul om acasă, de bine ce poate-şi lăsase din treburile lui ca să-i dea o mână de ajutor. Simțea că el n-o să-i poată fi de vreun folos, dar nici să-l lase singur nu-i venea. Nu prea ştia ce să-i spună.

- Stai!

- Păi eu să stau am venit? Ziceți-mi ce să fac, m-oi apuca de treabă, iar dumneavoastră puteți să mai stați oleacă să citiți la cele bisericeşti, că tare frumos le mai ziceți şi la slujbă!

Hm... dac-ar şti! Dac-ar şti el, Dumitru, că nu mai departe de-alaltăieri, la slujba de pomenire a morților, uitase să citească un rând de pomelnice! Noroc cu dascălul, care i-a atras atenția discret! Îl întrebase pe Dumnezeu, chiar acolo-n biserică, în gând, fireşte: „Doamne, de ce ne-ai mai dat minte, dacă ne laşi să ne-o pierdem? Am învățat atâtea, am adunat în creierul ăsta o grămadă... la ce-mi folosesc, dacă uit un lucru pe care-l fac de-o viață?"

Dumitru stătea în picioare în fața lui, cu privirea întrebătoare, parcă cerându-i socoteală. Nu se putea aduna. Trebuia să-i spună unde-i coşul, unde să pună porumbul. Nu era-n stare.

- Stai! Stai, Dumitre!

- Las' c-oi sta destul cu mâinile pe piept!

Observația aceasta banală avu darul să-l mai aducă la realitate. Privea la Dumitru, care se orientase deja. Găsise un coş şi începuse s-arunce în el ştiuleții, după ce, mai întâi, îi golea de foi, cu o dexteritate ce trăda exercițiu îndelungat. Îl auzea vorbind de unul singur, fără să priceapă la început ce zice. Avea şi omul ăsta un defect: nu-i tăcea gura, cât timp îi mergeau mâinile. Când îl mai mustra unul, altul, le-o reteza scurt: „N-oi tăcea destul între patru scânduri? Ia mai vedeți-vă de treabă! Şi să mai ştiți de la mine – de omu' care vorbeşte să nu te fereşti, ca de câinele care latră! Că barem ăsta ştii ce-are-n dovleac. Da' când oți vedea pă unu' că tace, şi tace azi, tace şi mâine, şi-n zi de lucru şi de sărbătoare, şi la nuntă şi la botez, apoi de ăla să vă feriți ca de ăl cu coarne! Că ce-are mutu-n minte, nici ăla nu ştie. Şi ți-o trânteşte aşa, pe nepusă-masă, de te lasă paf."

- Părinte, dacă vă e rău, dau acu' o fugă peste drum, la dispensar.

Dădu din cap în semn că nu-i nevoie, fără să-ngaime vreun cuvânt.

- Bine. Da' dacă vă răzgândiți, eu tot aicea sunt.

Brusc, îşi schimbă decizia. Aruncă în coş ştiuletele pe care îl migălise, scuipă în palme de două ori, apoi şi le frecă una de alta, după care se năpusti asupra preotului, înconjurându-i fruntea, fără ca acesta să aibă putință de scăpare.

- Oți fi deochiat, părinte. Las' că le ştiu io pe muierile-astea care vin la biserică! Pune câte una o uitătură, de nu te mai mişti trei zile. Vă zic eu acuma un deochi pe care-l ştiu de la bunică-mea, care l-a-nvățat şi ea de la bunica ei. De nu v-o trece, să nu-mi ziceți mie Dumitru!

- Nu-mi zice nimic, decât „Tatăl nostru", dacă insişti!

- Bine-atunci! Ce-i drept, pot să vă zic şi „Cățeluş cu păru' creț", că io tot am leac. Parcă-s paratrăznet, toate relele se scurg prin mine şi n-am teamă că m-ar atinge vreuna.

Ce-i făcu, ce-i zise Dumitru, că deveni deodată alt om. Angoasa care-l însoțea de dimineață dispăruse brusc, ca şi cum n-ar fi fost.

Dacă ar fi stăruit asupra cauzelor, ar fi fost nevoit să admită că simpla atingere pe frunte a mâinii unui om bine intenționat făcuse minuni. Şi faptul că cineva se rugase pentru el. Ce-i drept, în atâția ani de rugăciune pentru alții, nu-şi pusese întrebarea dacă se roagă şi pentru el cineva. Apoi, dacă nu s-ar fi temut, ar fi recunoscut, de asemenea, că suferința nu-i venea nici de la Dumnezeu, nici de la diavol şi din nici o altă parte.

Sunt zile în care, oricât ai inventaria, găseşti lista completă, nimic nu pare să lipsească din cele trebuincioase omului, dar parcă nimic nu-i ajută să simtă că trăieşte. La ce bun hambarul plin, dacă nu-i nimeni să se bucure cu tine? La ce bun frumusețea câmpului înverzit, dacă paşi-ți îl străbat însoțiți doar de umbră? La ce bun miracolul poeziei, dacă versul care te-a cutremurat cel mai tare nu-l poți împărtăşi nimănui? La

ce bun cinstea şi onoarea, la ce bun frumusețea şi inteligența, dacă nu-i nimeni să se poată bucura de ele?

Părintele Darie ştia prea bine că Dumnezeu n-a dorit ca omul să trăiască de unul singur, dar prefera să nu se gândească la asta de când îi murise soția. Şi totuşi, prea des în ultima vreme, gânduri ca ielele îi jucau prin cap, aruncându-i săgeți otrăvite: „Dacă nu ne-a vrut singuri, de ce nu v-a lăsat să fiți doi? De ce nu v-a dat copii? De ce? De ce?”... Se cufunda în rugăciune pentru a scăpa de ele şi zi de zi sufletul îi era otrăvit la gândul că păcătuieşte ascultându-şi întrebările. Azi-dimineață, mai mult ca oricând, se simțise pe marginea prăpastiei. Şi Dumnezeu i-l trimisese pe Dumitru – de care şi uitase – să-l smulgă din întunecimea lui şi să-l aducă la viață, cu vorbe neticluite, de om simplu. „Niciodată nu ştii de unde-ți vine salvarea!”

Brusc, îl cuprinse pofta de-a asculta interminabilele poveşti ale lui Dumitru şi se-ndreptă cu paşi vioi către grămada de porumb, unde acesta îşi continua nestingherit discursul, fără să-i pese dacă cineva îl ascultă sau ba:

- Io i-am zis, nu o dată, de mai multe ori: „Fă femeie, bagă-ți mințile-n cap! Io slugă la ăla nu mă duc, de-ar fi să-mi mănânc mizeria de sub unghii!”

- Despre cine vorbeşti?

- Păi nu v-am spus? De ăla a’ lu’ Teaşcă, de nu face doi paşi fără să pupe-n cur Partidu’. Să mă ierte sfânta zi de luni şi Sfinția Voastră, Părinte, da’ când pupi în cur Partidu’, omori şi pe mă-ta şi pe tac-tu, dacă partidul ți-o cere. Nu zic bine? Păi cum să nu zic! Mai demult, când era cu comuniştii, a cugetat să intre la

mine-n curte şi să-mi pună o hârţoagă sub nas, cică să semnez să mă fac membru. Io mai întâi am făcut pe prostu': „Ce semnătură, tovarăşu' Teaşcă, ia uite care-i semnătura mea! o pun de mii de ori în câmp" ; şi-i arăt sapa. El, rău la mine: „Auzi, cin' te crezi? Vezi că n-avem timp de pierdut cu de-alde tine! Am văzut eu mulţi d-ăştia la viaţa mea. Hai, semnează!" Atunci nu m-am mai putut abţine, că io nu ştiu multe, şi zic: „Auzi bă, tovarăşu' Teaşcă, 'mneata mai ştii ce se face cu sapa?" „Hai, bre, lasă că ştim şi noi, că doar am fost fii de ţărani, origine sănătoasă ce mai..." Zicea „am fost" de parcă alde tac-su ajunsese-ntre timp miniştrii. „Păi bine bă, şi dacă *ai fost* odraslă de ţăran, nu te-a-nvăţat tac-tu ce se mai face cu sapa?" Şi până s-apuce să se dumirească, i-am şi proptit-o la jugulară. „Ei, tovarăşu' Mitică, stai bre aşa, că oameni suntem, ce-ai înnebunit? Am zis şi eu că-ţi fac un bine, nu-l vrei, nu-l vrei...e vreo supărare?" C-o fi, c-o plesni, las' că te mai gândeşti matale...Şi dus a fost. Nici că mi-a mai călcat bătătura. Ce-am mai râs atunci! Da' după aia, nu spun cine-a râs mai tare. Eh, asta-i viaţa, părinte, cu bune, cu rele,... Da' lăsaţi porumbu-ăla, că şi-aşa mai mult îl mângâiaţi! Ăsta nu-i Biblie, are şi el rostu' lui. Lăsaţi că fac io toată treaba, mi-oţi pune şi mie o vorbă bună Colo Sus. Sănătoşi să fim! Am scăpat noi de-alde Teaşcă, om scăpa şi de porumb.

Ascultând porunca lui Dumitru, se retrase pe buturugă, privind absent la mâinile dibace ale acestuia. Îşi auzea gândul, fără a mai încerca să-l alunge: „Când toamna vine, singurătatea strigă mai tare din noi. Cu cât te prefaci că n-o auzi, cu-atât ea strigă mai tare. Să strige! Şi omul face asta când dă cu ochii de lume.

Şi-apoi? La urma urmei, nu-i decât o altă toamnă – umilă haltă în drumul spre veşnicie.”

POŞTAŞUL

Poştaşul azvârlea scrisorile în cutie, indiferent, ca toți poştaşii din lume, la dramele, nădejdile ori bucuriile pe care le-ar putea conține acele plicuri, mereu altele, dar semănând între ele, indiferent de mărime, culoare, locul expedierii sau al destinației.

Lumea se obişnuise să-l vadă zilnic trecând încolo şi-ncoace prin sat, cu mersu-i săltăreț, cu geanta atârnându-i grea pe partea stângă, cu mâna dreaptă scoțând la repezeală „obectele" – cum le numea el – şi de care nu-nțelegea de ce lumea are nevoie, dar cărora le mulțumea în gând că nu contenesc să vină, altfel el ar fi trebuit să se „caseze" înainte de vreme.

Atâtea plicuri îi trecuseră prin mâini însă, ca o ironie a soartei, pe numele său nu sosise niciunul. N-avea pe nimeni care să-i scrie şi, chiar de-ar fi avut, la ce i-ar fi folosit o scrisoare?

„Viața asta-i plină de ciudățenii!" - gândea, cu filozofia celui ce nu-şi iese din ale lui. „Oamenii se îndepărtează unii de alții, pentru ca mai apoi să-şi scrie. Cine să-i mai înțeleagă?"

Cunoştea aproape despre fiecare om din sat câte ceva. Unii îl mai pofteau prin case, ori îl țineau de vorbă la poartă, care să se laude, care să-şi plângă amarul – şi unii şi alții având nevoie de-un ascultător care să-i aprobe, să-i încurajeze, sau măcar să tacă, cu gândul în altă parte, părând că ascultă cu interes.

Profita de astfel de momente, nu că l-ar fi interesat poveştile altora – de când e lumea, omul e mai dispus să povestească decât să asculte – dar îşi mai odihnea astfel oasele, care, în ultima vreme, începuseră să-i cam scârțâie. Şi fiecare era mulțumit în felul său, unul că avusese un interlocutor, celălalt că avusese un răgaz în alergătura ce părea că nu se mai sfârşeşte.

Ei... câte nu ştia, şi le ținea numai pentru el!

Deunăzi, mergând să-i ducă preotului o publicație religioasă, nimerise în toiul unei „furtuni", de fapt un monolog al coanei preotese, veşnic nemulțumită, doar ea ştia de ce.

- Enoriaşii ăştia s-au nesimțit de tot! zicea, desfăcând la pachete. În loc să pună prosoape mari, din bumbac, ne dau d-alea mici şi proaste, nici câinele nu s-ar şterge cu ele. Şi colacii au mai intrat la apă...Şi să le spui să nu-mi mai vină la uşă cu găini netăiate, că eu trebuie să mă rog de unul şi de altul să le ia gâtul că de! dumneata nu faci păcate din acestea. Cum să iei viața unei ființe lăsate de Dumnezeu? Dar când îți pun în farfurie, nu te mai întrebi, nici cine, nici de ce a tăiat-o. Apoi, şi-aşa nu mi-aş pune vreo nădejde, că tot mai mult plecat eşti. Ți-am mai spus: eu m-am măritat cu dumneata, nu cu tot satul ăsta care nu se mai satură ba să cunune, ba să boteze, ba să moară!

Şi tot bombănind la adresa întregii omeniri, trântea cu năduf bucatele pe care amărâții şi le luaseră poate de la gură, doar să nu se facă de ruşine, că nu-s şi ei în rând cu lumea.

De parcă cine-i punea? Şi-apoi – gândea coana preotească – pe ei cine-i împiedicase să se facă popi? Ori pe

prostănacele-alea, cine le oprise să ajungă preotese? Eh, ofta, ştiu ele ce greu e să ai un popă la uşă? De un' să ştie?

Când se hotărâse să dispară pe şest, sperând că n-apucase să fie văzut, era prea târziu. Părintele se-ndrepta spre el, vădit stânjenit, roşu la față, în timp ce poştaşul pălise.

- Mulțumesc, Ioane, du-te cu Dumnezeu!

„Mă duc, părinte, mă duc... Da' ce m-aş duce io-n locu' matale! Unde-aş vedea cu ochii!

Ce ți-e şi cu regulile astea bisericeşti! Adică de ce preoții n-ar avea şi ei dreptul să fie oameni? Eh, treaba lor! Ce-mi pasă mie? Şi eu alerg de mă dor toate, da' barem n-am fost nevoit să mă-nsor la repezeală, cu prima profitoare, ca să-mi dea post.

Uită-te şi la nepricopsitu-ăsta de şef de Post! Nici a lui nu-i mai brează."

A aflat-o pe pielea sa, când a salutat-o peste gard cu „săru'mâna, doamna şefulească!" – ce-i drept, nițel cam încurcat, neştiind el prea bine cum ar trebui să i te-adresezi unei neveste de şef de Post. Ce l-a mai beştelit atunci! Şi-a lăsat treburile şi a ieşit țâfnoasă la poartă, c-o falcă-n cer şi una-n pământ:

- Pe mine să nu mă faci şefulească!

- Da' cum? Săru'mâna!

- Cum, necum, pe mine să nu mă iei de sus!

Şi şi-a vărsat pe el tot amarul şi oful de-o viață. Ce, parcă nu i-ar fi plăcut şi ei să i se-adreseze lumea cu „doamna colonel"? Dar de un' să fi ştiut, pe vremea când era doar o copilă nevinovată, care-i diferența? Că n-o-nvățase şi pe ea nimeni, şi nu prea făcea „osebire" între gradați, ofițeri şi subofițeri. Ce mi-e sub, ce mi-e deasupra? Că de ştia (da' măcar el putea să-i spună, dacă

era cinstit!), nu-i mai găurea prezervativul când s-a culcat cu el prima dată, să rămână grea, să-l oblige s-o ia. Barem nu l-a confundat cu ăl de umbla cu el! Acum e vice-preşedinte la Consiliu... S-ar fi prezentat şi ea, ca împopoţonata aia: „doamna vice". Dar aşa, cum să te prezinți „doamna *plotoner* major"? Mai mare râsul! Dacă tot s-a sacrificat, de nu şi-a terminat nici şcoala, şi spală ciorapi întruna şi apretează la cămăşi, numai să fi ştiut de ce. Să se fi făcut şi el măcar general!

- Bate satu-n lung şi-n lat, să le prindă hoții la ăia. Să şi-i mai prindă şi singuri! Dacă nu eram *noi*, ce se făceau?

Vorbise întruna şefuleasa, însă numai cum ar trebui să i se adreseze nu-i zisese. Aşa că, tot nelămurit, a hotărît, când va mai trece pe strada aceea, s-o ia peste drum de Post, prin fața casei lui Vasile Blegu. Nu că i-ar fi fost mai drag să-l vadă pe acesta. Dar măcar el nu se supăra când îl întrebai „Ce mai faci, nea Blegule?".

Că-l chema aşa, sau că era doar o poreclă, nimeni n-ar fi ştiut să spună. Iar pe el nici atât nu-l interesa. Îl enerva când îl vedea ieşindu-i înainte, de parcă-i cunoştea orele când vine („ori te pomeneşti că stă tot timpul la poartă!").

Avea şi ăsta un of. Crescuse cinci copii, îi dăduse la şcoli şi-acum se împrăştiaseră prin cea lume.

- Tot nimic, Ioane?

- Tot nimic, bre nea Vasile.

Uite-aşa, când îl vedea amărât, nu-i venea să i se-adreseze cu porecla, sau nume, ce-o fi fost...

Uneori, întărâtat de ochii lui de câine bătut, îi cam venea să spună:

- Apăi, nene, mai bine nu-i dădeai la şcoală! Îi țineai frumuşel cu matale, că izlazu-i mare şi vaci destule, iar treaba nu se termină niciodată. Uite, gardu-ăsta, stă să cadă. Ar fi avut cin' să ți-l repare. Şi măcar nu mai aveai ce aştepta...degeaba.

- Ce vorbeşti cu păcat, Ioane? Lasă gardu-n treaba lui, că io nu d-aia am făcut copii! Când s-o dărâma, e bun dărâmat. Ca şi omu'. Crezi că io mult o mai duc? Măcar de-aş apuca să-l văz pe el căzut mai întâi! Apoi, bieții copii, ce să le ceri şi lor? Că nu-şi mai văd capu' de trebi, p-acolo pe unde-or fi. Când să mai şi scrie? zicea cu glas sugrumat, încercând să se convingă mai mult pe el.

„Într-o zi am să-i scriu eu ăstuia o scrisoare. Şi pun ştampila mai decolorat-aşa, să nu se cunoască de unde-a venit. Şi ce să-i scriu? *Dragă mamă, dragă tată, noi suntem bine şi ni se rupe de voi…inima.*"

Şi, compunând mai departe în gând scrisoarea pe care avea s-o uite pân-a doua zi, când iar va da ochii cu el, dădea zor s-ajungă la fătuca cea frumoasă, căreia musai trebuia să-i înmâneze scrisoarea personal, altfel era bai. I-o spusese chiar ea, când îl rugase, pândindu-l dincolo de gard. Vechea poveste cu părinți care hotărăsc destine...

„De ce s-or încăpățâna oamenii să-i învețe pe alții ce-i viața? Vârsta şi experiența le dă oare dreptul ăsta? Da' iar nu-i treaba mea! Mie cine-mi dă drept să-i judec?"

Oricum, dacă fata nu se afla, ca din întâmplare, pe lângă poartă, trebuia să-i pună scrisoarea în cutia văduvei de-alături, cu care era înțeleasă.

„Şi femeia asta, cin' s-o priceapă? De ani buni, de când s-a dus bărbat-su, nu prea mai dă ochii cu lumea. E drept că şi lumea-i rea din cale-afară, da' tare mi-e că nu

poți trăi fără ea, aşa hâdă şi strâmbă cum e. Bărbații o urăsc, că deh! Le-ar plăcea şi lor. Da' prea ține nasul pe sus şi pare că nu dă doi bani pe ei. Femeile o urăsc, de asemenea. Normal, că-i frumoasă, liberă şi pare să n-aibă nevoie de nimeni. Copiii, în schimb, par s-o iubească, doar ei ştiu de ce, şi reuşesc chiar să-i smulgă un zâmbet. Ce-i drept, cam trist şi ăla, cu colțurile gurii tremurate, c-o lacrimă ce stă să răsară din ochi...Poate la gândul copiilor pe care nu i-a avut...

De ce s-o urăşti, câtă vreme n-ai habar ce se-ascunde dincolo de perdelele după care îşi duce singurătățile? Ei, dar se pare că-n ultima vreme îi scrie şi ei cineva şi zău că nu mă poate păcăli nimeni că ăsta nu-i scris de bărbat. Las' să fie-ntr-un ceas bun!", îi ura în minte poştaşul, cu gândul la propria singurătate pe care şi-o purta mereu pe aceleaşi drumuri.

Şi tot împrăştiind la scrisori, ziare, citații şi ce mai căra după el, tot întrebându-se, mirându-se, socotind şi povestindu-şi în gând, venea momentul în care-şi privea geanta goală.
Goală ca şi propria-i viață la care, însă, nu se încumeta să privească prea mult.

Se trezise greu, pipăindu-se, dintr-un coşmar. Se făcea că nu mai avea mâna dreaptă; din nu ştiu ce motiv, îi fusese tăiată de undeva de sub cot.

Stăpânit încă de teama care-i accelera bătăile inimii, încerca să-şi imagineze cum ar fi viața lui dacă s-ar trezi într-o dimineață fără ceva anume, cu care se obişnuise şi fără de care nu concepea să trăiască – bunăoară o mână, un picior, ori poate slujba sau –

Doamne fereşte! – chiar casa. Doamne, cum nu ştim să-Ţi mulţumim şi pentru ce nu ne-ai dat, câtă vreme nu ne-ai luat nimic! De parcă tot ce avem, n-avem tot de la Tine...

Dezmeticindu-se greu, plin de recunoştinţă că fusese numai un vis urât, se gândi totuşi serios la faptul că, dacă într-o bună zi ar pierde ceva, nu era pregătit să supravieţuiască în noile condiţii. Aşa că se hotărî, fără a sta prea mult pe gânduri, ca astăzi să încerce să se descurce numai cu mâna stângă. Mâine nu va avea un picior, poimâine un ochi, şi tot aşa, pe rând, va face exerciţii de supravieţuire. Cu mişcări lente, îşi târî paşii în faţa oglinzii. Îşi privi cu plictis acelaşi chip de-o viaţă, doar o idee mai îmbătrânit, şi îşi trecu instinctiv mâna dreaptă peste barbă. Apoi îşi aminti că n-o mai are, înlocuind-o cu stânga. Cu mişcări nesigure, apucă lama, în aceeaşi mână stângă. Bărbieritul îi luă mai mult timp ca de obicei dar, până la urmă, după vreo trei tăieturi, reuşi să termine treaba. Plecă din faţa oglinzii strâmbându-se, simţind totuşi ca pe o mare victorie faptul că primul pas fusese făcut. În drum spre Poştă, ar fi vrut să oprească pe toţi oamenii pe care îi întâlnea. Ar fi vrut să le spună şi lor să se bucure de ceea ce au, dar nu ştia cum să înceapă. Îl salutase Ilie lăptarul, care se arătă foarte mirat când îi întinsese mâna stângă:

- Da' ce-ai azi de mă tratezi cu stânga, aşa, la hai sictir?

- Eu am...ştii...azi-noapte...

Până s-apuce să dea o explicaţie, Ilie se tot dusese. Parcă ce-l interesa pe el dacă poştaşul păţise sau nu ceva! Aruncase şi el o vorbă, aşa, să nu tacă. În rest, fiecare cu-ale lui!

Când ajunse, se scuză de întârziere, bâlbâindu-se, către domnişoara dirigintă, chiar dacă ea nu-i zisese nimic. Ridicase doar ochii din hârtii, arătându-se îngrijorată:

- Credeam c-ai pățit ceva. E prima dată, de când sunt aici, când întârzii. Mă gândisem chiar să-l trimit pe Costică până la tine. Da' bine c-ai apărut! Ține! Azi ți-am făcut eu cafeaua.

Nici n-apucase să zică „săru'mâna", din cauza nodului ce i se pusese-n gât. N-ar fi crezut că se gândeşte şi la el cineva ca la un om. Toți îl ştiau de poştaş şi îl tratau ca atare – numai bun de dus scrisorile şi de ascultat poveştile altora.

Fată bună, domnişoara dirigintă! Simțise el de prima dată când a văzut-o intrând în Poştă, de se-ntrebau toți pe cine caută şi fătuca asta. Venise de undeva mai de departe, din alt sat, şi nu se prea ştia mare lucru despre ea. Le afişase un zâmbet cald şi sincer, explicându-şi scurt prezența: „De astăzi, eu conduc Poşta". Apoi s-a apucat de treabă, de parcă era de când lumea printre ei. Toți o îndrăgiseră, şi unul nu-i ieşea din cuvânt. Şi tocmai pe ea o minți̇se! Şi altceva mai bun nu găsise. Auzi, că n-a sunat ceasul! Când el nu s-a trezit cu ceas de când se ştie. Când era copil, îl trezea vaca, fiindcă la ora cinci fix începea să zbiere. Şi de atunci – chit că vaca nu mai e demult – a rămas aşa. Are, n-are treabă, la cinci se trezeşte. Dar azi-dimineață cu nenorocitu-ăla de vis...şi cum era să-i spună că el a hotărât azi că nu mai are mâna dreaptă? L-ar fi crezut nebun sau mincinos şi cine ştie ce-ar fi ieşit.

Şi ce ruşine să pățească el! Să-şi facă singură domnişoara dirigintă cafeaua, ba mai mult, s-o facă şi pe-

a lui. De când venise ea, o aştepta în fiecare dimineață cu cafeaua făcută. Le spusese mai la-nceput: „Dacă pufnesc şi trântesc la prima oră, să nu mă luați în seamă. Până-mi beau cafeaua şi-mi fumez prima țigară, mănânc oameni. E mai bine să nu-mi apăreți în cale."

Atunci el ce s-a gândit? Decât să mănânce oameni, nu-i mai bine s-o aştepte el cu cafeaua făcută?

Da' puturoasa aia de telefonistă ce-o fi păzit, de n-a putut să-l înlocuiască măcar astăzi? Şi-a lățit fundu' de-atâta stat pe scaun şi nu se mai satură s-asculte convorbirile altora. Bine i-a făcut doctoraşu-ăla tânăr, care-şi tot suna gagica la Bucureşti! Odată, în timp ce-l asculta, s-a oprit din conversație, exclamând: „Mă c… în urechile cui ascultă!" Şi-atât a dus-o mintea, că s-a şi dat de gol: „Da' bine dom'doctor, se poate să-mi vorbiți aşa?!" „Vai, doamnă, - zisese prefăcut doctorul – nici nu mi-am putut închipui că sunteți dumneavoastră! Cum să cred că o adevărată lady stă şi ascultă ce vorbesc alții? Doar putorile ordinare fac aşa ceva. Vă rog să mă scuzați de confuzie..." Şi tot aşa o complimentase doctorul, de nu s-a mai spălat cu toată apa din Dunăre biata Adriana. Dar a avut grijă să i-o plătească, doar nu era degeaba nevastă de secretar de Sfat, om de seamă-n Partid. Atât l-a bătut la cap pe bărbatu-său, c-o ia amețeala numai când îl vede, că până la urmă ce-a făcut, ce-a dres *pcr*-istul, că i-a rezolvat doctorului transferul la Bucureşti. Şi mare rău i-a făcut! Că el doar atât aştepta, de n-a mai fost nevoit să-şi termine stagiatura în fundul ăla de țară. Se vede treaba că proştii nici rău nu se pricep să facă, admițând că e nevoie de ceva cap şi pentru a face rău. Şi-aşa a rămas satul vreo doi ani fără medic, că se dusese buhu' că e acolo un secretar care, mânat de-o telefonistă

grasă şi indiscretă, mănâncă doctori, dacă nu cumva-i trimite direct la Bucureşti. Şi biata lume bolnavă mergea cinci kilometri până-n satul vecin, la dispensar, ori stătea să crape-n casă. Să ferească Dumnezeu lumea de bărbați molâi, sub papucul unor femei tâmpite şi răzbunătoare! Dacă mai sunt şi urâte, ca Adriana noastră, te poți aştepta la ce-i mai rău. Că şi pe domnişoara dirigintă ce-o mai muşcă, da' numai la spate. În față-i zâmbeşte mieros şi din „şefa" n-o scoate. Lasă, mai bine că n-a făcut ea cafeaua, că cine ştie ce mai era-n stare!

Cuprins de remuşcări că minţise, îşi termină gândurile şi cafeaua, pregătindu-se să plece pe teren. Îşi aşează geanta asfel încât să poată apuca scrisorile cu mâna stângă, băgă capul în biroul dirigintei pentru a rosti acel „săru'mâna" cu care rămăsese dator, după care adăugă în grabă: „am plecat".

La ultima casă unde lăsase o scrisoare, îi ieşi înainte baba Sofica. Deşi n-o întrebase nimic, dând numai din cap către ea, în semn de „bună ziua", bătrâna se simți datoare c-un răspuns:

- Iaca, ce să fac? Mă cam doare şira spinării.

- Mulțumeşte-te c-o ai! nu se putu abține să-i răspundă, tot sub influența stării de gratitudine în care se afla de azi-dimineață.

- Adică de ce să mă mulțumesc? Ce vorbă-i asta, Ioane? Ori îți râzi de mine, spurcatule? Las' c-ajungi şi tu-n anii mei, şi-oi vedea ce bine ți-o fi!

Ce să-i fi spus babii de visul lui, de revelația avută la trezire, cum că nu ştim să fim recunoscători pentru ce avem... N-ar fi-nțeles mai nimic baba şi l-ar fi beştelit mai dihai.

- Lasă, bre, am făcut şi eu o glumă. Că doar nu te-ai supărat!

- Apăi, glume d-astea să faci cu maică-ta, Dumnezeu s-o ierte! Şi se tot duse baba-n treaba ei.

Maică-sa! Cum îi amintise de ea! Abia dacă şi-o mai aducea aminte, o pierduse când avea şase ani. Privea din când în când poza îngălbenită, unicul semn al trecerii ei prin viață. Tot mai rar privea fotografia, căci aproape de fiecare dată îl cuprindea o durere adâncă de peste tot şi-un chef nebun să se certe cu Dumnezeu.

Îşi amintea cum se ținea scai de poala ei, cum îl purta peste tot, vorbindu-i cu dragoste nemărginită de mamă. În ziua morții ei, îl trimisese pe băiatul cel mare să i-l aducă la pat. Era în curte, făcea nişte muşuroaie de pământ şi n-avea niciun chef să lase joaca abia începută. Cu chiu, cu vai, s-a mişcat până la ea, neînțelegând ce se petrece, de ce plâng toți şi de ce mama îi spunea celui mare să aibă grijă de el. Apoi s-a lăsat bezna şi viața şi-a sucit cărarea pe unde-au vrut alții. N-a uitat încă spaima de după, când îl aştepta pe taică-său până noaptea târziu, zgribulindu-se pe prispă până îl lua somnul, de teamă să intre-n casă. Apoi cum, învins de frig, străbătea în fugă holul întunecos, fără să întoarcă privirea spre camera în care ea murise, urcându-se în pat cu pisica ce-i ținea de urât. N-a uitat nici că n-a vrut s-ajungă poştaş, că i-a plăcut să învețe, dorind să meargă la un liceu bun, apoi la facultate. Dar frate-său hotărâse că e mai bine să iasă mai repede pe salariu, să scape de grija lui.

Mama îi vorbise de Dumnezeu în serile lungi când îi adormea în poală, la gura sobei. Însă după plecarea ei atât de brutală, pe care mintea-i de copil nu reuşea să o priceapă, a hotărât că nu există Dumnezeu.

La doisprezece ani s-a dus pentru prima dată să se spovedească. Când preotul l-a întrebat: „Ce păcate ai, băiete?" i-a răspuns dintr-o suflare: „Părinte, nu cred în Dumnezeu!". „Dacă nu crezi, atunci de ce-ai mai venit?" „Vreau să cred!" zisese cu ochii în lacrimi. „Atunci crezi! Apoi mai vorbim".

A trebuit să-L afle singur, să-şi dea singur explicația de care avea atâta nevoie. Şi cu toate că a găsit calea de a se linişti, tot Îl mai întreabă când şi când: "Unde eşti?!"

Acum că treaba s-a terminat, se-ndreaptă fără a se grăbi, către casă, gândind parcă la ziua de mâine.

S-a descurcat destul de bine şi cu stânga, dar vezi, a fost numai o zi...

Îngenuncheat, îşi face rugăciunea de seară, uitând de neajunsuri şi amărăciuni: „ Îți mulțumesc, Doamne, că mi-ai lăsat mâna dreaptă şi ține-mi-o mereu, măcar să am cu ce mă-nchina! Şi dacă uneori Te întreb unde eşti, mă iartă, şi să ştii că-n ziua aceea am visat c-am orbit."

CUPRINS

Cuvânt de însoțire (Adrian Dinu Rachieru) 5
Aceeaşi lună peste sat 7
Prima zi de şcoală 9
Ciulini 11
Halucinații 12
Sens unic 16
Domnişoară de onoare.....21
Miss Univers 27
Lacrimile gardianului 34
Îmbrățișări pentru Florentina.....37
Gară prea mică.....69
Dincolo de timp 70
Generalul.....73
Figurantul 79
Ceasornicarul.....85
Ana.....89
Marița.....94
Doar o altă toamnă.....100
Poştaşul.....106

Autoarea adresează ***mulțumiri speciale***:

Preacucernicului Părinte Protoiereu DUMITRU DRĂGHICI, Poetei VICTORIA MILESCU, Criticului Literar Profesor Dr. ADRIAN DINU RACHIERU, pentru bunăvoința şi răbdarea de a citi manuscrisul, pentru opinii şi încurajări.

Tuturor acelora care au citit, de-a lungul timpului, textele incluse în această carte şi care au ajutat cu părerile sincere.

Fiului său, FLORIN, pentru bucuria de a fi fost alături, prin realizarea copertei.

Domnului IULIAN ZAHARIA, Administratorul firmei „IULIAN & ASOCIAȚII BUSINESS SRL", a cărui contribuție financiară a ajutat la tipărirea acestei cărții.

Tiparul executat la
Editura „REMUS", Cluj-Napoca,
str. I.I.C. Brătianu, nr. 30/6
Tel. 0264-430404
0748-177365
Printed in Romania